

*"Ti idi pravim putem, kao što ti je naredeno,
i nek tako postupe i vjernici koji su uz tebe,
i obijesni ne budite, jer On dobro
vidi ono što radite"*

Kur'an

القرآن صحيفة إسلامية

Svečanost otvaranja Medrese

Kadrovi za bolju budućnost

Foto: Shaqir ÇAUSHI

Podgorica, 5. decembra - U Milješu je, nakon klanjanja džume namaza, u prisustvu velikog broja imama i vjernika iz svih područja Crne Gore, svečano otvorena Medresa, prva islamska srednjoškolska ustanova u Crnoj Gori, čiji početak rada su, simboličnim presijecanjem vrpce, obilježili crnogorski predsjednik Filip Vujanović i reis Islamske zajednice u Crnoj Gori, Rifat ef. Fejzić.

strane 3, 4

**Dodatak
Hadžije iz
Crne Gore**

Bajramska poruka
reisa Rifata ef. Fejzića

Pomaganje nemoćnima

strana 2

Mekka dhe Qabeja

faqe 12, 13

Razgovor sa koordinatorom TIKa-ine kancelarije u Podgorici, dr Gokcenom Kalkanom

Zaslужni za dobre odnose Turske i Crne Gore

Strana 6

Bajramska poruka reisa Rifata ef. Fejzića

Pomaganje nemoćnima

Dan Arefata je kruna obreda hadža i pečat spremnosti na žrtvu. Stajanje na Arefatu je kruna hadža, ali je ujedno i trenutak spoznaje. Arefat u najpunijem obliku predstavlja spoznaju. Obredi hadža muslimane uče da koliko god različiti ljudi bili, koliko god se razlikovala boja njihove kože, jezika, kulture, nacija, podneblje... svi mogu stati na jednom mjestu, u miru, i svi imati zajednički cilj.

Kurbanski, ili hadžilarski bajram je višemilionska, internacionalna poruka mira i suživota. Ta poruka svake godine pulsira našim životima, kroz blagdansko veselje. Zato prinošenjem žrtve, krunisanjem poruke koja traje i živi u nama, proslavljamo kurbanski bajram.

Kao vjernici, praznujući Bajram okupljamo se i oko zajedničkog djela – pomaganja nemoćnim i ugroženim. Zato je ovaj naš praznik najbolja potvrda da muslimanu ne smije smetati različito.

U duhu ovih veličanstvenih poruka, u ime Islamske zajednice u Crnoj Gori, i u svoje lično ime, svim muslimanima u Crnoj Gori i dijaspori upućujem najsrdačnije čestitke povodom nastupanja Kurban – bajrama.

Molim Svemilostivog Boga da nam pomogne da ove mubarek dane dočekamo i ispratimo u miru, blagostanju, jedinstvu i vjerničkoj radosti.

BAJRAM ŠERIF
MUBAREK OLSUN!
GEZUAR KURBAN
BAJRAMIN!

Bajramske čestitke

Bajramske čestitke muslimanima i reisu Fejziću uputili su i najviši predstavnici vlasti, lideri stranaka i mnogi pojedinci.

"Neka radosti vrlina darivanja, dobrote i zblizavanja nađu put do svih nas, da u našoj Crnoj Gori uvijek budu širom otvorena vrata međukonfesionalnom skladu, saradnji i poverjenju", kaže se u čestitci predsjednika **Filipa Vujanovića**. On je poželio da praznični dani proteknu u atmosferi univerzalnih duhovnih vrijednosti, oličeni u žrtvovanju i milosrđu.

"Veliki islamski praznik Kurban-bajram podstiče zblizavanje ljudi i daje nadahnuće izgradnji skladnih odnosa u društvu. Osim što pozivaju na utemeljenje vjere, praznični dani podsjećaju na dužnost njegovanja dijaloga, zajedništva i međusobnog razu-

mijevanja", naveo je premijer Crne Gore **Milo Đukanović**. On je poželio da duh Kurban-bajrama donese mir, radost i blagostanje, osnaži nadu za bolji život i afirmiše uzvišene ideje napretka i opšteg dobra, čemu su Islamska zajednica i njeni vjernici istinski posvećeni.

"S nadom da ćete i u narednom periodu biti aktivan činilac u procesima koji vode evropskoj perspektivi Crne Gore kao otvorenom multikulturnom društvu, iskreno želim da bajramske dane provedete u radosti i zadovoljstvu", rekao je Đukanović.

Predsjednik Skupštine Crne Gore, **Ranko Krivokapić**, naveo je u čestitci da Kurban-bajram kao praznik mira, sloge i razumijevanja, treba da bude podsticaj vjernicima da afirmišu univerzalne vrijednosti suživota različitih naroda, vjera i kul-

tura.

"Uvjeren sam da će Kurban-bajram donijeti sreću u Vaše domove a Crnoj Gori novu snagu da nastavi putem izgradnje slobodnog druztva za dobro svih njenih građana", ocijenio je Krivokapić.

Predsjednik Sosijalističke Narodne partije, **Srdan Milić**, poželio je Fejziću, vjerskim službenicima i vjernicima islama da praznične dane provedu u duhovnoj radosti, dobrom zdravlju, međusobnoj slozi i razumijevanju.

"Svi zajedno moramo na svaki način da doprinesemo poštovanju kulturnih i vjerskih različitosti u našoj zemlji radi dobrobiti i napretka svih njenih građana", naveo je Milić.

Rafet Husović, predsjednik Bošnjačke stranke je u čestitci Fejziću i pripadnicima islama

naveo da Kurban-bajram podsjeća na važnost i stalnu potrebu uzajamne pomoći, ljubavi i pažnje, za dobro i prosperitet pojedinaca i zajednice.

"Kurban je put do čovjekovog približavanja Stvoritelju, kao što se u molitvi svaki iskreni vjernik približava Bogu Uzvišenom. U ovim danima muslimani iz čitavog svijeta obavljaju hadž u kojem čovjek spoznaje svoje mjesto u univerzalnom svijetu", kazao je Husović. On je rekao da je vjera zblizavanje ljudi u ljubavi, dobročinstvu i plemenitosti. "Radost koju osjećamo dijelimo sa svima - našim porodicama, prijateljima i komšijama, jer najveća sreća života je kada čovjek može podijeliti radost sa drugima".

"Neka bajramski dani unesu radost i toplinu u domove vjernika, podstaknu na milos-

rde, dobra djela i solidarnost. Organi Glavnog grada doprinosiće poštovanju kulturne i vjerske različitosti u Podgorici i učiniti sve da svaka nacionalna i vjerska zajednica slobodno razvija i afirmiše svoje duhovne vrijednosti.

Nadam se da ćete ovaj praznik kao i uvijek do sada podijeliti sa prijateljima i komšijama, jer je najveća sreća života kada se radost dijeli sa svima", kaže se u čestitci koju je muslimanima i reisu Fejziću uputio gradonačelnik Podgorice, dr **Miomir Mugoša**.

Čestitke povodom Kurban-bajrama vjernicima islama i reisu Rifatu Fejziću, uputila je predsjednica Hrvatske građanske inicijative, Marija Vučinić, predsjednik Opštine Pljevlja, dr Filip Vuković i drugi.

B. Agović

IZDAVAČ: Mešihat Islamske zajednice u Republici Crnoj Gori
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Muharem DEMIROVIĆ

DIREKTOR: Behlulj Kanačević

REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: Zamjenik gl. urednika: Džemo Redžematović; tehnički urednik: Samir Kajošević;

članovi: Bajro Agović, Omer Kajoshaj, Enis Burdžović, Rifat Jusufi, Ramiz Luboder; Lektori: Zuvdija Hodžić, Brunilda Brasha

"ELIF" izlazi na bosanskom i albanskom jeziku

Adresa: "Elif", Gojka Radonjića 42, P.Fah 54, 81000 Podgorica - Tel/fax: 381 81 623 813, fax: 381 81 623 812 - E-mail: redakcijaelif@cg.yu

Uplata: Žiro račun za Crnu Goru 55100-672-8-383 Mešihat Islamske zajednice,

inostranstvo: Field 56A: COBADEFF Commerzbank AG Frankfurt, Field 57A: /400876894701 EUR PDBPYU2P Podgorička banka ad Podgorica,

Field 59: /22498080-02039257 MESIHAT ISLAMSKJE ZAJEDNICE CRNE GORE PODGORICA SERBIA AND MONTENEGRO; sa naznakom "Za Elif"

Uvjerenjem Ministarstva Kulture br. 05-2079/2, "Elif" je oslobođen plaćanja poreza na dodatnu vrijednost

Štampa: NJP "Pobjeda" - Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

(203854056)

Svečanost otvaranja Medrese

Kadrovi za bolju budućnost

Podgorica, 5. decembra - U Milješu je, nakon klanjanja džumme namaza, u prisustvu velikog broja imama i vjernika iz svih područja Crne Gore, svečano otvorena Medresa, prva islamska srednjoškolska ustanova u Crnoj Gori, čiji početak rada su, simboličnim presijecanjem vrpce, obilježili crnogorski predsjednik Filip Vujanović i reis Islamske zajednice u Crnoj Gori, Rifat ef. Fejzić.

Reis Rifat ef. Fejzić kazao je da je otvaranje medrese istorijski trenutak za tu instituciju, muslimane i ukupno Crnu Goru.

"Posljednja medresa u Crnoj Gori nestala je neposredno ili nakon Podgoričke skupštine. Gubljenjem državnosti Crne Gore, muslimani su izgubili medresu. Sada dobijanjem države, muslimani ponovo dobijaju obrazovne institucije", kazao je reis Fejzić. On je istakao da je to možda i slučajnost, ali i da nešto znači.

"Muslimani imaju obavezu da uče, jer je prva riječ koju nam je uzvišeni Bog naredio glasila: "Uči u ime Gospodara svoga Koji stvara". Znači, prva riječ nije bila klanjaj i posti, jer su to obaveze, nego uči. Islamska zajednica je rukovodena time krenula u ovaj projekat u izgradnju škole", rekao je reis.

On je citirajući ajet iz Kur'ana kazao da je Bog sve nas stvorio od jednog čovjeka i jedne žene i podijelio nas na narode i plemena da bi se upoznali,

Predsjednik Vujanović, u društvu reisa Fejzića i turskog ministra Jazikioglua, svečano presijeca vrpce otvaranja Medrese

da ne ratovali.

- Otvaranje Medrese dobar je prilog odnosima Islamske zajednice i države Crne Gore koji su poštujući odvojenost vjere i države uvijek djelovali u funkciji afirmacije multikonfensionalne saradnje, ocijenio je, tom prilikom, predsjednik Filip Vujanović.

On je, govoreći na otvaranju Medrese, kazao da je ta vrijednost naslijeđena iz crnogorske istorije i da je zaloga za budu-

ćnost.

"Siguran sam da će vjerska nastava u Medresi biti u funkciji afirmacije univerzalnih vrijednosti na kojima počivaju sve religije, pa i islam, a to je afirmacija mira, sklada, tolerancije, ljubavi i suživota", kazao je Vujanović.

Podsjećajući da je Medresa otvorena nakon više od osam godina gradnje, crnogorski predsjednik je istakao da se radi o izuzetnom arhitektonskom zdan-

ju, koje nudi izvanredne uslove za široko obrazovanje, kako multidisciplinarno, tako i vjersko.

"Istorija Crne Gore nas je naučila da je uslov opstanka i razvoja u međunarodnoj, međuvjerskoj i međukulturalnoj saradnji. Raduje me da će polaznici Medrese nastavu pohađati u Crnoj Gori i da neće imati potrebu da idu van nje", rekao je crnogorski predsjednik.

"Želio bih da iskažem poštovanje svim donatorima, a poseb-

no izdvojim Tursku agenciju za međunarodnu saradnju i rekonstrukciju (TIKA) koja je, osim Medrese, finansirala i brojne projekte u svim opštinama u Crnoj Gori", kazao je Vujanović.

Državni ministar turske Vlade, Mustafa Said Jazikioglu (Yazicioglu), kazao je da dobri odnosi dvije države potiču od sultana Abdulhamida i kralja Nikole i da su se zadržali do danas.

On je podsjetio da je Turska bila jedna od prvih država koja je priznala državnost Crne Gore nakon sticanja nezavisnosti.

Prisutnima se obratio i direktor Medrese u Skadru, Shuajb ef. Basha, koji je istakao važnost medrese u islamskom obrazovanju i uputio čestitke Islamskoj zajednici.

Ceremoniji svečanog otvaranja medrese, pored Vujanovića i turskog državnog ministra Ja-

Čestitke premijera i gradonačelnika

Na svečanosti su pročitane čestitke koje su, povodom otvaranja Medrese, uputili crnogorski premijer Milo Đukanović i gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša, čije poruke izražavaju uvjerenje da će otvaranje Medrese doprinijeti još većem približavanju crnogorskih građana, bez obzira na njihovo različito vjersko opredjeljenje, te da će to biti još jedan doprinos stabilnosti države.

- Otvaranje Medrese predstavlja značajan čin koji svjedoči o utemeljenosti islamske kulture na našim prostorima, ali istovremeno i o demokratskom sazrijevanju Crne Gore i jačanju njenog multikulturalnog bića. Osnivanjem Medrese na najbolji način se nastavlja tradicija iz vremena Kralja Nikole, kojom se njegovalo vjersko obrazovanje i afirmisalo poštovanje različitosti – kaže se, pored ostalog, u čestitci Đukanovića.

- Ovaj datum je značajan za vjernike Islamske zajednice zato što se prvi put u Crnoj Gori poslije Drugog svjetskog rata vjerski službenici obrazuju za vršenje svoje duhovne misije - kaže se u čestitci gradonačelnika Miomira Mugoše. On je izrazio uvjerenje da će medresanti predstavljati značajan faktor u približavanju građana Crne Gore različitih religijskih, kulturno-školskih i nacionalnih opredjeljenja.

Nastavak na sljedećoj strani

Foto: Shaqir ÇAUSHI

Zvaničnici na otvaranju

Detalj sa otvaranja

zikioglu, prisustvovali su predsjednik i potpredsjednik Skupštine, Ranko Krivokapić i Rifat Rastoder, ministri Jusuf Kalamperović, Branislav Mićunović, Fuad Nimani i Suad Numanović, ombudsman Šefko Crnovršanin, direktor UP Veselin Veljović, gradonačelnici Ulcinja i Plava, Gzim Hajdinaga i Skender Šarkinović, predstavnici političkih partija, brojni poslanici crnogorske Skupštine i drugi politički i javni zvaničnici.

Svečanost je počela učenjem Kur'ana, a nakon zvaničnog dijela nastupio je hor „Mladak i palma“ Fakulteta islamskih nauka iz Sarajeva, predvođen profesorom dr Džemaludinom Latićem.

Mešihat je, po završetku programa, priredio koktel za zvaničnike u prostorijama Medrese.

GRADILA SE OSAM GODINA

Izgradnja medrese započeta je u maju 2000. godine. Značajnu finansijsku pomoć pružila je Islamska banka za razvoj iz Saudijske Arabije, a obavezu dovršetka medrese preuzela je turska vladina organizacija za međunarodnu saradnju i razvoj - TIKKA, koja je i najveći donator ovog objekta. Projekat je uradio arhitekta Rifat Alihodžić.

Medresa je zvanično počela sa radom 6. oktobra, a pohađaju je 64 učenika iz Podgorice, Tuzi, Rožaja, Bijelog Polja, Berana i Nikšića.

Internatskog je tipa, a njen rad usklađen je sa obrazovnim programima ostalih medresa u okruženju.

Muharem Demirović

Zahvalnice najzaslužnijima

Reis Rifat ef. Fejzić uručio je zahvalnice zaslužnima za izgradnju medrese. Zahvalnice su uručene: predsjedniku Crne Gore, Filipu Vujanoviću, gradonačelniku Podgorice, Miomiru Mugoši, turskom ministru dr Saidu Jazikiogluu, generalnom direktoru TIKKA-e, Musi Kulaklikayau, Bošnjačkom islamskom centru „Plav-Gusinja“ iz Njujorka, Albansko-američkom islamskom centru iz Queensa (Njujork) i zaslužnim pojedincima - Huseinu Canu Đokoviću iz Los Angelesa i Ahmetu Ahmatoviću iz Kassel-a (Njemačka)

Foto: Shaqir ÇAUSHI

Reis Fejzić uručuje zahvalnicu Đokoviću

Foto: Shaqir ÇAUSHI

Obraćanje ministra Jazikioglu

Obraćanje predsjednika Vujanovića

Zapis povodom gostovanja Hora Fakulteta islamskih nauka na otvaranju Medrese u Podgorici

Dostojanstvena pozicija islama i muslimana u Crnoj Gori

Foto: Shaqir ÇAUSHI

Pored brojnih lijepih trenutaka, susreta, viđenja..., saznanje da crnogorska država na islam, muslimane i Islamsku zajednicu gleda sa respektom na nas je ostavilo najljepši utisak

Piše: DR DŽEMALUDIN LATIĆ,
profesor na Fakultetu
islamskih nauka u Sarajevu

U Podgorici sam posljednji put bio prije blizu trideset godina. Bilo je ljeto, moj razred iz Gazi Husrev-begove medrese, koga je predvodio profesor Omer Nakičević, krenuo je te godine na ekskurziju po Bosni, Sandžaku, Crnoj Gori i Primorju kako bi se bolje upoznao sa muslimanima u ovim dijelovima nekadašnje Jugoslavije. U Podgorici, koja se tada zvala Titograd, zadržali smo se kratko, na jednom od dnevnih namaza. Još se sjećam neke stare i tjesne džamije i nekolicine starijih ljudi. Poslije toga smo išli u Plav i Gusinje te u Bar. U Gusinju smo učili mevlud u nekoj staroj, niskoj džamiji, a na vratima je stajao neki tajanstveni čovjek u šeširu, koji je samo šutio i pratio šta to mi radimo.

Hvala dragom Allahu po hiljadu hiljada puta, situacija se danas promijenila: u duhovnom smislu, muslimani nekadašnjih republika Jugoslavije danas su slobodni, a sve više stiču i ostale svoje slobode. U Podgoricu sam došao sa Horom Fakulteta islamskih nauka iz Sarajeva na poziv Mešihata Islamske zajednice u Crnoj Gori. Bila je noć kad smo stigli; negdje na kraju Grada dočekao nas je naš ljubazni domaćin, Bajro-ef. Agović. Kada smo, u noćnim svjetlima, ugledali novopodignutu medresu i džamiju u njezinom dvorištu, nismo mogli povjerovati svojim očima: tako lijepih medresa danas nema ni u Bosni! Ko bi to mogao zamisliti? A ujutro smo vidjeli još dvije-tri džamije u prostranom polju gdje leži Podgorica.

Razgledao sam ovaj lijepi grad i zahvaljivao Bogu što Crna Gora nije prošla kroz muke kroz koje je prošla Bosna i Hercegovina. Nigdje tragova rata, rušen-

ja, paljevina, nigdje šehidskih mezarja i grobalja – kao po našim državama.

GOVOR REIS-EFENDIJE I PREDSJEDNIKA VUJANOVIĆA - U SJENI STRAŠNE HISTORIJE

A sutrašnji dan, petak, 5.12., bio je prilika da još bolje upoznamo stanje muslimana u današnjoj Crnoj Gori. Susreo sam se sa crnogorskim Reis-efendijom, Fejzićem, i nakratko popričao. On je mlad čovjek, sa velikom odgovornošću koju mu je Allah, dž.š., dodijelio. Čestitao sam mu na Medresi i zaželio mnogo uspjeha njemu i njegovim saradnicima. Upoznao sam i mlade funkcionere Mešihata i profesore albanske nacionalnosti. Islamska zajednica u Crnoj Gori je etnički raznovrsna, ali nacionalna pripadnost za sljedbenike islama samo je znak Allahove milosti, mudrosti i bericeta. Sreo sam i svoga dragog studenta, Amer-ef. Šukuricu, koji je diplomirao na našem Fakultetu u Sarajevu, kao i svoga studenta Nijaz-ef. sa nekadašnje Islamske akademije (danas Fakulteta za islamske studije) iz N. Pazara, koji mi je prenio selame od ostalih mojih studenata. Zatim sam sreo brojne iname, među njima i one koji su sa mnom bili u Medresi. Posebno sam se obradovao susretu sa Sinan-ef. Latićem, koga zovem svojim rodomom.

Ali činjenica da su na svečano otvorenje Medrese došli najviši politički predstavnici ove države: predsjednik Filip Vujanović, predsjednik Skupštine Krivokapić, (premijer Đukanović je poslao telegram u kome je čestitao IZ-i ovaj veliki uspjeh i izvinio se što nije mogao biti prisutan, isto je to učinio i gradonačelnik), ministar vjera, ministar obrazovanja, kao i neki drugi ministri, za nas je bila posebno iznenađenje. Prisjetio sam se onih teških vremena, onog šeširdžije na vratima gusinjske dža-

mije koji se nije ni stidio da prati obično izvođenje mevluda i da o tome odmah izvjesti tajnu službu Komunističke partije i „drugove“ koji su bili uspješni samo u gušenju vjerskih osjećanja i eliminaciji vjerske svijesti kod „radnih ljudi i građana“ i Allahu zahvaljivao na ovom obratu: On je zaista *Muhavilu'l-ahval* - Onaj koji mijenja stanja!

VJERSKO OBRAZOVANJE VODI MIRU I PROSPERITETU; VJERSKO NEOBRAZOVANJE JE OPASNO

I pored brojnih lijepih trenutaka, impresija, viđenja, susreta..., mene ipak najviše raduje činjenica da su muslimani u Crnoj Gori poštovani kao korektan državni faktor, da država respektuje Mešihat IZ-e i da ona na islam, kao i na vjeru općenito, gleda sa razumijevanjem i povjerenjem. Na žalost, crnogorska država još nije uspjela donijeti zakon o vjerskim zajednicama i zakon o vjeronauci u školama, ali za to - kako sam obavijestio - nisam krivi ni muslimani ni njihov Mešihat. Molimo Boga, dž.š., da se to što prije desi - za dobro ove države i svih njezinih građana, jer obrazovanje u svakoj oblasti, pa tako i u vjeri, donosi mir i prosperitet, a neznanje o vjeri može biti opasno; ono može poroditi mržnju, fanatizam i šovinizam...

Zadivljen sam poštovanjem koje muslimani Crne Gore, u skladu sa kur'anskim i hadiskim nalogima, iskazuju prema svojim vjerskim i političkim predstavnicima, prema Reis-efendiji Fejziću, čiji su govor pozdravljali aplauzima, ali i prema predsjedniku Vujanoviću, čije su političke ocjene i stavove okupljeni muslimani također pozdravljali aplauzima. Imao sam priliku slušati brojne političke govore, i stekao čulo da razlučim licemjerno od iskrenog obraćanja

Hor FIN-a „Mladak i palma“

političara. Neobično sam bio sretan što predsjednik Vujanović o Medresi, muslimanima, Islamskoj zajednici, Bajramu i islamu općenito govori s iskrenim poštovanjem, s najboljim namjerama i bez ikakvih predrasuda. (Danas, na prostoru nekadašnje Jugoslavije, a možda i u svijetu, tako iskreno, kad je riječ o islamu i muslimanima, govori i nastupa još predsjednik Republike Hrvatske, gosp. Mesić.) Moji brojni prijatelji i saradnici u Sarajevu porijeklom iz C. Gore koliko-toliko instruirali su me u strašnu historiju muslimana na ovom prostoru (masovno pokretavanje s početka XX. st., slučaj šehida Ibrahim-ef. Redžepagića, o kome pišem tragediju, Rankovićev državni teror, prisilno iseljavanje u Tursku, kasnije u Ameriku, oskudicu...), i zato je, valjda, govor predsjednika Vujanovića u našim dušama izazivao takvo divljenje, povjerenje i poštovanje! Neka se nikad ne ponovi naša strašna prošlost međuvjerskog primitivizma i nasilja!

NASTUP NAŠEG HORA I PODSJEĆANJE NA HAFIZA GAŠEVIĆA

Bio sam sretan i što je crnogorska publika s neobičnom pažnjom saslušala i pozdravila Hor Fakulteta islamskih nauka „Mladak i palma.“ Znam šta to znači ovim „slavujima islama“, ali i našoj ukupnoj muslimanskoj javnosti kojoj ilahije i kaside svugdje razgale srca, podsjetite ih na njihove islamske korijene, razbude vizije i vidike, vrata nadu... Razgovarao sam i

sa učenicima Podgoričke medrese koji su razrogačenih očiju gledali u svoje starije kolege iz Sarajeva i obećao im da ćemo im pomoći da i oni formiraju svoj hor i da ovačko razgaljuju srca svojim lijepim glasovima. Bilo nam je svima žao što je naš dosadašnji voda Hora, Albanac Špendi Fidani, završio diplomski studij i otišao na specijalizaciju u Damask, tako da nismo mogli da izvodimo ilahije na albanskom jeziku. Obećali smo da ćemo, ako Bog da, jednog dana, doći i sa Azizom Alilijem i sa Špendijem Fidanijem, i na nekom velikom koncertu, u sred Podgorice, za sve građane C. Gore, učiti ilahije i kaside na: albanskom, bošnjačkom, crnogorskom, turskom, arapskom, perzijskom i engleskom jeziku. Tokom programa sjetili smo se nenadmašnog pjesnika Mevluda, hafiza Salih Gaševića, koji je bio porijeklom iz Nikšića, a čiji se mezar nalazi u dvorištu Čaršijske džamije u Bijelom Polju. (Čini nam se da je njegov Mevlud popularniji u Bosni nego u Sandžaku i Crnoj Gori!) Za ovu priliku izveli smo „Sve stvoreno učini se veselo...“

Nadam se da će se naša saradnja nastaviti. Volio bih da Mešihat IZ-e, zajedno sa državnim institucijama, organizira javne tribine i slične manifestacije u Podgorici i za svu crnogorsku javnost na kojima bismo prezentirali islamska gledišta o svim važnim pitanjima – kako bi se ostvarivao kur'anski koncept *te'arufa* – upoznavanja i saradnje među različitim narodima, vjerama i kulturama. ■

Razgovor sa koordinatorom TIKA-ine kancelarije u Podgorici, dr Gokcenom Kalkanom

Zaslужni za dobre odnose Turske i Crne Gore

Turska Agencija za međunarodnu saradnju i razvoj (TIKA) je vladina agencija koja je otvorena u Podgorici u maju 2007. godine. Turska Vlada preko nje usmjerava preko tri milijarde dolara pomoći zemljama u kojima ima otvorena predstavništva. U Crnoj Gori su pokrenuli nekoliko projekata, od kojih je, za Islamsku zajednicu, najvažniji projekat preuzimanja dovršenja podgoričke Medrese. Ovaj projekat je uspješno realizovan, što je i povod razgovora sa dr Gokcenom Kalkanom, koordinatorom TIKA-ine kancelarije u Podgorici.

Možete li nam reći nešto o TIKA organizaciji?

TIKA je skraćenica za Tursku agenciju za međunarodnu saradnju i razvoj koja predstavlja važnu instituciju Vlade Republike Turske. Organizacija je osnovana 1992 godine i sa svoje 23 kancelarije djeluje u Albaniji, Azerbejdžanu, Bosni i Hercegovini, Gruziji, Kazakistanu, Kirgistanu, Mongoliji, Moldaviji, Uzbekistanu, Tadžikistanu, Turkmenistanu, Ukrajini, Avganistanu, Palestini, Makedoniji, Kosovu, Etiopiji, Sudanu i novootvorena u Crnoj Gori...

Na kojim poljima djeluje

TIKA? Da li postoji prioritet među sektorima?

Naša organizacija sprovodi projekte i aktivnosti na polju ekonomije, trgovine, kulture, obrazovanja, tehničke i socijalne pomoći, odnosno na onim projektima koji su neophodni za razvoj države. Prioriteti se formiraju na osnovu potreba jedne države. Na primjer: dok s jedne strane, u zemljama Afrike realizujemo osnovne infrastrukturne projekte vodosnabdjevanja i sl., s druge strane, u državama Srednje Azije sprovodimo projekte kojim utičemo na poboljšanje ekonomske situacije. U skladu sa programima drugih donatorskih kuća koje djeluju u toj državi, uređujemo svoju poslovnu politiku i na taj način djelujemo.

Rekli ste nam da TIKA sprovodi svoje aktivnosti širom svijeta. Možete li nam nešto reći o projektima i aktivnostima vaše kancelarije u Crnoj Gori.

Kancelarija u Podgorici je jedna od najmlađih kancelarija TIKA-e i otvorena je sredinom 2007 godine. Do sada smo realizovali dosta projekata, među kojima je najznačajni projekat izgradnja Medrese o kojoj ste si-

gurno informisani. Kao što je poznato, realizaciju ovog projekta je započeo Mešihat Islamske zajednice Crne Gore u saradnji sa Islamskom Bankom za razvoj. Po zahtjevu predsjednika Crne Gore, Filipa Vujanovića, upućenom Vladi Republike Turske, zbog nedostatka sredstava neophodnih za realizaciju ovog projekta, naša organizacija se priključila i preuzela obaveze na osnovu sporazuma potpisanog sa Crnom Gorom. Završetak projekta Medrese i

početak nove školske godine nas, vjerujte, činim jako srećnim.

Pored projekta izgradnje Medrese postoji niz drugih realizovanih projekata koje smo realizovali u Crnoj Gori. Nemoguće ih je sve nabrojati u ovom trenutku, npr. škole, obdaništa, bolnice i druge društvene ustanove smo renovirali, opremili kako materijalno tako i tehnički. Projekti su zastupljeni na području Podgorice, Nikšića, Cetinja, Ulcinja, Bijelog Polja, Rožaja, Plava i Zabljaka.

Pored svega što ste do sada uradili, da li imate neke novoprispjele projekte i aktivnosti?

Pored projekata koji su u toku realizacije, trudimo se da, sastajući se sa ljudima iz privatnog i javnog sektora, istražimo i ispitamo nove oblasti saradnje. Na sastancima sa crnogorskim nadležnim organima kao prioritet uzimamo njihove predloge i otvaramo nova polja saradnje. Nakon dosadašnjih razgovora zaključili smo da, pored projekta infrastrukture, intenzivnije moramo poraditi na realizaciji projekata vezanih za razvoj ekonomije i povećanja životnog standarda u Crnoj Gori. Jedan od ciljeva je, svakako, i povezi-

vanje državnih institucija ove dvije države i razmjene stečenih iskustava. Projekat elektronske vlade je upućen državnim institucijama i nadamo se da ćemo uskoro početi s njegovom realizacijom. Pored projekata koje realizujemo u Crnoj Gori, trudimo se da na što bolji način povežemo i pospješimo jačanje privrede Crne Gore tako što organizujemo sajmove na koje šalje mo uvažene privrednike iz Crne Gore. Pored toga organizujemo i naučne skupove, kongrese i seminare.

Prilikom realizacije projekata u Crnoj Gori sa kojim problemima se najčešće susrećete?

Kao što sam maloprije naglasio naša kancelarija u Podgorici je jedna od najmlađih TIKA-e, tako da sam ja svega 8 mjeseci u Crnoj Gori. Zbog toga, prioritet nam je i upoznavanje sa njenim državnim institucijama a sve u cilju jačanja prijateljsko-bratskih odnosa, kako sa vlastima tako i sa narodom Crne Gore. Nadležni organi nam u ovom slučaju pružaju veliku pomoć i želim ovom prilikom da im se zahvalim.

Razgovarao:
Džemo Redžematović

Zgrada TIKA-e
u Podgorici

Roditelji i drugi članovi porodice kao vaspitači djece

MAJKA KAO VASPITAČ

Za život svakog djeteta, odnosno kasnije čovjeka, mnogo važnu ulogu za razvoj te ličnosti imaju roditelji, odnosno porodično okruženje. Odgoj djece je oduvijek predstavljao područje u kome se želio istaknuti i dokazati svaki pojedinac. Tako od prvog čovjeka do danas, za sve roditelje (bez obzira na nivo obrazovanja i oblik posla) karakteristično je nastojanje da svoje dijete podučavaju svim stvarima za koje smatraju da će im trebati u životu. Ova činjenica nam nameće pitanje koje svaki roditelj sebi postavi barem jednom u životu: Zašto i moja djeca nijesu kao djeca tog i tog?

Odgovor na ovo pitanje je vrlo jednostavan. Za uspješan odgoj djece su pored želja i velikih ambicija, potrebni i znanje, strpljenje, istrajnost, mudrost, iskrenost itd.

Svi koji su proučavali djetinjstvo- psiholozi, pedagozi, vaspitači, slažu se u ocjeni da je najvažnija osoba djetetu- majka. Zamjena majke, u neizbježnim situacijama, drugom osobom, može samo da ublaži moguće posljedice, ali ne i da ih potpuno otkloni. To je zbog toga što između majke i djeteta postoji biološka veza koja prirodno prerasta u čvrst psihološki odnos, u međuzavisnost. Druga osoba, ma koliko plemenita bila, ne može potpuno da se uživi u majčinski odnos. Briga majke o djetetu počinje prije rađanja, za vrijeme trudnoće. Majčinskih funkcija ima više, ali se one mogu svesti na dvije grupe- jedna je zaštitna, a druga razvojna.

Zaštitna funkcija majke se ispoljava u više vidova. Jedan vid je čisto fizička zaštita. Djetetu treba obezbijediti zdravstveno- higijenske uslove, da mu prostorija bude dovoljno topla, provjetrena, da dijete bude čisto, nahranjeno. Drugi vid je psihološka zaštita koja se ogleda u djetetovoj sigurnosti kad je majka uz njega. Ono može biti i nahranjeno i imati sve druge spoljne uslove za zadovoljstvo, ali majčini osmijeh, pogled, glas, imaju presudnu ulogu u formiranju ličnosti.

Druga važna grupa majčinskih funkcija svodi se na brigu o razvoju djeteta- *tjelesnom, emocionalnom i intelektualnom*.

Tjelesni razvoj je tijesno uslovljen kvalitetom i načinom ishrane, a podrazumijeva obavezno dojenje djeteta do dvije godine, a kasnije ga hraniti prema zdravstvenim normama- vitaminski i proteinski.

Za **emocionalni razvoj** djeteta veoma je važna majčina stimulacija koja ovaj proces može ubrzati i, paralelno sa fizičkim razvojem, doprinijeti da se djetetov emocionalni svijet obogaćuje. Ovdje su potrebni podsticaji roditelja, i za ukupan razvoj djeteta potrebna je interakcija između njega i majke.

U **intelektualnom razvoju** djeteta majka takođe ima veoma važnu ulogu. Po definiciji inteligencije svako dijete se snalazi u svakoj mogućoj situaciji, onda se lako može zaključiti da je to zadatak roditelja. Nema uspješnog razvoja djeteta ako je ono ostavljeno samo sebi. Sa njim je potrebna stalna komunikacija, koja se uspostavlja ubrzo po rođenju.

OTAC KAO VASPITAČ

Veoma važnu ulogu u vaspitanju djece ima i otac. Kako će otac ispunjavati svoje očinske, prije svega vaspitne obaveze zavisi od dvije vrste uticaja: od onih koje je doživljavao u prošlosti i od onih koje doživljava sada. Ako je on sam proveo djetinjstvo i odrastao u porodici o kojoj se njegov otac brinuo, on je već emocionalno pripremljen da bude dobar otac. Bliskost oca i djeteta se učvršćuje u prvim nedjeljama po rođenju, ali njegova uloga kasnije postaje sve značajnija. Očev uticaj je važan u svim oblastima razvoja: saznavnoj, intelektualnoj, vaspitnoj i emocionalnoj. Neki psiholozi ističu važnost očeve uloge u vrednosnom formiranju djeteta, naročito muškog, kome on služi kao model za poistovjećivanje, dok majka više utiče na razvoj dječica. Otac se mora materinski odnositi prema svome djetetu, mora mu ugoditi i otac mu mora biti primjer u svemu.

DJEDA I NANA KAO VASPITAČI

Djeda i nana su kao čuvari i zaštitnici djece poslije roditelja, i oni mogu dosta stvari da učine. Djeci koja su još mala, još ne idu u zabavište, djeda i nana će zamjenjivati oca i majku ako oni rade. Oni će brinuti da djeci bude toplo, nahraniti ih, okupati, preobučiti, nadgledati ih dok se igraju. Time oni potpuno ostvaruju zaštitno- higijensku ulogu. Zadovoljavaju biološke potrebe djece u koje, pored hrane, spada i kretanje. Djeda i nana imaju i svoju funkciju u **emocionalnom** razvoju djeteta, i tu dijete okružuju ljubavlju i toplinom.

U **moralnom** formiranju, oni govore djetetu svoja ranija iskustva i mudrosti, upućuju im vrijedne savjete i pouke.

U **saznavnom** formiranju djeteta djeda i nana takođe imaju svoju ulogu. Malo je neobično pitati njih o današnjoj tehnologiji ali djeca će ih stalno zapitkivati bezbroj puta o svemu, i oni će im opdgovarati baš kako treba i dovoljno prilagođeno da djeca to razumiju.

AUTORITET RODITELJA

Autoritet je uticaj, ugled, nadmoć koju neko ostvaruje zahvaljujući svome znanju, moralnim osobinama, položaju, fizičkim odlikama. U pedagogiji je poznat pojam autoritativnosti u vaspitanju, kojim se označava vaspitanje zasnovano na bespogovornoj disciplini, prijatni, kaznama. U patrijarhalnom porodičnom vaspitanju nastala je poznata izreka: "batina je iz raja izašla". Ta „batina“ je, razumljivo, bila namijenjena djeci koju strahom treba natjerati da se ponašaju po želji prestrogih vaspitača. Dijete nije smjelo ništa da pita, nije imalo priliku da nešto predloži, da ispolji svoju želju i interesovanje. Postoji nekoliko činilaca o kojima roditelji moraju voditi računa. Prvo, oni ostvaruju najveći vaspitni učinak ako svoj autoritet izgrađuju na ljudskim vrijednostima, toplini, odatosti, ljubavi, humanom pristupu djetetu. Nije dobro ako roditelji nervozno odgovaraju na

dječja pitanja. Roditelji moraju zauzeti jedan zajednički stav prema djeci, i nepotrebno je da otac zauzme jedan stav a majka drugi. Roditelji treba da saraduju, da nema uopšte među njima svade, vrijeđanja, i ako to postoji među njima, dijete će početi da se opredjeljuje za jednog roditelja, a drugog odbacuje. Naročito je pogrešno da se jedan roditelj trudi da dijete privuče na svoju stranu i da ga usmjerava protiv svoga supružnika.

ZNAČAJ ISLAMSKE ODGOJA

Da bi imali potpuniju sliku o odgoju djece, pored svega prethodno navedenog, prezentiraju i islamski način odgoja djece, kako roditelji treba da vaspitavaju svoju djecu, moguće greške koje se mogu nepažnjom potkrasti u odgoju i formiranju jedne zdrave jedinice. Odgoj djece je tema koja je od velike važnosti. Ona je zajednička korist roditelja i djece, i zbog toga bitna je ummetu i zajednici.

Islam priznaje cijenu vrijednog odgoja, i kao islamski odgajatelj Muhammed, a.s., koji je od Allaha, dž.š., poslat kao učitelj i upućivač i roditeljima i djeci, da bi išli sreći oba svijeta. Zato u Kur'anu, u kome je naše dobro i uspjeh, spominje Allah dž.š. korisna kazivanja o odgoju.

Svi znamo da obaveze i dužnosti djece spram roditelja, i mi moramo očekivati da se djeca ponašaju u skladu s tim. Međutim, većina nas zaboravlja da i djeca imaju svoja prava kod roditelja, odnosno da i roditelji imaju obaveze i dužnosti spram svoje djece. Kako god je Allah, dž.š., naredio dobroćinstvo prema roditeljima, isto tako je naredio i dobroćinstvo prema djeci. Lijep odnos prema djeci i njihov odgoj jeste emanet kojim nas je zadužio Allah, dž.š., onog momenta kada nam je podario djecu. I kada govorimo o islamskom odgoju kao važnom činiocu ljudskog i civilizovanog usmjerenja, na prvom mjestu trebamo kazati da je Allah, dž.š., upravo sve Objave slao da bi čovjeka vaspitao i od njega načinio čovjeka u pravom smislu te riječi. Allah dž.š. kaže: "

I Ja sam učinio da te svako voli i da rasteš pod okom mojim."

Da bi Božija objava doživjela realizaciju, Allah, dž.š., je slao poslanike koji su ljudima bili živi primjer njene primjene, i poslanici su nazvani uzorima, odnosno odgajateljima naroda kojima su poslani. Allah, dž.š., kaže:

"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i sagradi na onome svijetu, i koji često Allaha spominje."

Zato se kaže da je Muhammed, a.s., bio Kur'an koji zemljom hoda. I zaista je svijetu pokazao kako treba živjeti i kako se vladati. Svoje ashabe bi, između ostalog, savjetovao da podučavaju djecu pisanju, plivanju i streljaštvu. Njegov životopis je ispunjen naredbama, zabranama, uputama, savjetima. On je bio odgajatelj u pravom smislu te riječi. Dakle, odgoj se ne smije prepustiti samoj individui, bez obzira na starosnu dob, već se vjernik mora ravnati po Objavi i slijedenju Božijih poslanika i dobrih ljudi, ili dobrih roditelja. U našem vremenu postoji više loših roditelja, nego loše djece. Danas postoji veliki broj roditelja koji su nemarni o ovom pitanju i to olako shvataju i ne posećuju potrebnu brigu i pažnju. Svjedoci smo da veliki broj takvih roditelja uopšte nema predstavu gdje im se djeca nalaze, u kakvom društvu se kreću i kakva mjesta posjećuju. Ti roditelji su u potpunosti zanemarili i zapustili odgoj svoje djece, ne interesuju se za njihov razvoj i rezultate, niti im daju neophodne savjete, smjernice i upute u momentima kada su one najpotrebnije njihovoj djeci. Međutim, kada se ti roditelji suoče sa drskošću i nepokornošću kod svoje djece, onda počnu sa svojim žalbama koje u svom jadu i očaju iskazuju pred svima i na svakom mjestu. Oni nijesu ni svjesni da su upravo oni ključni razlog takvog stanja svoje djece. Greške u odgoju djece se pojavljuju u mnogobrojnim i raznovrsnim oblicima. Svaki taj oblik, svaka greška, direktno rezultira lošim stanjem, odgojem i ponašanjem kod djece.

Nijaz Mušović

Dimenzije značenja kur'anske sure El-kewther

Piše: DR ALMIR FATIĆ

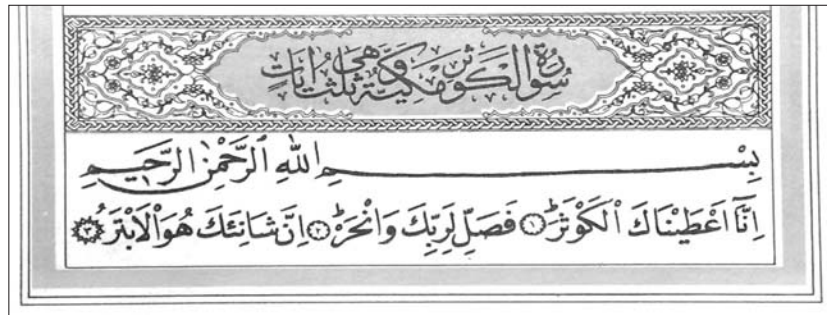
U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

1. *Mi smo tebi, zbilja, mnogo dobro podarili,*
2. *pa, klanjaj radi Gospodara svoga i kurban kolji,*
3. *zbilja, mrzitelj će tvoj bez ikakva spomena ostati!*

UVOD

Jednako kao što je svekolika nadnaravnost (*i'dtâz*) Kur'ana sadržana u njegovim drugim surama ona je, isto tako, sadržana i u onim njegovim kraćim surama. Dakle, i kratke kur'anske sure, koje prema mushafskom i Božanski ustanovljenom rasporedu (*tewqîf*) dolaze u posljednjoj cjelini Kur'ana (*džuz*), imaju dimenziju i'džaza. Njihov se i'džaz, između ostaloga, ogleda i u tome što su one lahko pamtljive tako da ih veliki broj muslimana i muslimanske djece znaju napamet. No one u sebi kriju i mnoštvo drugih značenja izraženih na jedan sažet ali veličanstven, Božanski način.

Budući da su, kako veli znameniti komentator Kur'ana Fakhruddin er-Râzi¹, "najveće značenijske ljepote (*letâ'if*) Kur'ana pohranjene u njegovom rasporedu (*tertibât*) i povezanostima (*rewâbit*)",² u tekstu koji slijedi prikazat ćemo neka važnija značenja u vezi sa rasporedom i značenijskim vezama jedne od najkraćih kur'anskih sura – sure El-Kewther, uglavnom onako kako ih je uočio i izložio već spomenuti komentator (mufessir) u svome slavnom i velikom tefsiru pod naslovom *Mefâtihu'l-gajb* ('Ključevi onostranog'). Ovaj komentatorski genij ponudio je, po svemu sudeći, originalno i zadivljujuće tumačenje navedenih značenijskih aspekata sure El-Kewther.

Prije nego što se upustimo u zadatak temu treba reći da se jedna posebna znanstvena disciplina unutar nauke o tumačenju Kur'ana (*tefsîr*) bavi izučavanjem i uočavanjem značenijske povezanosti sura i ajeta u Kur'anu. U klasičnim djelima propedeutičke tefsirske naravi, tj. u onim djelima koja mufessira/komentatora Kur'ana uvode u cjelinu ili spektar 'nauka Kur'ana' (*ulûmu'l-Qur'ân*) neophodnih za vjerodostojno i odgovorno tumačenje Kur'ana, ova disciplina se terminološki naziva *ilmu'l-munâsebât*. Temeljna tefsirska pravila i glavna načela discipline *ilmu'l-munâsebât* sistematski su izložena i teorijski uobličena u najpoznatijim djelima klasične tefsirske propedeutike, kao što su Ez-Zerkešijev *el-Burhân* i Es-Sujûtijev *el-Itqân*.³

Također je potrebno napomenuti da je Fakhruddin er-Râzi jedan od najvećih poznavalac ove tefsirske discipline. Ez-Zerkeđi i Es-Sujûtî u svojim tefsirskim uvodima saglasni su da je imam Fakhruddin er-Râzi najvide uradio na polju ove tefsirske discipline.⁴

POVEZANOST SURE EL-KEWTHER SA SUROM EL-MĀ'ŪN

Jedna od značenijskih odlika ove sure jeste i njezina profinjena i zadivljujuća značenijska povezanost sa surom ispred nje, tj. surom El-Mā'ûn. Zapravo sura El-Kewther je

opozitnog značenja (*el-muqābele*) u odnosu na suru ispred nje. Ta semantička opozitnost počiva u tome što su u suri El-Mā'ûn licemjeri (*munafici*) opisani sa četiri karakteristike:

- 1) škrtošću – u ajetu: ...*onaj koji grubo odbija siroce / i koji da se nahrani siromah – ne podstice* (2-3);
- 2) izostavljanjem namaza – *koji namaz svoj ne obavljaju* (5);
- 3) pretvaranjem u namazu – *koji se samo pretvaraju* (6);
- 4) sprječavanjem davanja zekjata – *.. i nikome ništa u naruc ne daju* (7).

Naspram ove četiri karakterne karakteristike spomenute vrste ljudi u suri El-Kewther nalazimo na četiri opozitne karakteristike kojima se odlikuju vjernici:

- 1) udjeljivanje – *Mi smo tebi, zbilja, mnogo dobro podarili* (1). Onaj kome je dato mnogo dobro treba da dijeli a ne da škrtari!;
- 2) klanjanje namaza – *pa, klanjaj* (2);
- 3) iskrenost u ibadetima – *radi Gospodara svoga* (2) – a ne radi ljudi ili bilo kakvih drugih interesa;
- 4) davanje drugima – *i kurban kolji*, tj. dijeli kur'ansko meso, (ali i zekjat, sadaku...)⁵

Ovu zadivljujuću semantičku opozitnost možemo postaviti i na sljedeći način:

El-Mā'ûn

karakteristike licemjera

1. škrtost
2. izostavljanje namaza
3. pretvaranje u namazu (i drugim ibadetima)
4. oni koji sprječavaju davanje zekjata (i druga materijalna davanja)

El-Kewther

karakteristike vjernika

1. udjeljivanje
2. ustrajnost u namazu
3. iskrenost u namazu (i drugim ibadetima)
4. oni koji daju zekjat (i druga materijalna davanja).⁶

Sura El-Kewther završava se riječima: ...*zbilja, mrzitelj će tvoj bez ikakva spomena ostati!* Dakle, licemjeri okarakterisani sa četiri svojstva u suri El-Mā'ûn okončat će tako što o njima poslije njihove smrti neće ostati nikakva spomena po bilo kakvom dobru, dok će spomen o Muhammedu, a.s., i njegovom dobru ostati i trajati do konca svijeta, ali i poslije njega. U ovo ne treba nikoga uvjeravati: ime Muhammeda, a.s., danas se spominje gotovo u svakom momentu širom zemaljske planete, a šta je sa onima koji su Muhammedu, a.s., govorili da je *ebter*?⁷ Niko ih ne spominje! Daljna intencija ovoga ajeta je kristalno jasna: Dobro koje činimo priskrbljuje nam trajni spomen i nagradu kod Gospodara: ...*dobra djela, koja vjечно ostaju, bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se covjek može pouzdati*.⁸

POVEZANOST SURE EL-KEWTHER SA DRUGIM SURAMA KOJE JOJ PRETHODE

Zadivljujuća značenijska ili sadržinska povezanost sure El-Kewther ne okončava se samo sa surom koja joj neposredno prethodi već i sa velikim brojem drugih sura koje joj prethode. U čemu se ogleda ta povezanost? Fakhruddin er-Râzi veli da sura El-Kewther "kao da upotpunjuje sure koje joj prethode"⁹, i to na način da sve sure, počevši od sure Ed-Duhâ pa do sure El-Kewther, sadrže tri počasti ili tri dobra podarena Muhammedu, a.s., ili njegovom ummetu.

U suri Ed-Duhâ:

- 1) *Gospodar tvoj, zbilja, nije te napustio ni omrznuo* (3);
- 2) *Zbilja, Onaj Svijet bolji je za tebe od Svijeta Ovoga* (4);
- 3) *Gospodar tvoj tebi će podariti, pa ćeš zadovoljan biti* (5).

Nadalje, ova sura završava sa tri stanja Vjerovjesnika, s.a.w.s., koja se odnose na ovaj svijet:

- 1) *Zar nisi siroce bio, pa ti je On utocište pružio* (6);
- 2) *...i zaboravan bio, pa te je na pravi put uputio* (7);
- 3) *...i siromah si bio, pa te je imucnim učinio* (8).

U suri El-Inširâh:

- 1) *Zar ti Mi nismo grudi tvoje prostranim učinili* (1);
- 2) *...i breme tvoje s tebe skinuli / koje je pleća tvoja pritislo* (2-3);
- 3) *...i spomen tvoj podigla visoko* (4).

U suri Et-Tîn:

- 1) Allah, dž.š., se kune Vjerovjesnikovim gradom: ...i

grada ovog, bezbjednog (3);

2) obavještava ga da je njegov ummet oslobođen Džehe-nnema: ...samo ne one koji budu vjerovali (6);

3) njegov ummet "ceka" nagrada: ...njih ceka nagrada neprekidna (6).

U suri **El-Aleq**:

1) Čitaj, u ime Gospodara tvoga (1);

2) Uzvišeni ce savladati Vjerovjesnikovog, s.a.w.s., protivnika: ...pa neka on pozove društvo svoje / Mi cemo pozvati zebanije (17-18);

3) Vjerovjesnik je odlikovan potpunom blizinom Uzvišene: ...sedžu cini i tako Mu se približi (19).

U suri **El-Qadr**:

1) noc Kadr: Noc Kadr je boja od hiljadu mjeseci (3);

2) spuštanje meleka u noci Kadr: ...meleci i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj (4);

3) spas: Spas je u njoj sve dok zora ne svane (5).

U suri **El-Bejjine** ummet Muhammeda, a.s., počastvovan je trima počastima:

1) ...najbolja stvorenja (7);

2) ...njih nagrada u Gospodara njihova ceka (8);

3) Allah ce biti njima zadovoljan (8).

U suri **Ez-Zilzâl**:

1) zemlja će na Sudnjem danu svjedočiti pokornost i robovanje Muhammedova, a.s., ummeta: ...toga Dana ce ona (zemlja) vijesti svoje kazivati (4);

2) njegovom ummetu Uzvišeni ce predociti njihovu

pokornost te ce zbog toga biti sretni i radosni: Tog Dana ce se ljudi odvojeno pojaviti da im se pokažu djela njihova (6);

3) ...onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet ce ga (7).

U suri **El-Âdijât** Uzvišeni se kune konjima gazija Muhammedova, a.s., ummeta i opisuju ih sa tri svojstva:

1) Tako mi onih koji dhucuci jure (1);

2) pa varnice vrcaju (2);

3) i zorom napadaju (3).

U suri **El-Qârîa** ummet Muhammeda, a.s., odlikovan je:

1) "težinom" njihovih djela: Onaj u koga njegova dijela budu teška (6);

2) "ugodnim životom": ...u ugodnu životu ce živjeti (7);

3) time što ce svoje neprijatelje vidjet u užarenoj vatri (11).

U suri **Et-Tekâthur** Uzvišeni je počastvovao Muhammed-

a, a.s., time što mu objašnjava da će oni koji se budu suprotstavljali njegovoj vjeri i njegovom šeri'atu biti kažnjeni na tri načina:

1) tako što će sigurno vidjeti Džehennem (6);

2) da će ga očigledno vidjeti (7);

3) da ce za sladak život sigurno biti pitani (8).

U suri **El-Asr** Muhammedovom, a.s., ummetu počast je ukazana:

1) vjerovanjem: ...samo ne oni koji vjeruju (3);

2) dobrim djelima: ...i dobra djela cine (3);

3) njihovim upucivanjem ljudi na dobra djela, tj. preporucivanjem istine i strpljivosti (3).

U suri **El-Humeze** počast Muhammedu, a.s., iskazana je obaviješću da će klevetnik-podrugljivac biti kažnjen na tri nacina:

1) imetak mu neće biti od

koristiti: ...i misli da ce ga blago njegovo besmrtnim uciniti (3);

2) bit ce bacen u Džehennem (4);

3) neće imati nadu da ce izaci iz njega: Ona (džehennemska vatra) ce iznad njih biti zatvorena (9).

U suri **El-Fil** Vjerovjesnik-u, s.a.w.s., počast je ukazana time što je Uzvišeni osujetio lukavstvo njegovih neprijatelja na tri načina:

1) tako što je lukavstvo njihovo omeo (2);

2) što je na njih jata ptica poslao (3);

3) što ih je On kao lišce koje su crvi istocili ucinio (5);

U suri **Qurejš** Uzvišeni ga je počastvovao time što je "brinuo" o njegovim dobrim precima na tri nacina:

1) tako što ih je zblizio i pomirio zbog navike Kurejšija (1);

2) Koji ih je gladne hranio

3) i od straha branio (5).

U suri **El-Mâ'ûn** Vjerovjesnik, s.a.w.s., počastvovan je time što mu je Uzvišeni opisao poricatelje Sudnjega dana sa tri pokudna svojstva:

1) pokvarenošću: ...grubo odbija siroce / i koji da se nahrani siromah – ne podstice (2-3);

2) izostavljanjem velicanja Stvoritelja: ...koji namaz svoj ne obavljaju / koji se samo pretvaraju (5-6);

3) ne koriste drugim ljudima: ...i nikome ništa u naruc ne daju (7).

Nakon svih ovih sura, tj. nakon svih velikih počasti koje su ukazane Muhammed-u, a.s., slijedi sura **El-Kewther** gdje u prvom ajetu Uzvišeni Allah kaže: *Mi smo tebi, zbilja, mnogo dobro podarili (el-kewther)*. To mnogo dobro jeste sve ono što je navedeno u prethodnim surama. Uzvišeni kao da je jednom rijeccju nadomjestio sve ono što je u prethodnim surama kazao. Vrijednost samo jednog dobra neizmjeriva je sa bilo cime ovozemaljskim.

Ovdje nam se samo od sebe postavlja sljedece pitanje: Zar onda da covjek ne robuje Gospodaru ovih dobara koji ih daruje? Odgovor na ovo pitanje dat je u drugom ajetu sure El-Kewther: *Pa, klanjaj radi Gospodara svoga i kurban kolji*. Uočavamo da se ovdje spominju dvije forme ibadeta: namaz kao tjelesni ibadet i i kurban kao materijalni ibadet. Dakle, ovim dvjema formama ibadeta covjek je u poziciji robovanja spram svoga Gospodara.

(nastavlja se)

1. Muhammad b. 'Umar b. al-Hasan b. al-Husayn at-Taymi al-Bakri Abû 'Abdullâh Fakhruddin ar-Râzi (u. 606/1210.) – imam, mufessir; jedinstveni poznavalac racionalnih, tradicionalnih i filozofskih znanosti u svome vremenu. Porijeklom je iz Tabristana, a rođen u gradu Reiju. Poznat je i pod imenom Ibn Khatib. Umro je u Heratu. Napisao je brojna djela, između ostalih i veliki tefsir pod naslovom *Mafâhîh al-gayb* (Khayruddin az-Zirikli, *al-Âlâm*, VI, Dâr al-ilm li al-malâyin, Bayrût, 1984, 313).

2. Navedeno prema: As-Suyûtî, *al-Itqân fi 'ulûm al-Qur'ân*, II, Dâr al-kutub al-arabi, Bayrût, 216.

3. Vidi: Az-Zarkadi, *al-Burhân fi 'ulûm al-Qur'ân*, I, Dâr al-djil, Bayrût, 1988, 35-52; As-Suyûtî, *al-Itqân*, 216-231. Također v: Mr. Dževal Šošić, "Uzajamna povezanost kur'anskih dijelova i cjelina (tenâsubul-Qur'an)", *Zbornik radova FIN-a*, 12, Sarajevo, 2007, 71-85.

4. Az-Zarkadi, *al-Burhân*, I, 36; As-Suyûtî, *al-Itqân*, II, 216. Neki poznavaoce ove "plemenite discipline" (As-Suyûtî) napisali su posebna djela o međusobnoj povezanosti kur'anskoga teksta kao cjeline, među kojima se posebno ističu šejh Burhânuddin al-Biqâ'î (u. 885/1480.) sa djelom *Nazm ad-durar fi tanâsub al-âyât wa's-suwar* i imam As-Suyûtî (u. 911/1505.) sa djelom *Tanâsuq ad-durar fi tanâsub as-suwar*.

5. Ar-Râzi, *Mafâhîh al-gayb*, XVI, Dâr al-fikr, Bayrût, 1994, 118.

6. Princip semantičke opozitnosti, kontrastiranja ili značenjske suprotstavljenosti (*al-mudâdda*) figurira kao važno pravilo tefsirske discipline *'ilmul-munâsebât* u slučajevima kada je značenjska povezanost sura i ajeta skrivene naravi. Znalci Kur'ana uočili su, npr., da se u Kur'anu nakon kazne (azaba) redovno spominje milost (rahmet), a nakon straha – radost. Također je slučaj da, kada se u Kur'anu navode šeri'atski propisi, nakon njih spominje se obećanje i prijetnja kao poticajni faktori da se postupa po datom propisu, a zatim se navode dokazi Božijega tevhide (jednote i jedinstvenosti) kako bi se spoznala veličanstvenost Onoga ko naređuje i zabranjuje. Istinitost ovog opažanja moguće je zapaziti npr. u surama Al-Baqara, An-Nisa' i Al-Mâ'ida. Isto tako, kada se u Kur'anu spomene knjiga koja sadrži ljudska djela – a koja će svakom čovjeku biti predložena na Sudnjem danu – nakon te knjige spomene se i druga knjiga – knjiga koja sadrži vjerske propise za život na dunjaluku, tj. Kur'an; v. npr. ajete u suri Al-Kahf, 49-54, ili u suri Al-Isra', 71-89. (V. As-Suyûtî, *al-Itqân*, II, 218, 222). Ovim se najbolje potvrđuje i dokazuje drevno pravilo da se 'stvari najbolje raspoznaju putem svojih suprotnosti'.

7. Mekkanski idolopoklonici običavali su da kažu za onoga koji nema muškog poroda da je *ebter*. Kada je Poslaniku umrlo muško dijete, jedan od idolopoklonika je rekao: *Betere Muhammedun*, pa je tim povodom objavljen ovaj ajet (As-Suyûtî, *Lubâb an-nuqûl fi asbâb an-nuzûl*, Dâr al-kutub 'al-ilmîyya, Bayrût, s.a., 217).

8 Al-Kahf, 46.

9 *Mafâhîh al-gayb*, XVI, 119.

Savjet onima koji napuštaju svoj vatan

Zbog čega veliki broj muslimana, posebno mladih, gubi nadu da će u Crnoj Gori biti bolje i da će imati svoje mjesto u društvu, pa gotovo svi sanjare da idu u inostranstvo iako znaju da će tamo biti miskini, radnici, stranci i da će jedva preživljavati. I to je jedan od velikih problema s kojima se muslimani susreću. Zbog mnogih ratnih zbivanja koja su se dešavala kod nas i u okruženju, kao i zbog teške ekonomske situacije, koja je, ne slučajno, najviše pogodila muslimansku populaciju, bili smo prinuđeni „koru hljeba“ tražiti u nekoj trećoj „obećanoj i tuđoj“ zemlji. Ti naši muhadžirluci počinju od onda od kada nas Turci ostaviše da deveramo dunjaluk između dva krsta, prepušteni samima sebi i traju do današnjih dana.

Druga strana ovog problema, koja je svakako bolnija, jeste nemogućnost i nezainteresovanost povratka mladih, posebno onih koji su se školovali u inostranstvu i imaju radno iskustvo, koji predstavljaju izuzetan intelektualni resurs za ovu državu. Nekoliko desetina muslimana porijeklom iz Crne Gore, radi na raznim univerzitetima u inostranstvu. Samo iz Plava i Gusinja ima preko četrdeset doktora nauka i skoro da ni jedan od njih ne radi u Crnoj Gori.

Mnogi naši ljudi su tamo interesantni samo kao potencijalna radna snaga na tržištu i rade mnogo teže poslove od onih koje bi obavljali ovdje. Naši ekonomisti i prosvjetni radnici, umjesto da ovdje rade posao u svojoj struci, idu tamo da beru jabuke, muzu krave, prodaju karanfile, sade salatu i sl. Zabrinjavajuća je činjenica što naši ljudi, ne samo da odlaze u Evropu, već se i tu ne zaustavljaju, nego većina njih odlazi u prekomorske zemlje, u Ameriku i Australiju. Preko dvadeset hiljada Plavljana i Gusinjana boravi u Americi, kao i veliki broj muslimana iz Bara i Tuzi, što je svakako razlog za brigu jer je velika mogućnost da se ti ljudi

više nikada neće vratiti.

Odlazak u te zapadne zemlje postao je „kulturni trend“ za našeg čovjeka. Za mnoge je najbitnije samo da odu i pobjegnute ni od čega određenog, već jednostavno žele da budu dio tog zapadnog svijeta i da promijene način monotonog življenja, jer su se ovdje ubijali od previše slobodnog vremena, koje će im kasnije puno nedostajati, jer će ga vrlo malo imati.

Neki idu iz želje da se svjesno utopu u stil i način življenja zapadnog čovjeka. Imamo bezbroj primjera dobro situiranih ljudi koji imaju perspektivan egzistencijalni status, koji se odlučuju na taj poduhvat, zaključuju svoje četvorospratne kuće i odlaze u bijeli svijet.

Većina odlazi na Zapad jer misli da je tamo perspektiva, da ih tamo čekaju „obješeni koljači“ i bolji život. Kao da jedva čekaju da im dode naš čovjek, veliki stručnjak iz kafana, da čisti bjelosvjetska kupatila i mete ulice. Faktat je da je u nekim drugim državama bolja ekonomska situacija i da naš čovjek koji ode tamo, zahvaljujući

„povoljnim kreditima“ brže dode do nekog „bijesnog“ auta, ili do neke drvene montažne kućice, u blizini gradske deponije, koju mora da isplaćuje tri deset narednih godina, krvavim fizičkim radom. Tamo kad je crvi pojedju i kad totalno satruhni, biće u njegovom vlasništvu.

Sve što je loše, na Zapadu je postalo moderno. I sve te prljavštine naši ljudi prenose na sebe, samo nek' ima prefiks „zapadno“, ne razmišljajući koliko je to štetno za njih. Insan postaje kao onaj kamion za smeće, samo tovari. I zato mu sve te prividne vrijednosti zauzimaju mjesto u njegovom „trezoru“ koje je predviđeno za njegovanje tradicionalnih ljudskih vrijednosti. Postaje rob dinara, gazeći i svoje svetinje samo da dode do novca.

Osnivaju se i udruženja za emancipaciju žena muslimanki koje su porijeklom sa naših prostora. A emancipacija znači oslobađanje. Od čega se one to „emancipuju“? Emancipuju se od pameti, od odjeće, od morala i svih stvari koje baštine

muslimani. Emancipovana je zato što ne ferma svekruvu, ne poštuje muža i neće djecu.

Roditelji ne mogu puno ni da se obraduju njihovom sinu kad im dode iz inostranstva u onim širokim pantalonama kojima čisti naše prljave ulice i koji je stalno u društvu sa ljepšom polovinom, sa šezdesetogodišnjom babom, koja vaga blizu tovara, koja je prošla „sito i rešeto“ i koja ga prati u stopu. Pa de da mu se obraduju!

I san mnogih naših djevojaka je da se udaju za čovjeka koji ima „papire“, nije je ni briga što ima djecu i nekoliko propalih brakova iza sebe, niti što ima godina kao njen babo, važno je da su gume na njegovom novom „Bulju“ crne i da nijesu „čelave“.

Sve te „povoljnosti“ koje nudi Zapad našem čovjeku ne smiju da obeshrabre našu omladinu, koja ostaje na svojim ognjištima da budu pasivni u ovoj zemlji.

Mi samo opisujemo stanje mladih, a najteže je da se uhvatimo u koštac sa tim problemom. Isto kao kad vas boli gla-

va i vi vičete čitav dan: „andol, andol“, a ne popijete ga. Na isti način nećete riješiti ni našu tešku ekonomsku situaciju, posmatrajući samo kritički iz kafane na te naše slabosti. Mnogi danonoćno traže posao a mole Allaha da ga ne nadu. I viči ti čitav dan: „andol, andol“... i čitav dan će te boljeti glava! Bolje je danas zaraditi pet eura, sutra deset, i za dva dana da imaš petnaest eura nego da duplo više para potrošiš. Ali ne svojih, već babovih!

Moramo se boriti i biti svjesni da u Crnoj Gori „ima hljeba“ i za nas, i da sada imamo neograničenu mogućnost udisanja vazduha samo treba da se izborimo za „svoje mjesto pod suncem“.

Insan bi dao gomilu zlata, pa i koju godinu života, i na kraju bi sve dao samo da mirno udahne onu havu koju je još u naninoj bešici unio u svoja pluća, koja ga vuče do kraja života, da bude pošteđen onih hladnih, bolesnih i mutnih švapskih, kaubojskih i kojekakvih drugih sličnih pogleda i da zaspi bez teških briga i mučnih snova koji ga tamo sprže živog. Još kada se otisnuo u bijeli svijet, ponio je sa sobom jednu tešku i neizlječivu bolest koja se zove nostalgija. Da mu je samo sa svojom porodicom na starom ognjištu dočekati sutrašnjeg jutro, stišano i prepuno sunca, makar se u tom jutru krila tajna o njegovoj smrti, dočekao bi to jutro sa osmjehom na licu. Nostalgija ga neprestano tjera na tu pomisao. Jer mu je ipak naš hljeb najsladji, on je jedino njegov i nije tuđi. Kaže to glasno u sebi i odmah začuti, kao da je naglo ostao bez glasa. Jer ne smije dići avaz pored svoje akrebe da „Zapad“ mogu svi zajedno praviti i u svojoj zemlji. To ostaje samo njegova pusta mašta ali ne i njegove izgubljene, naturalizovane i utopljene porodice, koja rodni kraj drži samo u svom „ohladenom“ srcu, kojem se samo ponekad turistički vrati.

Džemal Dadić

Medreseja jonë

Falënderimi i takon Allahut të Lartësuar, Zotit të botës së dukshme dhe të padukshme. Salavatit dhe selami, paqja dhe bekimi i pandërprerë qofshin mbi pejgamberin e fundit dhe të dashurin e Allahut, Muhammedin, s.a.v.s., familjen e tij të fisnike, shokët e tij dhe mbi të gjitha ata që e pasuan dhe do ta pasojnë deri në Ditën e gjykimit.

Vëllezër të nderuar,

Sot gjendemi përballë pyetjes thelbësore të vërtetimit të mbijetesës sonë dhe fesë sonë në këtë pjesë të tokës. Ia kemi vënë themelin aplikimit institucional të shpalljes së parë kur'anore, për shkak të së cilës janë dridhur shtatë qiej dhe e cila na solli mesazhin: **"Lexo në emër të Zotit tënd i Cili krijon çdo gjë"**. Duke ecur shekuj me radhë nën hijen e kësaj shpalljeje, duke u ushqyer me urtësinë e haditheve në të cilët pejgamberi Muhamed, s.a.v.s., thotë: **"Dijetarët janë trashëgimtarët e pejgamberëve"**, muslimanët ndëruan civilizimin, kulturën e baraspeshës në mes materies dhe shpirtit.

Fillimi me punë i medresesë është çast historik për të cilin më së shumti ne, muslimanët e Malit të Zi, duhet të jemi të vetëdijshëm. Ajo është garanci e sigurisë së mësimëve islame, e njëkohësisht edhe garanci e ekzistencës sonë. Fillimi me punë i kësaj medreseje duhet të na mësojë që vlerat tona më të vlefshme t'i ruajmë në mënyrë institucionale. Të kesh institucion do të thotë të dish të organizohesh dhe në mënyrë të organizuar ta ruash atë që është me vlerë.

Të ruash mësimet e fesë fisnike të Allahut, në mënyrë të organizuar, përmes institucionit edukativo-arsimor, është një hap i madh dhe i mirë i Bashkësisë sonë islame në Mal të Zi. Sot, në sytë e botës shumë më tepër kanë vlerë popujt që janë të organizuar, të cilët kanë, ndërtojnë dhe vlerësojnë institucionet e veta, qofshin ata edhe me numër të vogël,

në krahasim me ata popuj që janë shumë por të paorganizuar e pa institucione.

Nëse Islami është ai i cili na garanton sukses dhe mirëqenie në këtë dhe në botën tjetër, ne duhet të jemi krenarë që e kemi ngritur në këmbë institucionin arsimor i cili do ta ruaj dinin tonë, me dije dhe me moral. Le të kujtojmë fjalët e halifit të ndershëm Omer b. Hattabit, r.a., i cili ka thënë: **"Kemi qenë popull pa farë vlerë, në fund të fundit, dhe na ka ngritur Allahu me islam. Kushdo që të kërkojë ngritje përveç se me islam, Allahu do ta poshtërojë"**. Me siguri mund të konstatojmë se muslimanët këtu një kohë të gjatë kanë qenë të marginalizuar, të lënë me një anë, të lënë rrjedhës së sprovave spontane. Besojmë se Allahu i Madhërishtëm, me këtë medrese do ta ngrejë vlerën tonë, do ta forcojë lidhshmërinë tonë për mënyrën islame të arsimit.

Nëse hedhim një vështrim në sistemet dhe entet e arsimit në rrethinë tonë, do të shohim se ai është kufizuar vetëm në plasim formal të informatave, pa marrë parasysh edukimin. Medreseja sipas funksionit të vet është njëkohësisht institucion sa arsimor po aq edhe edukativ. Ajo është shkollë

lë e ekuilibrit në mes shpirtit dhe trupit, shkencës dhe moralit. Mësimet e medresesë nuk janë vetëm mësim mbi fenë. Ajo, si shkollë e mesme elite, edukon një personalitet të gjithanshëm, i cili mund të orientohet kah secila fushë e dijes, kah secili fakultet. Por, ajo çfarë medreseja ofron në edukim, nuk ka mundësi të ofrojë asnjë shkollë që na rrethon.

Vëllezër të respektuar, ne, muslimanët në Mal të Zi, duhet të jemi më të vetëdijshmit mbi vlerën e kësaj shkolle. Me krenari duhet të theksojmë se medreseja është institucion arsimor e cila Evropës i ka ofruar modelin e arsimit bashkëkohor. Medreseja me shekuj ka ecur përpara institucioneve më të mëdha arsimore të Evropës moderne. Në Medresenë Nizamijë, të cilën në Bagdad e ka themeluar Nizamul-Mulku, në vitin 1065, janë studiuar shkenca të shumta natyrore, shoqërore dhe fetare. Ajo, krahas xhamisë, ka pasur edhe internatin, bibliotekën, oborrin për aktivitete të lira, etj. Në këtë shkollë ka qenë mësues edhe i famshmi imam Gazali. Medresët janë përhapur anekënd botës islame, në lindje e në perëndim. Ato janë avancuar në universitete, ndërsa Evropa me turp ka huazuar përvojat e arsimit

institucional. Universiteti i parë evropian është themeluar në Paris, në vitin 1200, Oxfordi në vitin 1214, etj. Tre shekuj, pra, Nizamijja është themeluar para universiteteve më të njohura evropiane.

Me medresenë tonë, ne nuk mund të mburremi me traditën e saj, por kjo bashkësi fetare duhet të jenë e vetëdijshme për nderin që – në këtë moment po ia vendos themelin traditës.

Të gjithë ne personalisht, secili që e ndien veten si musliman, duhet me sinqeritet të besojë se kjo shkollë është dhuratë nga i Madhi Zot. Besojmë, dhe e marrim përsipër detyrën që medreseja e jonë për Malin e Zi të jetë ajo çfarë ka qenë Nizamijja për Evropë. Le t'i tregojmë arsimit në Mal të Zi se medreseja është shkollë e cila në mënyrën më të mirë di të bëjë sintezën e arsimit dhe edukimit, mësimin dhe fisnikërisë, të bashkëkohores dhe tradicionales.

Ata që e kanë vizituar ndërtesën e medresesë, kanë pasur rast mundësi të mahniten me funksionalitetin e përkryer dhe bukurinë e saj. Kanë vënë re se mbi të dominojnë ngjyra e bardhë dhe e gjelbër. Ngjyra e bardhë simbolizon pastërtë

inë e moralit dhe të edukatës, ndërsa e gjelbërta simbolizon gjallërinë dhe përparimin e shkencave të dobishme të cilat medreseja do t'ia ofrojë nxënësve të saj.

Përmes institucionit të medresesë, më së miri janë thurur tri format e sadakasë së rrjedhshme, të mirat për të cilat shpërblimi rrjedh edhe pas vdekjes së ati që e jep atë. I dërguari i Allahut, s.a.v.s., ka thënë: **"Kur vdes njeriu i ndërpriten të gjitha punët e tij, përveç tri: sadakaja e rrjedhshme, dija prej të cilës përfitojnë të tjerët dhe fëmija i edukuar islamikisht i cili lutet për prindin e tij."**

-Medreseja është vakuf, hajrat të cilin do ta shfrytëzojnë muslimanët, e atyre që kanë lënë vakëf do t'i rrjedhë sevapi (shpërblimi).

-Në të do të edukojë dija e dobishme, të cilën nxënësit e saj do t'ia lënë gjeneratave të ardhshme të besimtarëve, dhe në këtë mënyrë medreseja është burim i sadakasë së rrjedhshme, për secilin që ta ndihmojë punën e saj.

-Ajo do të edukojë gjeneratave të cilat do ta falënderojnë Allahun, xh.sh., për mirësinë e besimit, dhe do ta lusin Atë për besimtarët që kanë jetuar para tyre. Në lutjet e hajrit të gjeneratave të ardhshme, sigurisht do të kenë vend edhe për të gjithë bamirësit dhe ata që e kanë përkrahur medresenë në çfarëdo mënyre.

Vëllezër të ndershëm, me dekada e kemi ndërtoar medresenë në zemrat tona, dhe ja ajo me mëshirë dhe pakufishme të Allahut, xh.sh., është bërë realiteti jonë. Le të jemi falënderues Atij të Lartësuarit për këtë dhuratë.

Lusim Allahun, xh.sh., që kjo medrese të jetë thesar i diturisë, spiritualitetit, nëna e arsimit dhe e edukatës fisnike. Le të jenë frytet e saja pishtarët e shkrim-leximit, moralit dhe suksesit, të cilët do të jetojnë për islam e jo prej islamit.

Enis Burxhoviq

Mekka dhe Qabeja

- Burim dhe qendër shpirtërore e Botës -

Mekka

Në krahinën e Hixhazit, në pjesën perëndimore të Arabisë, jo larg Detit të Zi, qëndron qyteti i Mekkës. Në qendër të këtij qyteti gjendet një ndërtesë e vogël në formë katorri. Mekka dhe ndërtesa e saj prej guri njihen nga udhëtarët dhe udhëpërshkruesit botëror që nga lashtësia. Ajo ndërtesë është Bejtullahu - Shtëpia e All-llahut. Lashtësia dhe shenjtëria e saj, tejkalojnë edhe vetë historinë e njerëzimit.

Tradita thotë që All-llahu (xh. sh.) kishte dhënë urdhër që në qiell të ndërtohet një tempull me emrin Bejtull-Ma'mur.

El-bejt el-ma'mur - shtëpia në qiellin e shtatë, e cila gjendet saktësisht përmbi Qabe

Në studimet më të reja shkencërisht është argumentuar që Mekka është qendra e botës. Në një rast Pejgamberi i pyeti as'habët: "A e dini ç'është El-Bejt el-Ma'mur" (tempulli qiellor dendësisht i banuar)? As'habët u përgjigjen: "Këtë e dinë mirë All-llahu dhe Pejgamberi i Tij". Pejgamberi (a.s.) u tha: "Ajo është shtëpia në qiellin e shtatë (nën Arsh), e cila gjendet saktësisht përmbi Qabe. Çdo ditë në të hyjnë 70 mijë melaqe dhe nuk kthehen më." Ajo që secili haxhi duhet të jetë i vetëdijshëm gjatë tërë kohës së qëndrimit në Mekke është se gjendet në vendin më të nderuar të rruzullit tokësor. Në hadithin tjetër Pejgamberi (a.s.) thotë: "O banorë të Mekkës, o pjesëtarë të Kurejshit, vërtetë, ju gjendeni nën vetë qendrën e qiejve".

Aty është zemra e botës Islame, e madje edhe e kozmosit Islam, ngase në qendrën e tij është Qabeja, pika ku boshiti botëror i universit Islam që lidh Qiellin dhe Tokën e prek botën tonë njerëzore. Ky është qyteti në truallin e të cilit kanë ecur Ibrahim dhe Ismaili, qytet në të cilin lindi krijesa më e përkryer njerëzore, Muhammedi, i biri Abdullahut, Zoti e bekoftë dhe i dhashë paqen, vend ku Zoti zbriti shpalljen e parë në Kur'an. Aty lindi bashkësia e parë Islame, aty Pejgamberi përjetoi sprovat dhe triumfet e tij më të

mëdha. Rugëve të saj kanë ecur as'habët e mëdhenj sikur Ebu Bekri, Omeri, Osmani dhe Aliu. A ka ndonjë qytet tjetër që ka dhënë gjithë atë numër personalitetesh, të cilët e ndërruan historinë botërore? Aty janë të gjithë ata dijetarë Islam, teologë, filozofë dhe sufijë, të cilët me shekuj e kanë vizituar Mekken. Fryma e tyre, si dhe fryma e të gjithë atyre njerëzve të mëdhenj prej aksioni, të cilët kanë ardhur te dyert e saj si haxhinj të devotshëm, sikur rri pezull mbi qytet.

Mekka është qyteti i Zotit që pasqyron anën absolute të Tij. Të jesh aty do të thotë të jesh në qendër. Të qëndrosh para Qabesë do të thotë të kuptosh fundin e udhëtimit. Nuk ka nevojë të shkohet në ndonjë vend tjetër në tokë, sepse aty është qëllimi i të gjitha udhëtimeve tokësore. Prej njërit skaj të dynjasë në tjetrin, muslimanët në zemrat e tyre kultivojnë dashurinë ndaj Mekës. Nënës së qyteteve dhe gjakojnë të vijnë në gjirin e saj mikpritës, të qëndrojnë para Shtëpisë së Zotit në qytetin i cili pati nderin të jetë vendi i lindjes dhe veprimtarisë së mikut të Zotit, Habibullahut, Pejgamberit, triumfi kulmor i të cilit ishte që para udhëtimit të tij tokësor të fundit, të kthehet si ngadhënjimtar në Mekke dhe që në tokën, e cila qysh herët kishte qenë dëshmitare e thi-

rrjes në Zotin e Vetëm nga ana e Ibrahimit, babait të monoteizmit, përsëri të vendose besimin e Njëshit, tevhid. Mekka kurrë më nuk do ta harrojë besimin e njësisë së Zotit dhe deri në fund të kohës do të mbetet qendër shpirtërore e fesë Islame për të cilën është vetë ajo rasion d'etre e dëshimit të Njëshit, i cili është i vetmi Realitet, sepse "çdo gjë që është në të (në tokë) është kalimtare. E do të mbetet vetëm Zoti yt që është i madhëruar e i nderuar!"

Qabeja

Njëri nga nocionet e patjetërsueshme që lidhen me fenomenin e besimit në përgjithësi, gjithsesi është nocioni i tempullit. Domethënë, besimi në thelbin e tij paraqet raportin midis Zotit dhe besimtarëve që e adhurojnë Atë, e ai raport gjithnjë lidhet në një mënyrë të caktuar për vendin në të cilin bëhet adhurimi, përkatësisht ibadeti. Ai vend gjithmonë ka karakter të veçantisë por edhe të shenjtërisë për arsye se vazhdimisht kuptohet dhe emërohet si "Tempulli i Zotit" apo "shtëpia e Zotit", d. m. th. shtëpia apo vendi ku Zoti në njëfarë mënyre është i pranishëm dhe ku është lëshuar mëshira e Tij. Në këtë kuptim besimtarët në mënyrë të veçantë i shënojnë dhe i zbukurojnë tempujt të vërtetë duke bërë ibadet dhe duke bërë sakrifica.

Vendi dhe roli i tempullit në Islam, në fenë natyrore të njeriut, është shumë-kuptimor dhe në këtë kuptim tempulli emërohet si "mesxhid" (vend ku bëhet sexhdeja), përkatësisht si "Bejtull-llah" (Shtëpia e All-llahut, vend i bekuar ku All-llahu lëshon rahmetin dhe bereqetin e Tij). Këta dy emra aludojnë në dy role themelore të cilat i ka tempulli në Islam: rolin e vendit të sexhdes përkatësisht ibadetit dhe rolin e vendit të shenjtë (të bekuar), vend ku pastrohet dhe rilindet shpirti i njeriut. Nëse ia shtojmë kësaj edhe rolin e shenjtës treguese të All-llahut, rrumbullakojmë tre rolet themelore që i ka tempulli në Islam.

Në këtë rast ne do të flasim për tempullin Islam në kuptimin e "Shtëpisë së All-llahut" (Bejtullah).

Qabeja është shtëpia e parë e All-llahut, përkatësisht faktorja e parë e ndërtaur në Tokë në të cilën është lavdëruar, madhëruar dhe adhuruar Zoti i vetëm dhe i vërtetë, Zoti dhe Krijuesi i çdo gjëje ekzistuese:

"Shtëpia (xhamia) e parë e ndërtaur për njerëz, është ajo në Bekë (Mekke), e dobishme, udhërrëfyese për mbarë njerëzimin." (3:96)

Shtëpia e All-llahut - Qabeja ka dimensione të ndryshme, prej asaj Qabeje të cilën e ndërtoi Ibrahim (a. s.) deri te Bejtull-Ma'muri në qiej. Ekziston Qabeja kozmike dhe ajo që është

të e vendosur në zemrën e njeriut, të cilat korrespondojnë me njohën shpirtërore të njerëzve.

Të kuptuarit njerëzor të domethënies së Qabesë si vend i orientimit, si kible është të kuptuarit e fshehtësive të gjendjes shpirtërore të zemrës së njeriut.

Gazaliu, por edhe shumë dijetarë të tjerë, në secilin rit të Haxhit shohin fshehtësinë e cila mund t'ia hape derën shpirtit njerëzor që ta kalojë atë pragun pas të cilit është hapësira e shenjtë. Ai prag është vija ndarëse e Porosisë së përgjithshme të Zotit dhe kalueshmërisë së kësaj bote.

Që të kalohet ai prag, që të hapen dyert e shpëtimit për shpirtin tonë, njeriu duhet ta merr udhëtimin drejt Zotit, e ai është Haxhi. Në atë udhëtim duhet të jetë i pastër njëti, para, por edhe vetë synimi, pasioni për këtë udhëtim. Ky është thelbi i pelegrinazhit në Islam.

Qabeja e nderuar gjendet në qytetin e Mekkës, në qendër të Mesxhidul-Haramit. Është 13 metra e lartë, 12 metra e gjatë dhe 11 metra e gjerë. Ajo është një ndërtesë me katër qoshe, e ndërtaur nga guri. All-llahu (xh. sh.) e ka bërë Qabenë dhe Mesxhidul-Haramin që njerëzit në çështje fetare të kësaj bote të ardhme të qëndrojnë në këmbë. Në ajet thuhet:

"All-llahu e bëri Qabenë, shtëpinë e shenjtë, vend jetësimi (për çështje të fesë e të jetës) për njerëz". (Maide, 97)

Njerëzit, të cilët e bëjnë Haxhillëkun dhe Umrën, qëndrojnë fuqishëm në këmbë edhe në fe edhe në dynja. Ai që ka frikë, atje kërkon mbrojtje. Ai që është i dobët, atje gjen fuqi. Ata që falin namaz, kthehen në atë drejtim.

Qabeja është qendër dhe qëllim. Është caku që i bashkon të gjithë muslimanët e botës. Të gjithë në namaz drejtohen nga Qabeja. Ajo është simbol i solidaritetit dhe i bashkimit gjithislam. Ajo luan një rol jashtëzakonisht të rëndësishëm në forcimin e vëllazërimit, harmonisë, marrëdhënieve reciproke, afrimit dhe njohjes së

popujve, vendeve dhe bashkësive të ndryshme muslimane.

Qabeja mundëson jo vetëm bashkimin fetar, shpirtëror, moral dhe ideor, por edhe atë hapësinor. Prandaj, Qabeja në krahasim me të gjitha xhamitë dhe mesxhidet e botës është ai centrali shpirtëror, moral, fetar e hapësinor, në drejtim të të cilit janë të kthyer dhe për të cilin janë të lidhura të gjitha xhamitë, mihrabët dhe shtëpitë e besimtarëve të botës. Kudo që janë, në ujë, në anije, në tokë apo në ajër, muslimanët kur falen në namaz kthehen në drejtim të Kiblës. Besimi në Një Zot (Iman), të nënshtruarit vetëm ndaj Tij (islam), të robëruarit vetëm Atij (Ibadet) dhe të kthyerit nga Kiblja në namaz, bëjnë atë unitetin Islam dhe bashkësinë muslimane botërore të pandashme dhe unike deri në Ditën Gjykimit. Prandaj, një nga gjashtë kushtet themelore për të qenë namazi i vlefshëm është kthimi nga Kiblja. Pikërisht Kiblja është ai centrali i dukshëm dhe i pacenueshëm në tokë, për të cilën janë të lidhura mihrabët dhe antenat minarore të të gjitha xhamive në të gjitha vendet dhe pjesët e botës.

Qabeja, dhe vendet hurumate, pra janë një lloj centrali qendror, epiqendër universaliteti. Ato janë qendër e vendlidhjes dhe ripërtëritjes shpirtëror të njerëzimit. Ato janë të pajisura me të gjitha mjetet e duhura për prodhim energjisht shpirtërore. Aty lirohen energji të mëdha shpirtërore e morale. Qabeja është qendër graviteti shpirtëror ku centripeton të gjitha forcat e haxhinjve në një pikë gravituese, i transformon ato në fuqi morale dhe pastaj bën shpërndarjen centrifugale të asaj energjie nëpër të gjithë botën.

Prandaj, sikurse mihrabet e xhamive, ashtu edhe kraharorët tanë, zemrat, shpirtrat, mendimet, ndjenjat, vullneti dhe dëshira duhen të jenë të kthyer nga Kiblja.

Çdo besimtar tërë jetën e vet, me mendime dhe me ndjenja është i lidhur për ato vende. Gjatë namazit është i kthyer në drejtim të tyre dhe i shoqëruar me të gjithë ato që synojnë për në ato vende. Madje, edhe kur falet vetëm, ai është në shoqëri me ta. **"O Zot, vetëm ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkohet". Na udhëzo në rrugë të mbarë...**

Kthimi drejt Kiblës është

POEZI

Në Arefat

Dituria Jote përtej fjalëve të mia
Mëshira Jote përtej mëkatit tim
Bukuria Jote përtej syve të mi
Madhështia Jote përtej sexhdes sime
Të dorëzohem ty o Zot

Omer Kajoshaj

një simbolik që do të thotë orientim drejt qëllimeve dhe idealeve të njëjta të jetës. Parësore është orientimi i shpirtit kah një pikë në botë. Ky orientim i shpirtit paraqet domethënien e Kiblës dhe ky është farz i pakushtëzuar, për derisa Haxhxi-pelegrinazhi Islam, është farz i kushtëzuar.

Qabeja, gjatë historisë ka luajtur rolin e krijimit të paqes dhe ibadetit. Ajo ka qenë e tillë, madje edhe në ato momente kur përreth saj janë zhvilluar luftëra e vrasje. Kur'ani tregon në këtë fakt duke thënë:

"A nuk e kanë vërejtur ata se Ne e kemi bërë vendin e shenjtë (Mekën) të sigurt, e njerëzit përreth tyre rrëmbehen (plaçkiten e vriten). Po, a i besojnë ata të kotës, e të mirat e All-llahut i përbuzin?" (El-Ankebut, 76).

Nga sa u tha më lartë kuptojmë se Qabeja është tempull i bekuar, i përcaktuar njësoj për çdo musliman e muslimane. Ajo është bekim dhe udhërrëfim (Kible) për njerëzit. Ajo është një shtëpi të cilën e cakton dhe për të cilën garanton All-llahu (xh. sh.) se do të jetë shtëpi përparimi, shtëpi e dashurisë së vërtetë, drejtësisë dhe solidaritetit.

Qabenë e ndërtoi Ibrahim i a. s. me Ismailin (a. s.). Ata qenë dy njerëz plotësisht të lirë dhe njëkohësisht edhe të dorëzuarit e të nënshtruarit e All-llahut (xh. sh.).

Dhe deri sa Ibrahim dhe Ismaili (a. s.) i vendosen themelet e tempullit, ata u lutën:

"Zoti ynë, pranojë prej nesh, se me të vërtetë Ti je që dëgjon dhe di!" Zoti ynë, na bën neve dyve besimtarë të sigurtë ndaj Teje dhe pasardhësit tanë, njerëz të bindur ndaj Teje, na i mëso rregullat e ibadetit tonë dhe na fal neve, vërtet, Ti je që fal shumë, je Mëshirues!"

"Zoti ynë, dërgo ndër ta, nga gjiri i tyre, të dërguar që t'ua lexojë atyre ajetet Tua, t'ua mësojë atyre librin dhe urtesinë, e t'i pastrojë ata (prej idhu-

jarisë). S'ka dyshim se Ti je ngadhënjyesi, i dijshtëmi." (El-Bekare, 127-129)

Shtëpia e Zotit dhe tempulli i lashtë i dedikuar të Vetmit, objekti i haxhit dhe pika drejt së cilës janë të drejtuara lutjet e përditshme, kiblja e të gjithë muslimanëve, qëndron në zemër të Mekës si dëshmi mbi natyrën e Islamit si monoteizëm i pastër që e ripërtëriu monoteizmin e Ibrahimit (a. s.) dhe porositë primordiale të njësisë, të shpallur Ademit (a. s.), babait të njerëzimit dhe pejgamberit të parë. Qabeja është simbol konkret i burimisë së Islamit në sytë e muslimanëve dhe të gjitha religjioneve.

Të shkosh në Qabe, do të thotë të kthehesh në burimin tënd. Ajo është edhe qendra më e lartë e Islamit drejt së cilës kthehen të gjithë muslimanët në namazet e obliguara. Sikur me të gjitha civilizimet e vërteta tradicionale edhe me Islamit dominojnë dy realitete të burimit dhe qendrës dhe këto dimensione themelore të Islamit janë të pranishme në Qabe. Gjatë jetës së tij, njësoj a jeton në majat vullkanike të Javës apo në shkretëtirën e Mauritaniës, muslimani është i vetëdijshëm për Qabenë si një pikë në tokë, e cila e lidh me burimin e tij, burimin e fesë së tij - Islamit dhe të vetë njerëzimit. Muslimani, gjithashtu, është i vetëdijshëm që të gjitha pikat në tokë, me linja të padukshme, janë të lidhura me qendrën unike, Qabenë, në drejtim të së cilës pesë herë në ditë në namaz e kthen fytyrën e vet. Prandaj, muslimani ka lidhje me Qabenë, e cila njëkohësisht është edhe statike edhe dinamike, statike, sepse ekziston lidhje e vazhdueshme mes çdo pike në kozmosin Islam dhe Qabesë, e dinamike është,

sepse në drejtim të Qabesë bëhen udhëtime për të kryer haxhin. Namazi paraqet lidhjen statike, e haxhxi lidhjen dinamike. Bashkimi (unifikimi) i

këtyre dy lidhjeve vërtetohet praninë madhështore të Qabesë edhe si Burim edhe si Qendër e universit fetar Islam, jo për shkak të realitetit tokësor të Qabesë, por për shkak të asaj që karakterizohet si Shtëpia e Zotit, sepse në të vërtetë i vetmi Zoti është Burim dhe Qendër e jetës së muslimanit...

Natyrë arkaike e Qabesë tregon për karakterin e saj primordial (stërlashtë). Meqë gati ka formën e kubit (së këtejmi emri Kaba, që në gjuhën arabe do të thotë kub), ka dimensione, të cilat sipas të të kuptuarit Pitagorian të harmonisë, janë reciprokisht në lidhje harmonike. Si kub, Qabeja gjithashtu simbolizon stabilitetin dhe pandryshueshmërinë që e karakterizojnë vetë Islamit, religjionin e themeluar në harmoni, stabilitet dhe pandryshueshmëri në esencën e tij më themelore, së këtejmi edhe e vërteta që Islami mund të ripërtërihet por jo edhe të reformohet. Ajo (Qabeja) është si një organizëm i gjallë, prandaj e mbështjellin me një mbulesë të zezë (kisëe), me ajetet kur'anore të qepura me penj prej ari. Kjo veshje e Shtëpisë së Shenjtë të Zotit, si një traditë e vjetër semitike të cilën nuk mund ta gjejmë në botën greko-romake përsëritet çdo vit, e kisëa e vjetër prehet në copa dhe ndahet. Në periudhën e lashtë të historisë Islame kisëa është bërë në Egjipt dhe me kujdes të madh është sjell në Mekke, por sot ajo bëhet në afërsi të vetë qytetit.

Qabeja është një strukturë me domethënie dhe rëndësi kozmike e madje edhe metakozmike. Ajo qëndron në boshtin i cili bashkon Qiellin dhe Tokën në kozmosin Islam... Ajo mban harmoninë kozmike. Katër qoshet e saja tregojnë për katër drejtimet kryesore të cilat paraqesin katër shtyllat e kozmosit tradicional. Guri i zi në këndin e saj (el-haxherulesved), është meteorit, me origjinë jashtëtokësore. Thuhet se Ibrahim dhe Ismaili (a. s.) e sollën nga mali Ebu Kubejs në afërsi të Mekës, ku është ruajtur deri në ardhjen në Tokë. Sipas fjalëve të Pejgamberit, guri ka ardhur nga Qielli më i bardhë se qumështi, por është nxire për shkak të gjynaheve të bijve të Ademit, ndonëse ka mbetur diçka nga bardhësia e tij. Guri gjithashtu simbolizon marrëveshjen e parë e cila, sipas Kur'anit, është bërë midis Zotit dhe Ademit

dhe gjithë pasardhësve të tij, me të cilën të gjithë pjesëtarët e gjinisë njerëzore në atë "castin e parapërtjetshëm" (Ezel) kur është bërë marrëveshja e kanë pranuar Hyjninë e Zotit.

Namazi i përbashkët rreth Qabesë është shenja më e qartë e nënshtrimit të përsosur ndaj vullnetit të Zotit, si rrotullimi rreth saj tregon pikërisht kthimin e njeriut në perfeksionin burimor parajsor. Duke i flakur idhujt nga Qabeja, Pejgamberi (a.s.) jo vetëm që ia kthej Tempullit të Lashtë shenjtërinë si Shtëpi e Zotit, por edhe i mësoi të gjithë muslimanët që, nëse duan të jenë muslimanë të vërtetë, u duhet patjetër zemrën e vet, që është vërsnike mikrokozme e Qabesë, ta zbrazin nga të gjithë idhujt, nga të gjithë përveç Zotit, në mënyrë që ajo të jetë e denjë për prezencën e Zotit.

Qabeja është formë, por megjithatë është simbol i Atij që s'ka formë. Ajo është protoarkitekturë, por megjithatë burim i tërë arkitekturës Islame. Mbështjellësi i saj i zi, kisëa, është simbol i zisë e cila nuk është asgjë tjetër veç se intensitet i dritës, ngjyrë pas të gjitha ngjyrave që përmban të gjitha ngjyrat dhe të gjitha format.

Dhe së fundi Qabeja është qendër e Teëhidit, besimit në një Zot të vetëm dhe bazë orientuese e jetëve të muslimanëve. Për Qabenë është e lidhur historia e profetësisë; Pejgamberet më të njohur Ademi, Ibrahim, Muhammedi (a.s.), por edhe shumë të tjerë të njohur e të panjohur-alejhimu-s-selam misionin e tyre e lidhën për Qabenë. Themelimi i saj - ishte ngritja dhe triumfi i teëhidit, e braktisja e saj - ishte vërshimi i shirkut! Por teëhidi gjithmonë ka ngadhënjyer, sepse ai është i pandalshëm, ai vazhdon përgjithmonë dhe është i pashkatërrueshëm sado të mëdha dhe çfarëdo qofshin fuqitë e shirkut. Tewhidi është qëllimi i haxhxit dhe i jetës sonë, Pejgamberi i All-llahut (a.s.) ka thënë:

"Me të vërtetë kjo shtëpi (Qabeja) është një shtyllë e Islamit dhe kushdo që e viziton atë dhe e bën umen-ai është ndihmëtar i All-llahut! Nëse vdes, do të futet në Xhennet, e nëse kthehet në shtëpinë e vet, kthehet i shpërblyer dhe me pasuri". (Taberaniu)

Mr. Muhidin Ahmeti

Kur'ani fisnik margaritari i librave hyjnorë

*"Ne me madhërinë Tonë e shpallëm Kur'anin dhe Ne gjuhësi jemi mbrojtës të tij".
(El Hicr: 9)*

Kur'ani është Fjalë e Allahut (kelam Allah) dhe si i tillë u mbart tek Muhammedi a.s. përmes kryengjellit Xhibril. Ai është përshkrim i tekstit që është skalitur në Pllakën Qiellore (Tabula Secreta). Në tërësi është fjalë e Zotit dhe nuk është tregim i dorës së dytë dhe as fryt i mendjes njerëzore.

Etimologjikisht fjala Kur'an vjen nga folja arabe "kara'a" që do të thotë "me recitua", "me lexua me zë". Ai është zbritur në gjuhën arabe që është gjuha më e pasur e botës dhe vlerësohet si një mrekulli e pakrahasueshme.

Kur'ani me përsosshmërinë e tij, është ruajtur në formën dhe në gjuhën e vet fillestare, fjalë për fjalë dhe germë për germë. Është i përkrer në çdo shkronjë të tij.

Shpallja e parë ka filluar me pesë ajete, nga surja El Alak, që i janë shpallur Muhammedit a.s. në kodrën e Dritës në moshën 40 vjeçare.

Përmbajtja e librit të Zotit është mahnitëse. Në të s'ka kurrfarë kundërtënie apo gabimi, çfarëdo qoftë ai. Ai është libri më autentik i njësisë së Zotit.

Askush tjetër, pos Zotit të Gjithëdijshëm që ngërthen me dijen e Tij çka është në tokë dhe në qiell, nuk mund të jetë autor i Kur'anit.

Tematikat që e përshkojnë Librin e Zotit janë Njëshmëria e Krijesit (tevhid), përkujtimi (tedhkir), dispozitat (ahkam) dhe besimi në jetën e përtejme.

Ai lexohet me zë dhe e mrekullon veshin e lexuesit dhe të dëgjuesit njëkohësisht. Leximi i tij ndikon në mënyrë magjepsë edhe tek ata që nuk i kuptojnë fjalët e tij në gjuhën arabe. Në vetë kumbimin dhe jehonën e fjalëve të Zotit qëndron fuqia Hyjnore që prek thellësinë e shpirtit.

Stili i tij i pasur është i rreptë, madhështor dhe i mrekullueshëm, dhe s'mund

të krahasohet me të asnjë stil njerëzor. Ai është i jashtëzakonshëm dhe sipëror, përplot bukuri të mahnitshme.

Kur'ani përmban një elokuencë të mrekullueshme dhe të pashembullt, që është e paimitueshme dhe e paarritshme edhe nga poetët më të mëdhenj. Ai nuk është as prozë e as poezi e rëndomtë. Çdo lidhje, metaforë ose përsosmëri gjuhësore e tij bart në vete të vërtetën dhe mrekulli të panumërta.

Arabët që ishin mjeshtër në prozë dhe poezi, qenë të detyruar të dorëzohen para stilit të shkëlqyeshëm e të pastër të tij. Pas çdo fjale dhe germe të Kur'anit ndihet prezenca e Provanisë Hyjnore. Ato shprehin falënderim, madhërim dhe adhurim për Krijuesin e gjithësisë.

Ndikimi i fuqishëm i gjuhës magjepsë të Kur'anit, me muzikalitetin e saj përmes rrokjeve të përsosura dhe rimës së shkëlqyer, ka bërë që të galdohen dhe ngazëllehen zemrat e entuziazmuara të atij populli orator arab që ishte i dashuruar me poezinë dhe oratorinë.

Çdo sure e Kur'anit është origjinale, me të shprehurit e saj specifik, dhe dallon për nga ritmi dhe stili i saj karakteristik. Çdonjëra prej tyre ka

metrikë të veçantë dhe është e zbukuruar me figura stilistike që përkrijnë me kompozimin unik dhe përmbajtjen shumë-kuptimore dhe shumë-dimensionale të saj.

Magjepsja që del çuditërisht nga forca e gjuhës dhe fuqisë poetike të tekstit të tij është mahnitëse dhe fascionuese. Vargjet kur'anore përmes bukurive dhe xhevahireve të shumta e bëjnë Kur'anin një perlë brilante.

Te disa sure, të gjithë ajetet përfundojnë me rimë të njëjtë, te disa, shumica e tyre, kurse te disa të tjera përfundojnë në përputhje me tërësinë përmbajtëse që ka surja. Ato, me muzikalitetin dhe rimën e shkëlqyer, me ëmbëlsinë dhe bukurinë magjepsë, lënë mbresa të papërshkrueshme në zemrën e besimtarit.

Ajetet me ritëm kumbues të jashtëzakonshëm e me rimë melodike krijojnë efekte të fuqishme emocionale, përmes zanoreve dhe bashkëtingëlloreve të llojllojshme. Mrekullia e vargjeve kur'anore, mund të konsiderohet e përhershme, sepse ndikimi i tyre është i përhershëm dhe aktualiteti i tyre i vazhdueshëm.

Edhe pse me stil diametral të ndryshëm, vargjet kur'a-

nore arrijnë majat e bukurisë së shprehjes dhe kulmin e fuqisë së shkoqitjes. Ato përmes lidhjes me njëra tjetrën e pasurojnë tematikën e sures dhe janë në harmoni me njëra tjetrën. Çdo shkronjë dhe pjesëz është në funksion të kuptimit dhe stilistikës së ajetit kur'anor. Prandaj çfarëdo zëvendësimi apo ndërrimi i ndonjë shkronje apo pjesëze do të rezultonte me humbjen e kuptimit dhe stilit që synohet.

Kur'ani është një univers i pafund dhe një burim frymëzimi e fisnikërimi i pashtershëm për mendjen dhe shpirtin e njeriut. I Lartësuar çdo gjë në Librin e Tij e ka thënë në mënyrë imponante, dhe me fjalë të mrekullueshme.

Kur'ani vazhdimisht të impresionon me leximin e mëtejshëm të tij. Gjatë rëlximit jo vetëm që nuk na sjell mërzë, por madje dashuria ndaj tij shtohet dhe gjithnjë zbulojmë kuptime që në leximin e mëparshëm nuk i kemi vërejtur fare.

Ai është libri i vetëm në botë që mësohet nga qindra e mijëra njerëz përmendësh. Është më i lexueshmi dhe ka ndikimin më të madh në jetën e besimtarëve.

Në origjinalitetin e tij në arabisht, është unik dhe i pakrahasueshëm. Me daljen

në botën fenomenale, në hapësirë e kohë ai ka mbetur i pandryshuar, që nga shpallja e tij deri në ditët tona. Atij nuk i është hequr, e as nuk i është shtuar qoftë edhe një shkronjë e vetme, që nga koha kur i është shpallur të Dërguarit të Zotit.

Ai është libri i vetëm nga librat e Zotit që është ruajtur me kujdes të madh dhe amanet të besueshëm, nga çfarëdo lloj shtrembërimi apo devijimi.

Stili i Kur'anit është krejt ndryshe nga stilet e tjera. Gjuha dhe shkrimi i tij janë të ndryshme nga gjuha dhe shkrimi ynë. Sapo përkthet nuk quhet më Kur'an, por përkthim i kuptimit të tij, ngase çdo përkthim është riprodhim njerëzor dhe jo fjala fillestare e Zotit.

Retorika e mrekullueshme e Kur'anit në gjuhën arabe, ritmet e ndryshme të ndërlikuara e madhështore shquhen aq shumë sa që asnjë përkthim në asnjë gjuhë tjetër nuk mund t'i përcjellë ato dhe ajo që është përkthyer tingëllon në mënyrë të zbehtë kundrejt madhësisë së origjinalit. Shumë finesa dhe tinguj, që e përcjellin çdo fjalë të tij, e bëjnë shumë të vështirë çdo përkthim nga gjuha arabe.

Shumëkuptueshmëria dhe pafundësia e Librit të Allahut nuk pranon kufizim. I Lartësuar thotë: **"Sikur të gjithë drutë në tokë të jenë lapsa dhe sikur detit ti shtohen edhe shtatë dete (e të jenë ngjyrë), nuk do të mbaronin fjalët e Allahut (do të shtereshin detet dhe do të mbaronin lapsat, por jo mrekullitë e Librit të Zotit)"** (Llukman: 27).

Kur'ani është një gurrë e pashterur urtësisht dhe mrekullish. Qysh prej 14 shekujsh, sa më shumë që kalon koha, ashtu sikurse nga fundi i detit që nxirren margaritarë të fshehur të panumërt, po ashtu zbulohen e nxirren në ditët mrekullitë dhe misteret e tij, që s'kanë të mbaruar. Kështu do të vazhdojë derisa të ketë jetë mbi tokë.

Ajni SINANI

„Obama'izmi” dhe „ndryshimi” i tij

Lot, gëzim, emocione të përziera dhe shpresa të shumta e karakterizuan mbrëmjen e 4 Nëntorit, jo vetëm në SHBA-të, por anekënd botës, në momentet kur Barak Obama, tashmë presidenti i SHBA-ve, bashkë me familjen e tij, doli në binë për të përgëzuar përkrahësit e tij si dhe mbarë botën se tashmë "NDRYSHIM"-i (CHANGE) erdhi!

Me këtë deklaratë dhe këtë fitore u mbyll një ndër kampanjat zgjedhore presidenciale maratone, më të nxehta dhe më kontroverze në SHBA-të, bile edhe në mbarë botën, e me këtë u mbyllën edhe shumë spekulime, komente dhe parashikime, në mesin e të cilave veçojmë: A thua kush do të jetë "njeriu më i fortë në botë" (Presidenti i ardhshëm i SHBA-ve)?; a thua e gjithë kjo që po ndodh në këtë kampanjë është vetëm një "hedhje pluhur syve" në lidhje me demokracinë amerikane, apo se SHBA-të vërtetë po i lënë prapa vetes dhimbjet historike të racizmit?; a thua vallë është e mundur që një zezak afro-amerikan, populli i të cilit deri para më pak se gjysmë shekulli luftonte për të drejtat esenciale në SHBA-të, në mes të rrash për të drejtën e votës, do të arrijë që të futet në Shtëpinë e Bardhë në cilësinë e presidentit?!

Mirëpo, në anën tjetër, zgjedhja e Obamës për president të SHBA-ve hapi shumë pikëpyetje dhe pikëçuditëse tjera në lidhje me atë se si do të duken SHBA-të dhe bota post-Bushiane në krye me Obamën.

Reagimet, pas lajmit të fitores ishin të shumta dhe të ndryshme në qasje dhe përmbajtje, duke filluar nga reagimet spontane dhe emocionale të rastit, e deri tek analizat e ekspertëve të ndryshëm në lidhje me atë që ndodhi dhe atë që pritet të ndodhë. Mirëpo, të gjitha reagimet takoheshin në një konstatim të përbashkët, edhe atë, se zgjedhjet e sivjetme në SHBA janë historike me plotë kuptimin e fjalës.

Andaj, me këtë rast, pyesim: A thua vërtetë këto zgjedhje ishin historike? Nëse po, atëherë vallë çka i bën ato të tilla?

'Parimet' kundrejt 'personit dhe personalitetit'

Është e njohur se në SHBA-të, përreth shumë aspekteve tjera të rëndësishme, një nga segmentet që e determinon fitoren e një kandidati për president është edhe personaliteti i tij, duke filluar nga biografia, karizma, edukimi, e deri te bukuria (apo 'look'u) e tij, gjë që, padyshim, të gjitha ishin pjesë përbërëse e personalitetit të presidentit Obama. Mirëpo, përreth gjithë kësaj, Obama u karakterizua edhe me diçka tjetër më të rëndësishme, që e bëri atë të preferuar jo vetëm nga ana e votuesve të tij, por edhe nga çdo njeri i lirë në rruzullin tokësor, duke e shndërruar atë në më shumë se vetëm një amerikan, por në simbol dhe qytetar të gjithë botës, e ky element nuk ishte i ashtuquajtur 'Bradley Effect', siç u munduan ta paraqesin disa komentatorë para zgjedhjeve, porse ky element ka të bëjë me atë që quhet humanizëm, barazi, drejtësi, mundësi, solidaritet, kohëzision social, liri, paqe dhe demokraci, vlera dhe parime këto të cilat janë universale dhe përbëjnë natyrën e pastër esenciale të çdo qenie njerëzore.

Argument më i mirë në lidhje me këtë që po e them është dalja a rreth 200,000 gjermanëve në Tiergarten, në kryeqytetin gjerman Berlin, gjatë një vizite të Obamës në Korrik të këtij viti, madje, dalja e numrit rekord të votuesve amerikanë gjatë zgjedhjeve të 4 Nëntorit (rreth 64%), përqindje kjo e cila nuk mbahet mend në 100 vitet e fundit të historisë së SHBA-ve, si dhe solidarizimi

dhe përkrahja morale që iu dha Obamës nga pjesa dërrmuese e banorëve të këtij nënqielli...etj.

'Paqja' kundrejt 'luftës'

Fakti i përkrahjes së Obamës dhe mesazheve të tij për paqe, kundrejt mospërkrahjes së "heroit amerikan", kandidatit republikan për president, z. Xhon Mekejn (John McCain) si dhe fjalorit të tij të mbushur plotë me "terme ushtarake" prej ish-veterani të luftës vietnameze (siç ishte shprehja e tij "fight with me" apo se "luftoni me mua", shprehje këtë të cilën e përdorte vazhdimisht gjatë kampanjës, jep shpresa se ideologjia e neo-konzervativëve amerikanë, të cilët gjithë botën e shohin përmes tytës së armës, logjika e tyre se "secili që nuk është me ne, është kundër neve" (If you are not with us, you are against us), si dhe bindja e tyre mbi ekzistimin e "boshhtit të së keqes" (Axis of Evil), është e gabuar, dhe se një ideologji dhe egoizëm i tillë i solli botës shumë mëjerime, gatë të paparashikueshme.

Andaj, është koha për 'ndryshim' të vërtetë, para se të na mallkojnë gjeneratat që vijnë.

'Multipolarizimi' kundrejt 'unipolarizimit'

Pas periudhës së "luftës së ftohtë" në mes dy blloqeve, luftë kjo e cila në shumë vende ishte e nxehtë, si dhe pas rënies së murit të Berlinit, bota u shndërrua në botë unipolare, me ç'rast SHBA-të morën rolin e policit botëror.

Një bote të këtillë të pasigurt, i nevojitet më shumë se çdo herë tjetër unitet dhe konsensus për gjërat të cilat i

kanosen mbarë qenies njerëzore, siç janë: luftërat, varfëria, shkatërrimi i ekosistemit, kriza ekonomike globale, etj.

Andaj, deklaratat e z. Obama, pas përmendjes së një vargu sfidash me të cilat përballet bota e sotme, në të cilën u shpreh se "Një komb, pa marrë parasysh sa i madh apo i fortë që është, nuk është në gjendje që të përballet me gjitha këto sfida si i vetëm" jep shpresa për një ardhmëri më të mirë, ku të gjithë popujt, pavarësisht madhësisë, fuqisë, pozitës gjeo-strategjike, racës, kombit, religjionit, pasurisë, etj. do të ndajnë bashkërisht dhe në mënyrë proporcionale të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë, në këtë planet të vogël që quhet Tokë.

'Humaniteti' kundrejt 'përkatësisë racore apo religjioze'

Të shumta ishin tentimet e shumë qarqeve për ta deklaruar kandidatin Obama, edhe atë, herë përmes akuzave të ndryshme se ky njeri ka lidhje me terroristët dhe 'Al-Kaidën', e herë duke theksuar se ky njeri është musliman, apo se paku ka rrënjë dhe prejardhje muslimane...

Mirëpo, të gjitha këtyre akuzave dhe pohimeve u përgjigj vota e votuesve amerikanë në zgjedhjen e tij për president si dhe entuziazmi i njerëzve anekënd botës para dhe pas zgjedhjes së tij, duke e paraqitur si tejet të parëndësishëm faktin se cilës racë apo religjion i takon, me rëndësi është se personi në fjalë beson në parime humane dhe njerëzore...

Madje, pikërisht kështu duhet të jetë. Ajo që më së tepërmi ka nevojë bota e sotme, e cila po ec krye në veti, është humanizmi dhe vlerat njerëzore, para se të bisedojmë për çfarëdo vlere tjetër.

'Pse i dua SHBA-të' kundrejt 'Pse i urrej SHBA-të'

Si rezultat i ngjarjeve që pasuan pas 11 Shtatorit, si dhe politikës amerikane unipolare, SHBA-të filluan ta humbin rejtungun e "shtetit më demokratik në botë" deri në atë masë sa që shumë njerëz anekënd botës filluan t'i urrejnë SHBA-të dhe bëmat e saj.

Si rrjedhojë e gjithë kësaj, filluam të dëgjojmë pyetjen e çuditshme se a thua vallë pse disa "i urrejnë SHBA-të"?!

Përgjigjja e administratës amerikane kundrejt një fenomeni të këtillë ishte shumë i thjeshtë, edhe atë: "Ata të cilët i urrejnë SHBA-të në fakt ia kanë zilinë vlerave demokratike amerikane, ndaj edhe i urrejnë". Madje, e njëjta administratë, në vend që ta pyesë veten për shkaqet e një urrejtjeje të këtillë, duke e shikuar veten në pasqyrë, ata preferuan që të aktivizojnë diplomacinë e ecejakëve si dhe shumë masa tjera për të përmirësuar imazhin e saj ndaj botës, aktivitet ky i cili dha shumë pak fryte.

Andaj, metoda më e mirë për të ndryshuar këtë imazh është "ndryshimi" rrënjësorë...

'Acta non verba' (Punë e jo fjalë)

Së këndejmi, neve nuk na mbetet asgjë tjetër, përpos të presim dhe të shpresojmë që Obama t'i jetësojë në praktikë të gjitha fjalët e thëna dhe premtimet e dhëna, me shpresë që zgjedhja e tij të mos mbetet 'historike' në kuptimin e rëndomtë të fjalës, ngase jo gjithçka që është historike *a-priori* është e mirë, por me shpresë që punët dhe veprat e tij të bëjnë që historia të dëshmojë se zgjedhja e tij ka qenë veprim i qëlluar.

Fundja, askush nuk pret ndonjë mrekulli dhe nuk kërkohet gjithçka të ndryshojë brenda natës, por ajo që pritet dhe shpresohet është që gjërat të fillojnë të ndryshojnë dhe të lëvizin kah e mira, e për këtë kërkohet punë e sinqertë, e jo fjalë mirakëndëse.

Pas gjithë kësaj që u tha, e ndjej obligim moral të theksoj se unë nuk jam avokat i Obamës, e as një nga simpatizantët e demokratëve amerikanë, por ajo që më shtyri të shkruaj këto rreshta ishte pikërisht ai entuziazëm dhe ajo shpresë që i kaploi shumë të tjerë, pikërisht shpresa për "ndryshim" kah më e mira; kah një botë e cila jeton në paqe, siguri dhe mirëqenie.

Sali Shasivari

Prejardhja e Vitit të Ri

...Përbehem në Zotin: mos jetoni sikurse jetojnë paganët me mendje të errësuar, larg nga jeta e Hyut, për shkak të paditurisë që është ndër ta për arsye të trashëmanisë së zemrës së tyre. Vetveten e kanë bërë të pandjeshëm, u dhanë mbas shfrenisë, në mënyrë, të shtyrë prej lakmisë, të bëjnë çdo poshtërsi. (Bibla, Efesianëve, 4:17-20)

"Pasha kohën! Njeriu me siguri është në humbje. Përveç atyre që besojnë, porosisin për drejtësi dhe këshillojnë njëri-tjetrin të jenë të durueshëm." (Kur'an, 103:1-3)

Pyetja më e shpeshtë që po bëhet këto ditë, në fund të muajit dhjetor, pra, në fund të vitit, është: Ku do ta pritni Vitin e Ri?

Shpesh ndodh që pyetja nuk çon te përgjigja, por te pyetjet tjera. Njëra nga pyetjet është edhe kjo: Nga e ka prejardhjen Viti i Ri?

Viti i Ri e ka prejardhjen në Babiloni, Azi.

Babilonasit paganë, 4000 vjet më parë, e festonin ndërërimin e viteve në ditën e Pranverës, kur Hëna ishte e plotë, kur nata e dita janë të barabarta, kur natyra rilind mbas dimrit të gjatë.

Prejardhja e Vitit të Ri në Evropë

Viti i Ri në Evropë, në gjithë hemisferën perëndimore edhe përtej Atlantikut, e ka prejardhjen nga Roma antike pagane, para 2000 vjetëve.

Në vitin 274, Imperatori romak pagan, Aurelian, e shpalli ditën e 25 dhjetorit: Natalis Solis Invicti (Festa e Diellit të Pamposhtur). Kjo festë kremtohej në gjithë Perandorinë Romake pagane, e cila e ka prejardhjen nga hyu pagan i iranianëve të lashtë, i cili quhej Mithra.

Mithra, prej të cilit lindi religjioni: Mithraizmi, ishte hyu pagan iranian i dritës, që besohej se kishte lindur me 25 dhjetor! Kjo festë pagane kremtohej një javë, prej 25 dhjetorit deri me 1 janar... Kurse 1 janari kremtohej për nder të hyjnës Janus, hyri i dyerve dhe hyrjeve, prej të cilit ka prejardhjen emri i muajit të parë të vitit-Janari,

që është dera, hyrja në Vitin e Ri...!

Pra, kjo festë e lashtë pagane, në Perandorinë Romake, zgjaste një javë. Një historian perëndimor, J.M. Wheeler, në librin e tij: "Paganism in the Christian Festivals", (Paganizmi në Festat Kristiane) ndër të tjera, shkruan: "Të gjithë festonin dhe gëzonin, puna dhe tregtia ishin pezulluar tërësisht. Shtëpitë ishin zbukuruar me bredha, pisha, me dafina dhe me bimë e pemë me blerim të përhershëm; midis miqve shkëmbeheshin dhurata e vizita. Ishte një periudhë gëzimi dhe dashamirësie dhe populli jepej pas çdo lloj argëtimi..."

Përse gëzimi dhe argëtimi?

Pse ndodhnin këto? Pse gëzoheshin, argëtoheshin...? Sepse popujt paganë evropianë besonin se kur ditët shkurtroheshin, e dita më e shkurtër bie me 21 ose me 22 dhjetor, ata besonin se Dielli-zoti i dritës ishte sëmurë dhe porsa dita fillon të zgjatet ata gëzoheshin dhe festonin, duke besuar se Dielli-zoti i tyre po shërohet, po forcohet dhe se pranvera, vera, po afrohet!

Ky besim i verbër pagan ishte i përhapur ndër popujt evropianë, por që ka prejardhje nga egjiptasit e lashtë paganë, të cilët e adhuronin hyun pagan Ra, hyu i agrikulturës, por që vjen nga besim

pagan iranian i Mithras, hyu pagan kushtuar Diellit të pamposhtur...!

Kjo është arsyeja e paarsyeshme e pavetëdijshme, pse edhe sot e kësaj dite, në mijëvjeçarin e tretë, në shumë vende të botës, kjo festë kremtohet me madhësi, njerëzit argëtohen, gëzohen, tranohen!

Përse zbukurimi, dekorimi?

Për nder të kësaj feste pagane zbukurohen, dekorohen, shtëpitë, fshatrat, qytetet me bredha, pisha, me blerim të përhershëm, nga njerëzit e përkohshëm dhe populli, siç dihet, siç shihet, jepet pas çdo lloj argëtimi-deri te shfrenimi!

Pse zbukurohen, dekorohen shtëpitë, fshatrat, qytetet, me bredha, pisha? Sepse popujt paganë të Evropës, para krishterimit, besonin se pemët e gjelbërta, siç janë bredhi, pisha, të cilat tërë vitin e ruajnë blerimin e tyre, ngjyrën e tyre, edhe në dimër, kanë diçka hyjnore.

Popujt paganë evropianë besonin në qëndresën e tyre, i adhuronin ato si krijesa hyjnore, që nuk do t'i lënë padore!

Prandaj, porsa fillonte dimri i dekoronin, i zbukuronin, duke menduar, duke besuar se, meqë ato i qëndrojnë dimrit të ftohtë e të gjatë, do t'i ndihmojnë edhe atyre të mjerëve të qëndrojnë!

A ka kuptim që popujt me besim monoteist, siç jemi edhe ne, shqiptarët, qofshin të krishterë apo muslimanë, të presim, të kremtojmë, të gëzohemi, të tranohemi për një festë pagane, siç është Viti i Ri? Këtë e gjykon Bibla, e gjykon Kur'ani, dy Librat Hyjnorë, më të lexuara, më të përhapura, më të nderuara, në rruzullin tokësor.

Shën Pali, në letrën dërguar Efesianëve, ndër të tjera, shkruan:

...Përbehem në Zotin: mos jetoni sikurse jetojnë paganët me mendje të errësuar, larg nga jeta e Hyut, për shkak të paditurisë që është ndër ta për arsye të trashëmanisë së zemrës së tyre. Vetveten e kanë bërë të pandjeshëm, u dhanë mbas shfrenisë, në mënyrë, të shtyrë prej lakmisë, të bëjnë çdo poshtërsi. (Bibla, Efesianëve, 4:17-20)

A keni menduar, si besimtarë, ndonjëherë rreth kësaj çështje? Nëse nuk keni menduar, atëherë shtrohet pyetja: Deri kur të pranohet, pa menduar, çdo festë që të tjerët na kanë servuar - si një sofër e shtruar?!

Sidoqoftë, para nesh është Viti i Ri, por jo për ta pritur, se ai vjen vet, jo për ta kremtuar, jo për ta uruar, jo për t'u gëzuar, jo për t'u shfrenuar, por për të medituar!

Meditimi rreth Vitit të Ri

do të na çon kah një kuptim më i thellë i jetës, i kohës. Koha, për të cilën betohet Kriftuesi i Madhnueshëm në Kur'an, është gjëja më e çmueshme për krijesën-njeriun.

Njeriu i sotëm, modern, bashkëkohor, perëndimor, materialist, është i aftë për të drejtuar, për të kontrolluar fuqitë e ndryshme natyrore, por që de, është i pa aftë për të frenuar epshet e veta shtazore!

Mos frenimi i epsheve shtazore, duke qenë larg Zotit, duke mos përfillur udhëzimet e Tij, shumicën e njerëzve e ka tërhequr kotësia, marrëzia, shfrenia të shtyrë nga lakmia.

Në etapa të ndryshme kohore, miliona njerëz për shkak të mosdijes, lakmisë, grykësisë, padrejtësisë janë shkatërruar, janë asgjësuar. Po të kthehemi në histori, do të pyesim me habi: Ku janë gjithë ato perandori?! Perandori shekullorë, të fuqishme, që dukeshin aq madhështore, por u shkrinë si me qenë fluska bore!

Sot, sikurse dje, njerëzit që nuk kanë besim në t'Madhëni Zot jetojnë kot! Ata e presin me pa durim Vitin e Ri, duke shpresuar, duke besuar se Viti i Ri ju sjell begati!

Me kohë, bota e kapitalit, e tregtisë, e biznesit, me reklama, me dredhi, joshje e mashtrime prej çdo lloj pisit, këtë e kanë kuptuar dhe përgatitjet për Vitin e Ri, që moti, ata i kanë filluar. I kanë filluar dhe do t'i përfundojnë përgatitjet të organizuara më bukur se çdo herë, sepse me fitime të mëdha, si asnjëherë, e shpërblejnë vetveten menjëherë...!

Nata e Vitit të Ri

Për natën e Vitit të Ri thuhet se është nata më e gjatë, nata më e mrekullueshme. Po, por këtë e thonë të gjithë ata që janë në gjendje të trullueshme!

Në të vërtetë, jo vetëm që është nata më e trullueshme, duke pirë pije alkoolike e narkotike, duke kënduar, duke vallëzuar, pa rend e vend, pa kurrfarë sjellje, duke hëngër deri në vjellje, duke luajtur

bixhoz, lotari duke bërë edhe ndonjë marrëzi...! Pra, nata e Vitit të Ri bëhet jo vetëm nata më e trubullueshme, ajo bëhet edhe nata më e mjerueshme, më e mallkueshme, më e dënueshme! Pse? Sepse kjo është një festë pagane, e cila urohet pothuajse nga mbarë bota, por të gjitha urimet janë të kota! Urojnë, urojnë, urojnë, derisa e teprojnë, derisa urinojnë dhe pse ata ashtu nuk mendojnë, nuk besojnë!

Ka shumë që do të thonë, është e drejta jonë, jemi në Evropë, jetojmë në liri, në demokraci dhe e gëzojmë të drejtën të krenotomë, ta presim Vitin e Ri!

Po, me siguri, keni të drejtë ta pritni, të krenotoni, por një ditë do të vajtoni! E drejta juaj nuk do të thotë se po veproni drejt. E drejta juaj, në këtë rast ju bën të huaj! Në qoftë se dëshironi të jeni si të tjerët, atëherë kush do të jetë si ju?

Me pak fjalë, kjo është e Vërteta, e Vërteta: Pse prirja, krenimi i Vitit të Ri – është kotësi, është marrëzi? E Vërteta, siç thoshte Shileri, nuk pëson nëse dikush nuk e beson.

E Vërteta është Zoti. Zoti është Krijues, Furnizues, Dhurues. Prandaj, të gjithë kemi nevojë për Zotin. Zoti nuk ka nevojë për ne. Kush vepron mirë, shpreson mirësi nga Mirësia e Tij, jo nga Viti i Ri. Kush vepron keq, por pendohet, shpreson se do të falet dhe qetësohet, rehatohet. I varfëri shpreson të pasurohet, i sëmurë të shërohet, i papuni të punësohet, i burgosuri të lirohet.

Zoti është i vetmi Krijues, i vetmi Furnizues dhe i vetmi Dhurues për gjithçka. Ai Krijon, Furnizon, Dhuron nga oqeani i pashtershëm i Mirësisë dhe Bujarisë së Tij, jo Viti i Ri.

Në Kur'an, All-llahu i Madhnueshëm urdhëron e thotë: **"Kush nuk beson barrën e mosbesimit e ka kundra vetes"** (30:40)

Pra, kush nuk beson, ai është kundër vetes. Ai që është kundër vetes e ka krijuar burgun e vet. Në burgun e vet, vetvetja në këtë jetë i duket më e largët se çdo planet.

Mexhid YVEJSI, Gjakovë

Arkitektura Islame e hershme

Në historinë e religjioneve vërejmë se fetë e njohura se bashku me besimin kanë sjellë edhe artin. Me fjalë të tjera arti i së kaluarës në përgjithësi ka lindur nga ndikimet e besimeve dhe është zhvilluar nën varësin e tyre. Sepse fetë e mëdha si Budizmi, Krishterimi dhe Myslimanizmi u kanë sjellë popujve të botës vizione të reja, mënyra të jetuarit etj. Formimi i strukturave të ndryshme tek popujt e ndryshëm ka ndikuar edhe në të menduarit, shije dhe vizionet e ndryshme. Kjo gjë i ka shtyrë edhe artistët që të kërkojnë forma të ndryshme artit në shërbim të qëllimeve të tyre.

Ndryshimet e formave dhe planimetrive të monumenteve sa kanë luajtur rol në mënyrën e të jetuarit, po aq edhe në format e adhurimeve. Ashtu siç janë përshtatur për popujt dhe familjet planet e shtëpive, po ashtu qe e nevojshme edhe ndërtimi i faktoreve sipas nevojës së tyre.

Qytetërimi Islam, është një ndër qytetërimet më të hershme dhe më jetëgjatët që ka shënuar historia e njerëzimit. Kultura islame e cila ka filluar që në shek. VII ka arritur të përhapet për një kohë të shkurtër në një hapësirë të madhe gjeografike. Në një kohë farë të shkurtër, për dhjetë vjet i gjithë populli arab janë bashkuar se bashku rreth idealit Islam. Ende pa kaluar koha e sundimi të dy halifëve të parë, ushtria muslimane arriti të fus nën kontrollin e vet pjesën më të madhe të perandorisë bizantine dhe asaj perse dhe brenda një shekulli, kulfitë e shtetit islam u zgjeruan nga Deti i Zi deri në Detin e Indit, nga Turqistani në Francë. Kjo hapësirë gjeografike posedonte një kulturë të pasur 4000 vjeçare. Mesopotamia posedonte monumente, Sumerët, Akatët, Asurët, Babilonia e kishin të zhvilluar artin plastik dhe atë të shkruarit, po ashtu në këtë hapësirë gjeografike ekzistonin qytetërimet e mëdha si; Egjipti i lashtë, Hititët, Greqia, Roma, Bizanti, Sasanit etj. Myslimanët kanë arritur të marrin kulturat e vjetra nga këto shtete. Duke u qëndruar besnik detyrave fetare dhe sociale kanë arritur t'i gërrshetojnë mirë me kulturat e tjera dhe t'i nxjerrin në pah një model të ri arkitekturor. Në historinë e botës të gjitha kulturat

janë të lidhura me njëra-tjetrën. Në një qytetërim të ri jeton trashëgimia e së kaluarës. Natyrisht që pëson disa ndryshime dhe forma të tjera. Në fillimet e periudhës islame, myslimanët ndeshen me disa kultura të huaja dhe natyrisht që edhe ndikohen nga disa monumente të tyre. Gjatë ndërtimit të këtyre monumenteve janë shfrytëzuar edhe arkitektët dhe punëtorët vendas. Veçanërisht në ndërtimin e monumenteve fetare e sociale në Siri janë zbatuar metodat e ndërtimit sipas planimeve të monumenteve bizantin dhe të krishtera. Në shek. VII. Në krahinën Surijsë të Perandorisë Bizantine (Urfa, Antakja, Ezra, Basra, Havran) kishte një mori kishash të stilit bizantin, në planët e këtyre monumenteve vërehet qemerë të rrumbullakët, mozaik dhe dysheme, dhoma të vogla gjysmë harku ku kanë bërë shkas për forma të reja në arkitekturën islame.

Sasanët, të cilët sunduan për katër shekuj në Iran dhe Irak kanë lanë shumë monumente kulturore. Ata trashëguan nga Asurët dhe Keldanët mënyrën e të ndërtuarit duke përdorur gëlqere, tulla, qemer, kube etj. ku luajti rol të rëndësishëm në formimin më të plotë të arkitekturës islame. Sasanët, për zbulimin e monumenteve përdornin bimë të stilizuara, figura kafshësh, pemë jete, boçe pishë, figura njerëzish, kuçedra etj të cilat kanë vazhduar edhe më tej në arkitekturën islame.

Veçanërisht mendohet që

dekorimet zbulues nga indianët, të krishterët dhe kiptit e Egjiptit kanë qenë ndër faktorët kryesorë që kanë ndikuar në arkitekturën islame. Në monumentet arkitekturore të bina në sy ndikimet si druri, qeramika, mbulesa.

Në lindjen e arkitekturës islame, faktorët kryesorë janë ato fetare dhe sociale. Emocionit e dhëna nga feja dhe politika janë bërë shkas për ngritje të lartë shpirtërore, rritjen e mirëqenies etj. Po ashtu artet e ndryshme të popujve musliman, qytetërimet e lashta, klima dhe kushtet natyrore, kanë qenë faktor ndikues në zhvillimin metodave të ndryshme të artit islam.

Në momentin e lindjes së fesë islame, Meka dhe Medina ishin shumë pak qytete të zhvilluara. Gjëja e parë që ka bërë Profetin a.s. pasi emigroi ne Medine ishte ndërtimi i një xhamie në Kuba. Profeti a.s. ka marrë pjesë edhe vete në hedhjen e gur themelit të parë të kësaj xhamie. Por xhamia e parë e myslimanëve numërohet ajo e Profetit a.s. në Medinë. Xhamitë e ndërtuara në vitet e para të islamit nuk kanë arritur deri në ditët e sotme, ashtu siç e kanë qenë të ndërtuara. Sepse xhamitë e para kanë pësuar ndryshime me kalimin e kohës, në vend të tyre janë ndërtuar xhami të reja duke u bazuar në zhvillimin arkitekturor. Xhamitë e para qenë ndërtuar me mure qerpiçi, me degë hurmash për hije, tavan të hapur etj. për këtë shembulli më i mirë është xhamia e Pro-

phetit a.s. në Medinë. Dihet se me rikonstrukcionet e bëra nga Hz. Omeri dhe halifi emevit Velid dhe Mehdibil-lah janë humbur kulfitë e vjetër po thuajse plotësisht. Më vonë janë ndërtuar edhe nëntë xhami të tjera. Arkitekti i parë mysliman thuhet se është Ammar b. Jasir.

Faloret e para nuk kanë pas për qëllim paraqitjen e jashtme, por kanë qenë të thjeshta dhe kanë pasur për qëllim faljen e namazeve së bashku me xhemat. Gjatë periudhës emevite (661-749), pasi qendrat e artit dhe kulturës bizantine dhe sasane kaluan në sundimin e vet, këmbëngulnin që të ndërtonte monumente që identifikojnë qytetërimin dhe madhësinë.

Pasi pushtohet Siria dhe Mesopotamia në vitin 639 është ndërtuar xhamia e Kufes, nga ana e Sad b. Ebi Vakas (xhami e tipit të Kufes), kurse në vitin 642 me pushtimin e Egjiptit ndërtohet xhamia Amër b. Asit në qytetin Fustat. Kjo xhami e cila njihet me këtë emër është rindërtuar përsëri sipër themeleve të vjetra. Xhamia e ndërtuar në periudhën që sundoi halifi emevit Muavije është zgjeruar në vitin 683.

Pas kësaj periudhe sipas vendeve të ndryshme kanë dalë në pah shumë forma të ndryshme faltoresh. Me pranimin e islamit nga ana e turqve dhe me kontributin e tyre arkitektura islame është zhvilluar edhe më shumë.

Ali Bardhi

Bajramski koktel u Podgorici

Podgorica - Trećeg dana Bajrama Odbor Islamske zajednice u Podgorici organizovao je bajramski koktel u hotelu City u Podgorici. Koktelu su prisustvovali muslimanske javne ličnosti iz političkog, kulturnog i vjerskog života kao i ambasadori i izaslanici ambasada USA, Turske, Bosne i Hercegovine i Albanije.

Ispred Odbora IZ-e Podgorice, prisutnima se obratio glavni imam Podgorice i Nikšića, Džemo ef. Redžematović koji je, između ostaloga, rekao:

"Kurban-bajram je vezan za hodočašće u svete gradove, Mekku, Medinu i Jerusalem. Ta tri grada su simboli vjerskog, civilizacijskog i kulturnog osvješćivanja, kao i borbe za univerzalne ljudske vrijednosti. U njima se susreću i Istok i Zapad, a sve u cilju manifesta predanosti Uzvišenom Bogu, te radi upoznavanja sa drugim ljudima. Odlazeći na hadžiluk ljudi za sobom ostavljaju sve poroke a vraćaju

se sa njega okićeni vrlinama i još većim ubjedenjem u svoj credo.

Na oprosnom hadžu Muhammed, s.a.v.s., je pred oko 200 000 muslimana obznanio: "O ljudi, ta, zaista, vaš Gospodar je

Jedan, vaš otac je jedan. Nikakve prednosti nema Arap nad nearapom, niti nearap nad Arapom, niti crveni nad crnim, niti crni nad crvenim, osim po bogobojznosti." "O ljudi, Mi

vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije

Mu skriveno ništa." (Al-Hudžurat: 13)

Baš kao na tom raritetnom okupljanju, i mi smo se večeras okupili ovdje da sa vjerom u Boga podijelimo bajramsku radost sa ljudima koje znamo i uvažavamo.

Hadž je vjerski obred koji u sebi sadrži i duhovnu i materijalnu komponentu i zato se naziva krunskim bogoslužjem.

Ovom prilikom želim da se ispred Odbora IZ-e Podgorice zahvalim donatorima koji pomažu sve aktivnosti koje ovaj Odbor sprovodi a posljednja od tih aktivnosti je restauracija Skender-Čauševe (Starodoganjske) džamije. Baš kao hadžije na Ka'bi i oni su žrtvovali svoj imetak kako bi udostojili Božiju kuću u svom gradu".

Pored blagdana Kurban-bajrama povod za bajramski koktel je i susret sa donatorima koji su pomogli restauraciju Skender-Čauševe džamije u Podgorici.

Zimski kursevi Omladinskog kluba Odbora IZ-e Bijelo Polje

Omladinski klub, pored svojih redovnih aktivnosti, organizovao je i zimske kurseve koji su počeli s radom 13.12.2008. godine. Predavanja tretiraju četiri oblasti i to: akaid, tefsir, hadis i sira.

Predavači na kursovima su: Enis Burdžović, Amer Šukurica, Nijaz Mušović i Irfan Hasanović.

Kursevi se održavaju dva puta sedmično u gradskoj, rasovskoj i sutivanskoj džamiji.

Kursevi su još jedan način koji doprinosi očuvanju jedinstva i zajedničkog djelovanja omladine u Bijelom Polju kako bi omladinci imali svijest o potrebi islamskog odgoja i obrazovanja kroz prizmu predmeta koje će izučavati tokom zimskih kurseva. *Nijaz Mušović*

Mekteblije Karabuškog Polja posjetili Bar i Ulcinj

Mekteblije džemata Karabuško Polje posjetili su, 9. novembra, Bar i Ulcinj.

Iako je dogovor sa efendijom Hasićem bio da se polazak organizuje u 9 časova izjutra, mališani, puni radosti i nestrpljenja, poranili su i čekali ispred džamije još od 7 časova kako bi zauzeli mjesto u autobusu. Ispostavilo se da su s pravom poranili jer je autobus bio premali da primi njih šezdesetoro, tako da je bilo i onih koji

su stajali.

Tek što smo pošli, autobus ispuniše lijepi glasovi mekteblija koji su učili ilahije. Posjeta Ulcinju, obilazak džamija i grada izazvao je pravo zadovoljstvo djeci, a u povratku za Podgoricu posjetili smo i Stari Bar, te obišli njihov mekteb i džamije.

Iako smo se trudili doći ranije u Karabuško Polje zbog kratkoće dana, bilo je nemoguće ispuniti obećanje, tako da smo stigli poslije jacie namaza. Ispr-

ed džamije nas dočekaše roditelji djece, svi zadovoljni i zahvalni za ovaj divan izlet.

Efendija Alen Hasić se zahvalio svima koji su pomogli u organizaciji izleta, roditeljima na povjerenju što su dozvolili djeci da podu na ovaj, za njih daleki put, i obećao da će u zimskom periodu organizovati još izleta, ali samo za one koji budu uspješni učenici u mektebu.

Dženita Hasić

Akcija mještana Bioča povodom obnove džamije

U XIV vijeku islam se počeo širiti na Balkanu. Turci su bili donosioci islama u naše krajeve.

Širenjem islama došle su u naše krajeve i mnoge islamske ustanove za koje se do tog vremena nije znalo među njihovim stanovništvom. Iz toga vremena potiču najljepše građevine u našim krajevima.

Za vrijeme osmanske uprave na području današnje Crne Gore, u različitim periodima, podignuto je 162 džamije. U Bijelom Polju ih je 20.

Krajem XX i početkom XXI vijeka, na temeljima nekih džamija podignute su nove, kao i u mnogim mjestima u kojima nisu postojale.

Džamije u Bijelom Polju u početku su građene u klasičnom osmanskom stilu. Radene su od kamena sa debelim zidovima i minarama od sige, a neke minare su bile od drveta. Neke su bile autohtonog stila. Jedna od takvih džamija jeste i džamija u Bioči.

Bioča je smještena na ušću rijeke Lješnice u Lim, ispod Gr-

acine, na kojoj su ostaci starog grada Bihora. To je učinilo da u Bioči nastane karavanska stanica i naselje se veoma brzo razvijalo, pa su u njemu podignuti i važni objekti: karavan-saraj s dvorištem, han za prenoćištem i blizu njega džamija čiji se ostaci i sada vide.

Tačan datum podizanja ovih objekata nije utvrđen ali analogno drugim naseljima ovog tipa, bilo je to krajem XVI vijeka ili početkom XVII vijeka. Osnivači ovih objekata su zapovjednici bihorske tvrđave, Biočani koji su se istakli u turskoj vojsci, i oni koji nijesu zaboravili svoj

zavičaj te u njemu podizali hajrate. Džamija je više puta stradala, kako se to vidi iz stihova alhamijado pjesnika i posljednjeg imama ove džamije, Ibrahima Pačariza - Biočaka:

*“Džamiju nam po dva puta gorili,
kuću kulu i moj džemat sru-*

šili...”

Selo je spaljeno u Balkanskom ratu 1912. godine i tada je izgorela džamija. Uz džamiju je postojao mekteb.

Nakon 96 godina od prvog uništenja džamije, došlo je novo vrijeme kada je odlučeno da se obnovi džamija. Dana 30.11. 2008. godine organizovana je akcija raščišćavanja dijela prostora na kojem se nalazila džamija u Bioči. U akciji je učestvovalo oko 50 mještana Bioča sa ostalim mještanima okolnih naselja. Sa prostora nekadašnje džamije uklonjeno je rastinje i drugi korov, nakon čega su se primijetili tragovi-temelji džamije koja je po drugi put porušena tokom Drugog svjetskog rata.

Ovo je još jedna u nizu džamija koja će se obnoviti na teritoriji Bijelog Polja.

Akciji su prisustvovali i imami: Enis ef. Burdžović, Nijaz ef. Mušović, Hasan ef. Bošnjak, Mirsad ef. Burdžović i Ragip ef. Ličina.

Nijaz Mušović

Bajramska svečanost u Plavu

Povodom Kurban-bajrama, Odbor IZ-e Plav organizovao je, 8. decembra, Veče ilahija i kasida u Domu kulture u Plavu. U prepunoj sali Centra program je izveo hor „Isabeg“ iz Novog Pazara.

U ime organizatora, prisutne je poslao i uputio im bajramsku čestitku, glavni imam Sinan ef. Latić.

Nakon programskog dijela svečanosti, socijalno najugroženijima podijeljeni su paketi sa namirnicama u iznosu od 40 eura., kao i veća količina kurbanskog mesa. Bajramski paketići dijeljeni su i u dječijem vrtiću i Osnovnoj školi u Plavu, a velike zasluge za orga-

nizaciju ovih aktivnosti pripadaju predsjedniku Odbora IZ-e Plav, H. Šeku Šaboviću, S. Latić

Islamska zajednica Bošnjaka u SAD i Kanadi i Albansko-američki Islamski centar iz Kvinsa uputili čestitke povodom svečanog otvaranja Medrese

Iz Njujorka čestitaju otvaranje Medrese

U čestiti predsjednika Islamske Zajednice Bošnjaka u SAD i Kanadi, dr Bajrama ef. Mulića, kaže se da 350 hiljada Bošnjaka Sjeverne Amerike otvaranje Medrese vide kao najveći uspjeh i iskorak muslimana Crne Gore, Bošnjaka i Albanaca u zadnjih 100 godina.

- Zahvaljujući vrijednim vakifima i mudrim i dalekovidnim planovima i programima rada - poput onog iz vakufname Gazi Husref-begove Medrese u Sarajevu - da se u medresi, pored duhovnih i tradicionalnih znanosti, izučava "i drugo što bude potrebno s obzirom na običaj i mjesto", medresa u Podgorici biće u punom znanstveno-pedagoškom dosluhu s prilikama i vremenom u kojem će, ako Bog da, djelovati kao duhovni hranitelj i graditelj ne samo Bošnjaka i Albanaca već svih građana Crne Gore i širih

prostora - kaže se u čestiti IZ-e Bošnjaka u SAD i Kanadi.

- Bio je potreban gotovo cio vijek da zvaničnici u Crnoj Gori, s ovom ili drugom namjerom, razumiju potrebu svojih građana, odnosno potrebu muslimana da uče i studiraju svoju vjeru, islam! Svi naši imami morali su tokom ovog perioda učiti islamsku nauku van Crne Gore, što nam očituje veliku potrebu za jednom ovakvom medresom.

Allah će blagosloviti sve one koji su na bilo koji način pomogli da otvaranje medrese, gmijezda islamske nauke koje će podizati u islamu buduća pokoljenja, postane stvarnost - kaže se u čestiti Albansko-američkog islamskog centra iz Kvinsa, koju upućuju imami Jusuf ef. Bolaj i Edin ef. Doni.

Šerijatsko vjenčanje

U porodičnoj kući Bajra i Esme Agović, 8. 11 2008., u Podgorici, obavljeno je šerijatsko vjenčanje njihovog sina Faruka (Mika) i Aldine Hadrović iz Petnjice.

Vjenčanje je, u prisustvu rodbine, komšija i prijatelja, obavio glavni imam u Podgorici, Džemo ef. Redžematović. On je mladencima poželio dug život i mnogo sreće u braku.

Za žrtve deportacije više od četiri miliona

Vlada Crne Gore je, 25. decembra, dala saglasnost Vrhovnom državnom tužiocu da zaključi sudska poravnanja i na taj način okonča sudske sporove po tužbama žrtava nezakonitog lišenja slobode i izručenja u BiH 1992. godine, i njihovih porodica.

Ukupan iznos naknade štete za sve tužioce, po svim osnovama, iznosiće četiri miliona i 135.000 eura, kazao je ministar pravde Miraš Radović, nakon sjednice Vlade.

On je kazao da samo u jednom slučaju punomoćnici tužilaca, podgorički advokati Radomir i Dragan Prelević, nijesu dobili saglasnost da zaključe poravnanje. U tom predmetu se kao tužiocu pojavljuju supruga i dvoje djece stradalog. U tom predmetu će sudski postupak biti nastavljen.

Postignuta je saglasnost da iznos naknade štete za srodnike stradalih treba da bude određen na sljedeći način:

- za djecu stradalih po 30.000 eura

- za supruge i roditelje po 25.000 eura

- za braću i sestre po 10.000 eura

Za preživjele tužioce, iznosi su određeni prema vremenu trajanja zatočeništva svakog tužioca ponaosob i kreću se od 10.000 do 170.000 eura, a za njihove najbliže srodnike (djecu, supruge i roditelje) određeni su iznosi od po 10.000 eura.

Punomoćnici tužilaca su se

obavezali da odustanu od tužbenog zahtjeva za šestoro braće i sestara preživjelih, jer oni nemaju pravo na naknadu štete u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima, saopštio je ministar Radović.

Protiv Crne Gore su bile pokrenute parnice od strane 202 tužioca, radi naknade materijalne i nematerijalne štete. U tužbama se pominju slučajevi 44 izručene osobe, od kojih je devet preživjelo deportaciju.

Promovisana knjiga "Gdje sunce ne grije" Ibrahima Čikića

Da se zlo više nikom ne dogodi

Podgorica - Ovo je moj skromni doprinos razvoju mlade crnogorske države i demokratije u njoj, na putu evropskih integracija sa vjerom da se više nikada na ovim prostorima nikome zbog imena, vjere ili političkog ubjedenja, prava na slobodno mišljenje, zbog slobodnog prava na izbor prilikom glasanja neće desiti ovo što se meni desilo - kazao je, 12. novembra, na promociji svoje knjige "Gdje sunce ne grije" Ibrahim Čikić.

Knjiga je svjedočenje o torturi koju je autor doživio u montiranom procesu protiv rukovodstva Stranke demokratske akcije početkom devedesetih godina prošlog vijeka. Na promociji u knjižari "Karver" o knjizi su, pored autora, govorili Andrej Nikolaidis, Fehim Kačević i Boris Raonić.

- Izuzetno mi je drago što vidim gospodu iz albanskog

korpusa, i saosjećam sa njihovim sunarodnicima isto kao što sam saosjećao sa onima koji su bili sa mnom i nadam se da će, ako Bog da, ova knjiga biti moj skromni doprinos da se sve ovo ne otrgne od zaborava jer zaborav je izvor svih zala - kazao je Čikić i naglasio da knjiga nije pisana radi revanšizma.

- Knjiga nije pisana da bih se nekome osvetio, niti je

pisana da bi se neko njome koristio i zloupotrijebio je za neke političke obračune - kazao je Čikić.

- Mnogo me više boli kada se u Crnoj Gori ovakve stvari dešavaju Ibrahimu Čikiću i kada se dešavaju Albancima, nego kada se to dešava onima sa kojima ja dijelim religijski ili neki drugi kulturološki identitet - kazao je Nikolaidis.

Dopunjena istraga u slučaju Bukovica

Saslušani svjedoci u Sarajevu

Bijelo Polje - Istražni sudija bjelopoljskog Višeg suda Milorad J. Smolović u okviru dopune istrage u slučaju Bukovica sa zamjenikom specijalnog tužioca za organizovani kriminal Milosavom Veličkovićem, početkom decembra, boravio je u Sarajevu. Smolović je u Sarajevu, prenose "Vijesti", saslušao više svjedoka, kako je to viši državni tužilac zatražio u dopuni zahtjeva za sprovođenje istrage.

Saslušanja na teritoriji druge države omogućena su putem međunarodne pravne pomoći kroz saradnju crnogorskih državnih službi sa kolegama iz Bosne i Hercegovine.

Prema nezvaničnim saznanjima, predmet Bukovica će biti dostavljen tužiocu, koji treba da odluči o eventualnom podizanju optužnice. Ne isključuje se mogućnost da spisi predmeta budu proslijeđeni specijalnom tužiocu za organizovani kriminal, krijumčarenje i ratne zločine, kako bi se postupilo slično kao u slučaju Kaluderski laz.

Tokom istrage koja je počela u decembru prošle godine saslušano je više od

40 svjedoka. Prethodno je saslušano sedam osumnjičenih pripadnika rezervnog sastava Vojske Jugoslavije i policije. Prvobitnim zahtjevom za istragu broj svjedoka je bio znatno manji, ali kako je ona tekla, njihov broj se stalno povećavao. Zahtjevom za istragu zbog sumnje da su počinili zločin protiv čovječnosti u selu Bukovica 1992. i 1993. godine obuhvaćeni su bivši pripadnici rezervnog sastava Vojske Jugoslavije: braća Radmilo (42) i Radiša (35) D. Đuković, Slobodan Đ. Cvetković (36), Milorad B. Brković (36), Đordjije S. Gogić (42), te pripadnici rezervnog sastava policije Slavša Č. Čvrkota (43) i Radoman T. Šubarić (46) koji su tokom saslušanja negirali djelo za koje se terete.

Udruženje prognanih Bukovčana od 1992. i 1995. godine u svojim podacima je navelo da je u tom kraju ubijeno šest ljudi, oteto 11 osoba, te da je više od 70 podvrgnuto fizičkoj torturi. Pored ostalog, zapaljeno je najmanje osam kuća, džamija u selu Planjsko, 90 porodica sa oko

270 članova je protjerano, a gotovo sva domaćinstva su opljačkana.

Zapaljena džamija u Fazlagića kuli

Sarajevo, 12. decembar 2008. (MINA) - „Našu bajramsku radost i radost muslimana cijele Bosne i Hercegovine pomutio je teroristički čin paljenja džamije u Fazlagića kuli kod Gacka, koji se desio u noći, uoči Kurban bajrama. Džamija je u potpunosti izgorjela, a povratnici u Fazlagića kulu još uvijek su u nevjerici.

Zahtijevamo od svih relevantnih faktora u Republici Srpskoj hitnu akciju kako bi se teroristi uhapsili i primjereno kaznili.

Očekujemo od organa vlasti Opštine Gacko i Republike Srpske da u cilju promovisanja održivog povratka i izgradnje pravne i pravedne države preuzmu odgovornost i preduzmu konkretne aktivnosti na ponovnoj i hitnoj obnovi spaljene

džamije.

Povratnicima poručujemo da, u ovom teškom momentu, ostanu dostojanstveni i mirni, da su muslimani Muftijstva mostarskog svim svojim bićem uz njih i da ćemo učiniti sve da život povratnika u Istočnu Hercegovinu bude dostojan čovjeka“, kaže se u saopštenju - protestu Muftiluka mostarskog.

Kabinet Reisu-luleme upućuje oštar protest zbog vandalizma - paljenja džamije u Fazlagića kuli i energično traži od državnih organa BiH, predstavnika međunarodne zajednice u BiH i entitetskih vlasti u RS da onemoguće ovakve terorističke akte i konačno obezbijede uslove za miran, siguran i dostojanstven život na cijelom području države Bosne i Hercegovine.

Muftija Zukorlić:

Vlast u Beogradu ne poštuje prava muslimana

Glavni Muftija Islamske zajednice u Srbiji Muamer Zukorlić ocijenio je da aktuelna vlast u Beogradu ne poštuje prava islamskih vjernika.

Zukorlić je, kako je saopš-

tila Islamska zajednica u Srbiji, u razgovoru sa austrijskim ambasadorom Klemensom Kojom istakao da vlast u Beogradu krši "zakonom zagarantovane principe ravnopravnos-

ti islamske zajednice sa ostalim vjerskim zajednicama, kao i njenu autonomnost i odvojenost od države".

Dodaje se da je najveći dio razgovora u Novom Pazaru bio posvećen internacionalizaciji teme vjerskih sloboda muslimana u Srbiji.

"Sagovornici su se složili da je u interesu Srbije da se što prije riješi pitanje islamske zajednice, kao i da je veoma bitno da se to pitanje predstavi političkoj i stručnoj javnosti u Evropi", navodi se u saopštenju Mešihata Islamske zajednice u Srbiji.

Ističe se i da je austrijski ambasador izrazio razumijevanje za Islamsku zajednicu i njena nastojanja da očuva autonomiju i potvrdi ravnopravnost sa ostalim vjerskim zajednicama.

Jedan od članova takozvane alžirske grupe iz BiH o mučnim iskustvima iz Gvantanama:

Mjesto gdje ne vole islam

Sarajevo (Beta) - Jedan od članova takozvane "Alžirske grupe" iz BiH, koji je gotovo sedam godina proveo u zatvoru Gvantanamo, Mustafa Ait Idir, rekao je da je "Gvantanamo najgore mjesto na svijetu".

Idir je naturalizovani državljanin BiH, a zajedno sa još petoricom Alžiraca je iz Sarajeva početkom 2002. godine deportovan u američki zatvor na Kubi, zbog navodnog planiranja terorističkih napada na Ambasadu SAD u BiH.

Odlukom američkog suda, Alžirci su nedavno oslobođeni svih optužbi, a trojica od šestorice njih, doputovali su u Sarajevo. Ostala trojica su ostala u zatvoru. Idir je za televiziju Federacije BiH kazao da je "Gvantanamo mjesto koje je najgore od najgorih", da je i hrana koju su zatvorenici dobijali "bila tako loša da je nisu jele čak ni životinje".

"Mučili su nas psihički i fizički. Kada ne bismo odgovorili na neko pitanje, poslali bi

voinike koji bi nas mučili i tukli. Nekim zarobljenicima koji su iz Avganistana u Gvantanamo došli ranjeni, amputirali su udove", rekao je Mustafa Idir. Rekao je da su ih američki vojnici, prilikom ulaska u njihove ćelije, najprije omamljivali gasom suzavcem, što je bilo jako bolno. "Čak i doktori su zlotvorili. Vidio sam jednom kako doktor pokazuje gdje čuvari trebaju udarati zatvorenike da bi ovi imali manje modrica i da se ozljede ne bi primjećivale", kazao je Idir. On kaže da još ne zna zbog čega je završio na Gvantanamu, i da su mu istražitelji, odmah po dolasku u zatvor rekli da "zaboravi na tužbu prema kojoj je došao u zatvor". "Rekli su mi da sam tu da im dajem informacije o islamskim organizacijama u BiH, Arapima koji žive u BiH i o ambasadama arapskih zemalja", izjavio je Idir. On je rekao da je isljedivan više od 500 puta, i da mu je jedno od najgorih mučenja bilo kada ga stave golog u pros-

toriju u kojoj je temperatura minus 25 stepeni Celzijusa. "S porodicom sam kontaktirao preko pisama, koja su mnogo kasnila, a u njima je bilo mnogo precrtanog teksta. Tek bi se dvije-tri rečenice mogle pročitati", rekao je Idir. Na pitanje da li će tužiti vlasti SAD-a i BiH, rekao je da je "ogorčen na Amerikance, ali da nije ljut i da neće tužiti ni SAD ni BiH".

Kazao je da će sa porodicom ostati u BiH, gdje će pokušati da pronade posao i dodao: "Po struci sam informatičar i trener karatea, pa ću sebi potražiti posao". Izrazio je uvjerenje da će nova američka vlast zatvoriti Gvantanamo, te da će "Bog suditi onima koji su im počinili zlo i uništili život". Rekao je da u Gvantanamu nije bio zbog navodne saradnje sa Osamom bin Ladeenom, i da je taj zatvor mjesto gdje se ne voli islam, a ne Al Kaida. "Bacali su Kuran u toalet i gazili ga pred nama", rekao je Idir.

Povodom dvadeset godina od preseljenja na ahiret dr Ahmeda Smajlovića, održan skup:

Dr Ahmed Smajlović, život i djelo

Sarajevo, 23. decembar 2008. (MINA) - Povodom 20. godišnjice smrti prof. dr Ahmeda Smajlovića (1938.- 1988.), jednog od društveno najangažovanijih bosansko-muslimanskih intelektualaca i najplodnosnijih islamskih djelatnika u drugoj polovini 20. stoljeća, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu i Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu organizovali su skup pod nazivom Dr. Ahmed Smajlović, život i djelo - povodom dvadeset godina od preseljenja na ahiret.

Skup je otvorio dr Ismet Bušatlić, dekan FIN-a, zahvalivši svim prisutnim što su se odazvali obilježavanju 20. godišnjice preseljenja na ahiret dr Smajlovića. Među brojnim prisutnim bili su brat, supruga i druga bližnja rodbina dr Ahmeda Smajlovića.

Na skupu su izlagali njegovi saradnici, kolege, učenici, studenti, kao i brojni drugi bosanskohercegovački intelektualci, kulturni i javni djelatnici, među kojim i reisu-lulema dr. Mustafa Cerić.

Slovenski nacionalisti poručuju:

„Muslimanima džamija nije potrebna“

Poslanici Slovenske nacionalne stranke (SNS), koji se protivno planu da se u Ljubljani izgradi prva džamija, pozvali su građane da podrže organizovan je referendum, koji bi pokazao da li žele takav objekat.

- Poslanička grupa SNS zastupa stanovište da Sloveniji džamije ne trebaju, a misljenja smo i da one ne trebaju pripadnicima islamske zajednice, kojima su namijenjene - izjavio je lider te stranke

Navodeći da pripadnici islamske vjere već imaju na raspolaganju nekoliko mjesta za molitve, čime im je - kako je naglasio - osigurano ustavno pravo, Jelinčić je rekao i da veliki vjerski centar za muslimane postoji u Zagrebu, 140 kilometara

udaljenom od Ljubljane.

Ranije su gradonačelnik Ljubljane Zoran Janković i muftija Islamske zajednice u Sloveniji Nedžad Grabus potpisali pismo o namjerama prema kojem će se, u slovenačkoj prijestolnici, izgraditi islamski centar sa džamijom, za potrebe oko 40.000 muslimana u "deželi".

Tom prilikom je istaknuto da će objekat, koji slovenački muslimani čekaju već četiri decenije, biti izgrađen za oko pet godina, donacijama iz Slovenije i inostranstva.

Jelinčić je, kako prenosi slovenačka agencija STA, rekao i da se planirani islamski objekat, sa visokim minaretom i kupolama, ne uklapa u slovenačku arhitekturu i tradiciju.

Sarkozi osudio spaljivanje džamije u Lionu

Pariz - Francuski predsjednik Nikola Sarkozy osudio je podmetanje požara u džamiji u predgrađu Liona, na jugoistoku zemlje.

Sarkozi je u pismu Muhamedu Musaviju, predsjedniku najveće muslimanske organizacije u zemlji, i Francuskom savjetu za muslimansku vjeru, ocijenio da je riječ o sramnom i rasističkom aktu i zatražio je da se počinioci brzo pronađu i da budu oštro kažnjeni.

U Lionu je nekoliko hiljada ljudi demonstriralo protiv rasizma i islamofobije. Ministarka unutrašnjih poslova Mišel Alio-Mari rekla je da je požar pod-

metnut i da je riječ o kukavičkom i nedopustivom činu.

U požaru koji je izbio 20. decembra, počinjena je velika materijalna šteta, a uništen je i značajan dio biblioteke sa vjerskim knjigama.

Predstavnici islamske zajednice osudili su napad.

Na demonstracijama održanim u toku popodneva ispred spaljene džamije okupilo se između 600 i 3.000 osoba, u zavisnosti od procjene policije i organizatora.

"Ovo okupljanje pokazuje da muslimanska zajednica ne želi više da pristane na ovakav tretman i njenu riješenost da svaki put odgovori na ovakve napade",

rekao je okupljenima poglavar Velike džamije u Lionu, Kamel Kabtan.

Predstavnici regionalnog muslimanskog savjeta rekli su da je u posljednje dvije godine zabilježeno deset slučajeva motivisanih islamofobijom i pozvali su na organizovanje demonstracija na nacionalnom nivou, na kojima bi islamofobija bila osuđena zajedno sa antisemitizmom i rasizmom.

U toku decembra oskrnavljeno je oko 500 nadgrobnih spomenika muslimana na vojnom groblju na sjeveru zemlje, što je treći takav incident na istom mjestu za manje od dvije godine.

Katolici za islamsku vjeronauku u njemačkim školama

Već 25 godina se u Njemačkoj raspravlja o uvođenju nastave islamske vjeronauke u sve škole. Hrišćanske crkve odavno podržavaju zahtjev. Sad to čini i Centralni odbor njemačkih katolika, koji u tome vidi šansu za integraciju.

Bernd Ridvan Bauknecht je već 20 godina musliman. Studirao je islamske nauke i već pet godina na više škola u Bonu predaje islamsku vjeronauku. "Nastava islamske vjeronauke održava se paralelno sa katoličkom vjeronau-

ukom i predmetom 'praktična filozofija'. To je predmet o islamu, koji treba približiti učenicima", kaže on.

Po mišljenju Centralnog odbora njemačkih katolika, nastava o islamu bi trebalo da se razvije u pravu islamsku vjeronauku. U tome vidi „šansu za integraciju i međureligijski dijalog“. Hamideh Mohaghegi iz Irana drži predavanja o islamu u školi u Paderbornu. Ona smatra da je važno da muslimanska djeca „ravnopravno s drugom djecom uče o svojoj religiji i

što je još važnije, budu u stanju da se o svojoj religiji izražavaju na njemačkom jeziku. Jer, ako je neko siguran u vlastitju vjeri onda će moći da se otvori i bez straha izađe u susret drugima.“

Predsjednica udruženja „Hrišćani i muslimani“, Gabriele Erpenbek, smatra da je integracija islamske vjeronauke važna i iz političkih razloga: „Stalo nam je do toga da naglasimo da se radi o ravnopravnosti muslimanskih vjerskih zajednica, tako što težimo ravnopravnom ophođenju prema crkvama i vjerskim zajednicama.“

RODITELJI VIŠE CIJENE ŠKOLE S ISLAMSKOM VJERONAUKOM

Iskustva pokazuju da muslimanske porodice bolje prihvataju školu kao instituciju ako u njoj postoji islamska vjeronauka, naglašava Erpenbek. „Roditelji vode više računa o onome što se u školi događa, osjećaju se ravnopravnima, i osjećaju da se poštuju njihova religijska uvjerenja i obredi. Čak uočavamo da tamo gdje takva eksperimentalna nastava postoji da je i ukupni uspjeh u školi bolji.“

Petoro osuđenih za planiranje terorističkih napada

Pet osoba je, 22. decembra, u Nju Džersiju osuđeno zbog navodne zavjere da ubiju američke vojnike u planiranom napadu na bazu. Tužilaštvo je njihove namjere okarakterisalo kao pokušaj da povedu islamski sveti rat protiv SAD.

Tužilac je najavio da će za petoro osuđenih tražiti doživotne zatvorske kazne, iako su, nakon osmoonedjeljnog suđenja, oslobođeni tačaka optužnice koje su im na teret stavljale pokušaj ubistva. Dok su advokati odbrane tvrdili da su njihovi klijenti obični hvalisavci koji nijesu imali stvarne namjere da izvedu napad na bazu Fort Diks, tužilac je insistirao na tome da su uzore potražili u Al kaidi, prenosi Reuters.

Članovi porodica osuđenih i njihovi pravni zastupnici izrazili su sumnju da su presude podstaknute sumnjičavošću prema muslimanima, koja je prisutna u Americi nakon napada od 11. septembra.

Osuđeni su kosovski Albanci, braća Šain Dritan i Eljvir Duka, koji su imali firmu za

izvođenje građevinskih radova u Čeri Hilu u Nju Džersiju, Turčin Serdar Tatar, prodavac u bakalnici i Mohamad Šnever, taksista iz Filadelfije, rođen u Jordanu. Dritan i Šain Duka su osuđeni i zbog posjedovanja oružja koje je navodno trebalo da bude korišćeno u napadu.

Osuđeni su uhapšeni u maju 2007. godine, poslije istrage koja je trajala 14 mjeseci. Dva agenta FBI su se infiltrirala u grupu i prikupila stotine sati snimljenog audio i video-materijala koji je korišćen u dokaznom postupku.

Serpil Tatar, sestra osuđenog Serdara Tatara, rekla je za presudu da je „jedna velika laž“, koja podriva njenu vjeru u pravosudni sistem SAD.

„Moj brat je plakao nakon napada 11. septembra“, dodala je ona.

Porotnici su napomenuli da do odluke nijesu došli lako.

„Ovo je bila jedna od najtežih stvari koju smo ikada uradili“, piše, između ostalog, u saopštenju porote, koja je šest dana zasjedala kako bi donijela konačnu odluku.

Katedrala u Kelnu

Austrijska političarka na sudu zbog širenja islamofobije

Političarka austrijske Slobodarske stranke Suzana Vinter je u predizbornoj kampanji u Gracu početkom godine, poslanika Muhameda nazvala pedofilom. Zbog ove „huškačke izjave“ sada mora pred Državni sud.

„Pitanje je da li je sve što se danas naziva religijom zaista religija“, izjavila je poslanik Slobodnjaka u Donjem domu austrijskog parlamenta Suzana Vinter (Susanne Winter), obračunajući se prisutnima jednog predizbornog skupa u Gracu. Vinterova je dalje objasnila kako je poslanik Muhamed svetu knjigu Kur'an napisao pod napadom epilepsije, kako je ratni huškač, a prema kriterijima današnjeg društva, zapravo pedofil.

Imunitet ne štiti od gluposti

Izjava ove do tada nepoznate političarke već sutradan se naš-

la u gotovo svim lokalnim i međunarodnim medijima. No kako sada stvari stoje Vinterova će se zbog iste izjave naći pred Državnim sudom. I to tačno 22. janu-

ara naredne godine. Državno tužilaštvo slučajem se bavi već gotovo godinu dana, no najprije zbog toga jer je Suzana Vinter, kao poslanik u parlamentu, uži-

vala politički imunitet.

Na zahtjev tužilaštva, austrijski parlament je formirao komisiju, koja je onda zaključila da izjave poslanice Vinter u predizbornoj kampanji u Gracu nisu bile relevantne za njen rad u parlamentu, nakon čega je došlo do skidanja imuniteta i podnošenja tužbe.

Huškačka retorika ne spada pod slobodu govora

Portparol Islamske zajednice u Austriji, Amina Bagažati (Amina Bagajati): „Doista nam je laknulo kada smo vidjeli da su državne institucije povukle poteze koji su naše povjerenje u pravnu državu još više pojačali. Ovdje se sada na radi o emocijama, ovdje se ne radi o zastupanju ove ili one političke ili bilo koje druge pozicije, već o tome da nezavisna pravna država razja-

sni aferu i donese presudu.“

Suzana Vinter za sada je objasnila da se odluci Državnog suda svakako neće protiviti, ali da ipak ne razumije da se u jednoj demokratiji, kako je rekla, zbog mišljenja može završiti pred sudom. U tužilaštvu navode opet kako je tužba podnesena zbog „huškačke retorike i nepoštovanja vjerskih nazora i učenja od strane jedne javne ličnosti“.

Portparol Islamske zajednice, Amina Bagažati, kaže da se nada da će iz slučaja Vinter, putke izvući i ostali sudionici javnog života: „Već i sam proces biće, nadamo se, pouka i ostalim političarima i osobama javnog života da ubuduće bolje razmisle prije nego što nešto javno izjave. To, naravno, ne važi samo za huškačke antiislamske izjave, to važi za sve. Javni govor uvijek je povezan sa odgovornošću.“

Vatikan pomaže širenju islama

Don Floriano Abramowicz, sveštenik Kršćanskog udruženja "Ligasa", pripadnik Tradicionalnog bratstva svetog Pia X, te član ekstremno desničarske italijanske stranke Sjeverna liga, optužio je Katoličku crkvu da uveliko doprinosi širenju islama.

Naime, nedavno je Sveta stolica javno izrazila neslaganje sa zakonskim prijedlogom njegove stranke prema kojem bi se zabranila gradnja džamija u Italiji. Kako je objasnio glasnogovornik Svete stolice, milanski biskup Dionigio Tettamanzi, svako ima pravo na molitvu, a dijalog među religijama je bije-

Italijanski sveštenik optužen za veličanje islama

Italijanski sveštenik Prospero Boncani našao se na udaru kritičara ultradesničarske stranke Sjeverna liga zbog odluke da stavi minijaturnu figuru džamije kao dio dekoracije božićne proslave u crkvi Naša gospa od providenja u Đenovi.

Takav potez Liga je nazvala promovisanjem islama i opisala kao „imbecilnost“. Mario Borgencio, poslanik ultradesničarske stranke, pozvao je crkvene vlasti u Đenovi da istraže taj slučaj. Boncani je kazao da je pokušavao da pošalje poruku međuvjerske harmonije. „Postavio sam džamiju kao znak da bi trebalo da imamo bolji dijalog s muslimanskom vjerom i ne žalim zbog toga“, izjavio je Boncani.

lo oružje protiv terorizma - saradnja znatno umanjuje napetost pa i pridonosi miru.

Takvom stavu suprotstavio se don Abramowicz, koji je kao gost u radijskoj emisiji "Radio Slobodna Padanija", posvećene udruženju "Slobodna Padanija", napao Tettamanzija. "Tettamanzi je posljednji primjer onih koji su se tokom bilo koje revolucije - engleske, francuske, boljševičke - uvlačili u Crkvu i pokušavali je uništiti rovačima iznutra", rekao je don Abramowicz, nastavivši kako je "Katolička crkva ujedinjena i vodi dvoličnu politiku - ne osuđuje islam, nego pomaže muslimanima da se šire u Evropi". Istom prilikom je pozvao radijske slušaoce da odbiju primati crkvene sakramente dok ista ne promijeni politiku.

Bagdadski novinar „ujedinio“ sunite i šiite

Muslimanski vjernici u Iraku jedinstveni su u zahtjevu, upućenom iračkoj vlasti, da oslobodi televizijskog novinara Muntadera al-Zaidija koji je bacio cipele na američkog predsjednika Džordža Buša.

Irački novinar Muntader Al-Zaidi, koji je na nedavnoj konferenciji za novinare u Bagdadu, Buša nazvao "psom" i gadao ga cipelama, uspio je da ujedini tradicionalno podijeljene iračke muslimane - sunite i šiite, u zahtjevu vlastima za njegovo oslobodenje, prenose svjetske agencije.

Iz glavne šiitske džamije u Bagdadu "Kadhūm al Sahir", imam Mohamed al Šami traži od iračkog premijera Nuriya al Malikija, u ime svojih vjernika, da oslobodi Zaidija.

Imam glavne bagdadske džamije Arapa sunita, "Abu-Hanifa", zatražio je od premijera objašnjenje povodom "slučaja Zaidi".

"Sa ovoga mjesta pozivamo premijera i pitamo ga zašto je zatvorio osobu koja je načinila tako herojski i fer čin", pitao je Uthman Rahim u svojoj propovjedi.

Imam je ponovio pitanje: "Zašto ste zatvorili čovjeka koji je ustao da se suoči sa nepravdom".

Zaidijeva porodica je takođe protestovala na ulazu u dobro čuvanu, Zelenu zonu u Bagdadu, gdje vjeruje da se Zaidi nalazi u bolnici, "nakon što je, kako članovi porodice tvrde, mučki prebičeni poslije hapšenja".

Nije poznato gdje se Zaidi nalazi, navodi agencija Reuters.

Zaidi se, 16. decembra, pojavio pred istražnim sudijom u Bagdadu. Iračkom novinaru je rečeno da bi mogao da se suoči sa optužbom - "agresija protiv predsjednika", krivičnim djelom koje nosi zatvorsku kaznu do 15 godina robije.

Islamski faktor u Evropi

Sve veće prisustvo muslimana u Evropi postalo je centralno pitanje za sve evropske države, na Istoku i Zapadu. Brojne debate koje su pokrenute širom kontinenta o „multikulturalizmu“, „sekularizmu“, ili, čak, „identitetu“ gotovo uvijek se dovode u vezu s ovim „islamskim faktorom“. Ta veza nije nužno utemeljena na predrasudama, budući da postoji suštinski odnos između „vrijednosti“ i „zakona“ na jednoj strani i „raznolikosti“ na drugoj. Nesumnjivo, Evropi je potrebniji ozbiljan dijalog o ovom odnosu nego debate o „islamu“ i „muslimanima“, budući da se suočava s krizom.

Pravo pitanje koje treba postaviti jeste da li Evropa može da ostane dosljedna sopstvenim vrijednostima (demokratiji, jednakosti, pravdi, uvažavanju i istovremeno tolerišu i primi nove stanovnike koji dolaze iz različitih sredina i pripadnici su različitih religija. Ili, drukčije govoreći, da li su Evropljani intelektualno, lingvistički i kulturno opremljeni da se suoče s izazovom uspostavljanja ravnoteže između koncepta jednakosti i sve raznolikijeg evropskog stanovništva?

Polazna osnova jeste nedvosmislena: vlade ne bi trebalo da stavljaju znak jednakosti između društveno-ekonomskih problema (nezaposlenost, nasilje, marginalizacija) i pitanja u vezi s kulturom i religijom. Drugim riječima, ne bi trebalo da „kulturalizujemo“, „regionalizujemo“

ili „islamizujemo“ društvene probleme.

Činjenica da većina Evropljana koji se suočavaju s nezaposlenošću ili marginalizacijom jesu Afroamerikanci, Azijci, Sjevernoafrikanici ili muslimani, ne znači da se njihova situacija može opisati religijom, etničkom pripadnošću ili kulturom. Bilo kakva vrsta kulturnog, vjerskog ili rasnog determinizma je opasna: nezaposlenost i marginalizacija predstavljaju odraz društveno-ekonomskih procesa i potreba nam je jasna društvena i ekonomska politika da bismo ih riješili. Pribjegavanje nejasnim kulturnim, vjerskim ili rasnim objašnjenjima predstavlja recept za inertnost ili pogrešno djelovanje.

Kulturne, rasne ili vjerske dimenzije mogu, naravno, biti podređeni faktori koje bi trebalo razmotriti, ali nijesu glavni uzroci nezaposlenosti i marginalizacije. Evropske vlade ne bi trebalo da slijede sugestije ultradesničarske retorike već da se pomire s činjenicom da je potrebno da tragaju za snažnim i kreativnim metodama za prevazilaženje suštinskih problema obrazovanja (izdvojene ili drugorazredne škole, školski program), nejednakih šansi za zaposlenje i staganje gradova. Nesumnjivo, nasuprot onome što je postalo uobičajena mudrost (nažalost, ono što su zagovarale ultradesničarske partije postalo je norma), mladi muslimani u Evropi ne suočavaju se s problemima

vjerske ili kulturne „integracije“. Umjesto toga, razočarani su nedostacima (ili neuspjehom) socijalne politike da odgovori na njihove potrebe. Taj neuspjeh ne znači da je na dijelu nova vr-

sta rasizma - „islamofobija“. Ipak, niko ne može da porekne da se pojedinci zbilja suočavaju s diskriminacijom zbog svoje „religije“ (na osnovu nedavnog istraživanja koje je sproveo Po, 45 odsto Evropljana ima negativan stav o islamu).

Najveći znak da je diskriminacija postala dio aktuelnog diskursa jeste opsjednutost idejom „integracije“, uprkos činjenici da se velika većina evropskih muslimana povinuje zakonu, zna jezik države u kojoj živi i lojalni su svojoj državi (iako ponekad imaju kritične stavove, baš kao i njihovi sunarodnici). Neprestano pominjanje stanovnika „imigrantskog porijekla“ ili „neprijateljski nastrojenog društva“, služi samo za to da se osnaži zamisao da muslimani nijesu „istinski Evropljani“, niti se osjećaju „kao kod kuće“. Takvi navodi sugerišu da evropski muslimani stalno moraju da dokazuju svoju lojalnost. Stanovište o „muslimanima“ kao o „drugi-

ma“ ili „strancima“ jeste glavni faktor koji podstiče diskriminaciju na radnim mjestima ili tržištu nekretnina.

Da bi se pobijedili nesigurnost i strah, važno je osloniti se na činjenice i brojke koje pokazuju da je situacija daleko bolja od žučnih i polarizovanih debata pokrenutih u medijima i pojedinim političkim krugovima, kada je riječi o lokalnom i o nacionalnom nivou. Uprkos postojećim kontroverzama, evropski muslimani su u dobrom položaju i njihovom budućnost je svijetla. Ukoliko evropske države žele da ostanu vjerne univerzalnim ljudskim zakonima o jednakosti i izbjegniju bilo kakvo iskušenje da učine zaokret u pravcu rasizma i ksenofobije, svi Evropljani moraju djelovati. Evropski muslimani treba da se klone zamisli o „mentalitetu žrtve“ i pristanu da obavljaju svoje dužnosti u okviru određene društvene zajednice. Evropske vlade i građani, i muslimani i nemuslimani u podjednakoj mjeri, moraju izbjegavati bilo koji vid rasizma. Obrazovanje ima centralnu ulogu u tome.

Školski program mora biti sveobuhvatan (da bi se stvorila zajednička istorija sjećanja) i proširila znanja učenika o religijama i kulturama. Kada je riječ o medijima, novinari moraju biti obučavani da primijete „priče o uspjehu“, a ne samo probleme. U svim slučajevima, retorika kojom se uspostavlja unutrašnja veza između riječi „nelegalan“, „kriminal“ ili „musliman“ mora biti doživljena kao reakcija koja izaziva strah i ksenofobiju. Muslimani se suočavaju s novim rasizmom i moraju težiti ostvarenju svojih prava, ali moraju slijediti svoje sugradane u mnogim domenima: unutrašnjoj i spoljnoj politici, medijima i društvenom aktivizmu. Evropljani moraju prestati da zagovaraju mišljenje da su na neki način zaštićeni od bilo kakvog budenja rasizma ili kršenja osnovnih ljudskih prava. Istovremeno, evropski muslimani moraju prestati da reaguju na svoje probleme izdvojeno od drugih.

Tarik Ramadan

Autor je profesor studija o islamu. Predaje na Univerzitetu Oksford i Univerzitetu Erasmus

DR JUSUF EL-KARADAVI

Osjećanje ljubavi (II)

Omladina je zauzeta ljubavlju i to kojom ljubavlju?!

Ta ljubav nije prema Allahu, Poslaniku, a.s., i borbi na Njegovom putu, već je to ljubav prema nekoj ženi

Ako postoji i ako mora postojati ljubav prema ženi, zašto se onda ta ljubav ne iskazuje prema majci?

Zašto se ta ljubav ne iskazuje prema svojoj ženi?

Ako je ljubav i simpatija prema ljudima poželjna, zašto se ne iskazuje prema braći vjernicima?

Ljubav ima velik spektar značenja.

"Niko od vas neće istinski povjerovati sve dok ne bude želio drugom ono što želi samom sebi."

"Tako mi Onog u čijoj Ruci je moja duša, nećete uči u džennet sve dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete voljeli. Hoćete li da vas uputim na stvar koju ako budete radili, zavoljet ćete se? Širite selam među vama."

Medusobna ljubav kod vjernika znači voljeti čovjeka zato što se pokorava Allahu, i zato što pomaže Allahovu vjeru, zato što govori istinu, zato što se ne boji prijekora onih koji inače prekoravaju, zato što je aktivan u činjenju dobra, zato što brani činjenje zla. Ako zbog navedenog zavoliš čovjeka, onda si ga zavolio u ime Allaha, a nisi ga zavolio u ime dunjalučke koristi, niti zbog ostvarenja dunjalučke koristi. Ovo je ljubav u ime Allaha i ljubav prema Allahu. To ju je upravo učinilo dijelom koji je sklopio mozaik imana, kao što se u sahih-hadisima navodi:

"Ko bude posjedovao tri stvari osjetit će slast imana: Kome bude ljubav prema

Allahu i Poslaniku, veća od bilo koje druge ljubavi, ko bude volio čovjeka radi Allaha i ko bude mrzio povratak u nevjerstvo kao što prezire da se baci u vatru."

Ovo je značenje ljubavi i prezira. Ovo su emocije koje islam želi. Islam želi od muslimana da svoja osjećanja, emocije i stremljenja podredi Allahovom zakonu i šerijatu, kao što veli Poslanik, a.s.:

"Niko od vas neće biti pravi vjernik sve dok mu osjećanja ne budu u skladu s onim s čim sam došao."

To znači da njegove emocije, senzibiliteti i stremljenja moraju biti islamske i kur'anske. Upravo se ovo od muslimana traži.

Ali to ne znači da islam ne pretendira da čovjek voli one koji zaslužuju ljubav kao što su žena i djeca. Ne! I to se mora učiniti, ali na žalost, ljubav koja je aktualna je ljubav prema ženi koja nije supruga, majka, sestra, kćerka. To je pačenička ljubav, ašikovanje i ona ljubav koju moderni život ukrašava i neprestano inicira pjesmama, pričama, slikama, filmovima i serijama. Sve to potpaljuje vatru ljubavi, a vatra je već tu i ne treba joj potpaljivanje, niti ništa od navedenog.

Zapravo ona nije ljubav, već urođena strast koja je skrivena, ali postojana.

Čemu sve to?

Zašto potenciramo tu urođenost toliko jako i putem veoma utjecajne metode?

Toliko utjecajne da su naši momci i djevojke uživljeni u te laži. Zbog neprestanog praćenja, razmišljanja, sanjarenja, telefonskih razgovora koji su veoma dugi, oni doživljavaju duševne stresove i traume.

Čemu sve to?

Neki se pravdaju mog-

učim brakom nakon ašikovanja.

A da li se brak tako sklapa?

Brak kojeg muslimani poznaju ima poznata vrata: *«Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite. U kuće na vrata njihova ulazite i Allaha se bojite, da biste postigli ono što želite.»* (Al-Bekara: 189)

Umjesto da razgovaraš sa djevojkom iza leđa njene rodbine, idi kod njene rodbine, pa ako te prihvate eto ti je, a ako te odbiju, nemoj ulaziti u škripac iz kojeg ne možeš izići.

Koliko mi je samo pristiglo pisama i koliko su me puta telefonom nazivale djevojke koje su bile zauzete ljubavnim vezama sa određenim momkom kojeg je njena familija odbila kada im je on prišao kao potencijalni zet.

Čemu dakle ta patnja?

Znamo, a i prijašnji muslimani su spoznali da mladić odlazi u prosidbu djevojke. Njega roditelji djevojke mjere islamskim aršinima, raspitujući se o njegovoj vjeri, moralu, sposobnosti za ispravno izdržavanje buduće supruge i o svemu neophodnom. Kada bi im se svidio, onda bi to urodilo velikim dobrom.

Spomenut ćemo ovdje

da postoje ljudi koji ne dopuštaju prosu da čak vidi svoju prošenicu. To je pretjerivanje i vjera u tome nema nimalo udjela.

Poslanik, a.s., je jednom od ashaba koji je prosio rekao: *"Jesi li je vidio? On odgovori: Ne. On mu na to sugerira: Vidi je, jer je to najpreče da bi se vaša veza ustalila."*

Islam je ovdje dopustio pogled, jer je on opravdan ispravnim ciljem. Prosilac time želi upoznati buduću suprugu kako bi mu srce bilo smireno. A možda ovaj neporočni pogled, koji stremljenjem ispravnog postupku i formiranju familije, bude početak bračne ljubavi, a oko je doista vjesnik srca.

Mi, na žalost, stalno bivamo između anarhije i ekstremizma. Postoje ljudi koji ne toleriraju prosu da vidi prošenicu, osim u derdeku, a ima ljudi koji su sve dopustili, tako da budući mladenci sami odlaze na piknik, bioskop, usamljena mjesta i to prije sklapanja braka, što nije dozvoljeno. Nije dozvoljeno da se momak i djevojka osamljuju bez sklopljenog bračnog ugovora, osim da u njihovom prisustvu bude neko od porodice djevojke.

Islam želi formiranje zdrave porodice, a ne želi od čovjeka muslimana da obavezuje sebe onim što ne

može izdržati. Zato je islam upravo naredio obaranje pogleda: *«Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svoji; neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spusta na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, i li muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena.»* (Nur: 30-31)

Islam hoće da zatvori vrata razvratu, s jedne strane i da, s druge strane, zatvori vrata duševnoj taštini i traumama onih koji od njih pate, a razlog tome je pogled koji je iritirao zaljubljenost u djevojku koju momak ne može osvojiti, niti oženiti.

Čemu to?

Davno je arapski pjesnik ispevao:

"Kada si poslao dio sebe kao vjesnika svoga srca, umorili su te aveti i vidio si to što ne možeš zacijelo osvojiti, a niti na dio njega strpljen biti."

Čemu to?

Zašto čovjek izlaže sebe brizi i nerviranju i zašto se meće tamo odakle ne može izići?

Nastavak na sljedećoj strani

Zašto sebe izlaže fitneluku?

Pjesnik je davno rekao:
*"Pogled je početak svih nezgoda
a većina vatre iz sitnog ivera plane."*

Elif stremi ka Ba, malo plovi ka velikom, pa zato zalupi vrata i spusti pogled. Nemoj instruirati pogled za pogledom, kao što je Poslanik, a.s., Aliji, r.a., rekao: *"O Alija, ne upućuj pogled za pogledom, jer pripada ti prvi, a ne i drugi pogled."*

Ovo mu je rekao da ne bi Alija upao u sjetu, nered, i opsesiju.

Neki ljudi se pravdaju riječima: To je ljubav, a u ljubavi čovjek nema udjela, već je to od Allaha dano u srcu čovjeka, a srce nije u mojoj ruci!

To je tačno, ali platforma ljubavi je u tvojoj ruci. Uzroci ljubavi su također u tvojoj ruci. Ti si sebe uvukao u tom mozaiku. Stoga pjesnik veli:

*"Spojio se s ljubavi, sve dok se nije zaljubio,
a kada se sa njom osamostalio,
nije ju izdržao,
vidio je pučinu,
a mislio je da je val,
kada je u njega ušao,
utopio se."*

Sam sebe je utopio, a sigurnije je bilo da se odaljio. Ono što želimo od naših momaka i djevojaka je da se okanu ovih besposlica i bezvrijednosti, a da razmisle o svojoj putanji i budućnosti, i da razmisle o svojem stajanju pred Allahom, dž.š., kao i da razmisle o stanju svojeg ummeta i da se zainteresiraju za stanje muslimana, te da se zanimaju nečim važnijim od ašikovanja.

A onaj ko bude opsjednut ašikovanjem, uključujući omladinu koja se vuče po ulicama i putovima upijajući mirise i želje, oni nisu zaradili dunjaluk, niti Ahiret.

Da li insan može prihvatiti da se neko tako ponaša, a uz to je napadnut?

Da li si zadovoljan da takvo stanje bude kod tvoje žene, sestre, kćerke ili nekoj tvojoj rođici?

Džahilijski pjesnik Antare ibn Šeddad Al-Abesi je govorio:

*"Obilazim komšinicu
kod njenog muža,
a kada on ode u vojsku,
više ju ne obilazim,
spuštam pogled ako mi
se moja komšinica ukaže,
sve dok ju ne sakrije
njena kuća."*

Na to su ga pokrenule njegove moralne vrline, karakter i ljudskost.

On ovo govori, a neznabožac je bio, dok vidimo ljude danas koji vrebaju komšinicu, ili njenu kćerku, a prema komšijama postoji posebno respektiranje. Komšija je čuvar časti svojeg komšije, pa kako da mu bude lopov?

On je pastir, pa kako da bude vuk?

Islam želi od nas da okrenemo naše emocije na častnu stranu. Želi od nas da okrenemo naše emocije kako će Allah biti njima zadovoljan.

Islam želi od nas da budemo kao Jusuf, a.s., a ne kao upravnikova žena.

Upravnikova žena se zaljubila u mladića Jusufa koji joj je bio rob. Htjela je da počini s njim haram i za to sve spremila: *"I počeo da ga na grijeh navodi ona u čijoj je kući bio, pa zaključa sva vrata i reče: 'Hodi!'"* (Jusuf: 23)

Ali, mladić vjernik, imajući u vidu da je bio u jeku životnog elana i cvijetu svoje mladosti, a uz to nije bio poznat, niti bi ga za to neko mogao kazniti, nije počinio grijeh, iako je grijeh hrlio njemu. Mogao je da udovolji zahtjevu, ali je zastao rekavši: *"Sačuvaj Bože!" – uzviknu on -, "vlasnik me moj lijepo pazi; a oni koji dobro uzvrate zlim neće nikad uspjeti."* (Jusuf: 23)

Kada su žene grada pristigle kod upravnice i kada je Jusuf pred njih izašao: *"A kad ga one ugledaše, zadiviše se ljepoti njegovoj i porukama svojim se porezaše; 'Bože, bože!' – uskliknuše – 'ovo nije čovjek, ovo je melek plemeniti!'"* (Jusuf: 23)

Posjekle su ruke zbog zapanjenost od njegove ljepote i ljupkosti.

One su ga inicirale da se povinuje želji upravnice, a da vidimo šta je bio njegov stav naspram inicijative i prijetežje?

Upravnica je prijetila i vapila. Otvoreno je izjavila: *"E to vam je onaj zbog koga ste me korile" – reče ona. "Istina je da sam htjela da ga na grijeh navratim, ali se on odupro. Ako ne učini ono što od njega tražim, biće sigurno u tamnicu bačen i ponižen."* (Jusuf: 32)

Ovdje je Jusuf birao između dva iskušenja: iskušenje dunjaluka i iskušenje vjere, pa koji ispit je odabrao položiti?

Polaganje dunjalučkog ispita je bilo da se Jusuf pritvori kako mu je žena zaprijetila i da se na taj način ponizi. Ona je za to imala snage, moći i utjecaja. Birao je položiti ispit dunjaluka ili ispit vjere. Mogao je učiniti blud i podvrgnuti se iskušenju i time se pripojiti fascicima i grješnim, ali je odabrao položiti ispit vjere. Iskušenje dunjaluka se ne može mjeriti naspram iskušenju vjere. Zato nas je Poslanik, a.s., podučio da molimo: *"Gospodaru moj, ne dopusti da podlegnemo iskušenjima u vjeri."*

Zato se Jusuf okrenuo svojem Gospodaru i rekao: *"Gospodaru moj," – zavapi on – "draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju."* (Jusuf: 33)

Ovo ukazuje na moć ženskog šera. Zbog toga je Jusuf rekao: *"I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lakomislen postati."*

Jer i jaki ponekad osjeti slabost.

Prihvatio je zatvor, a ne grijeh. Ušao je u zatvor i tamo boravio onoliko koliko je boravio.

Ovo je čednost. Ovo je čvrsta volja i muškost. Oni mladići koji žele uzeti grandiozan primjer, neka ga uzmu od Jusufa. Neka ne uzimaju primjer od arapskih ili američkih glumaca. Primjer mu trebaju biti Usame ibn Zejd, Muhammed bin Kasim i drugi vjernici omladinci koje je historija zabilježila. Ovo želimo od muslimana.

Mladići, djevojke, sinovi i kćeri islama, spoznajte svoj identitet. Zauzmite se za ono što je prioritet i dugotrajno. Ostavite se dokolice i besposlica koje primjećujemo na svakom mjestu.

O vi koji imate utjecaja u novinama i svim medijima, knjigama i antologijama, bojte se Allaha kada su u pitanju naši sinovi i kćeri, kada su u pitanju vaši sinovi i kćeri.

Zar nemate sinove i kćeri?

Zar nemate mladiće i djevojke?

Čuvajte ih i zaštitite ih od nereda, jer nered se rapidno širi u svakom mjestu.

Molimo Allaha, dž.š., da nas sačuva fitneluka koji se vidi i koji se krije, i da nas sačuva od svih vratolomija. On sve čuje i vidi.

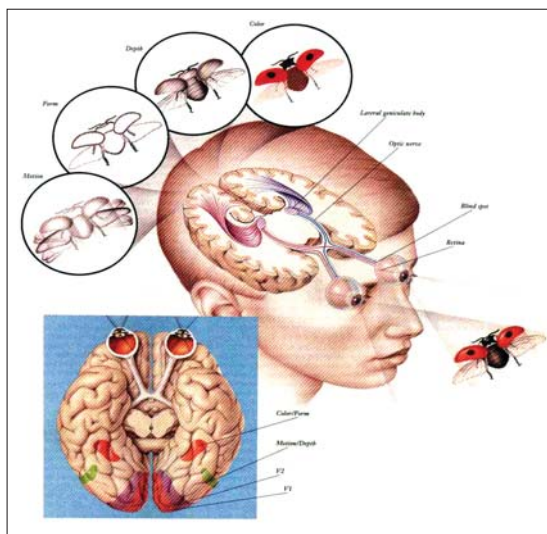
Ovo kažem i molim Allaha, dž.š., da meni i vama oprost.

Molite Ga i vi, On prašta i milostiv je.

Molite Ga odazvat će vam se.

Iz knjige
„Džumanski biseri“
Preveo:
Džemo Redžematović

Tuđe misli moguće čak i vidjeti

Američki naučnici sa Kalifornijskog univerziteta u Berkleyju, predvođeni profesorom Jackom Gallantom, razvili su tehniku kojom je moguće čitati nečije misli pa i vidjeti ih! Upoređivanjem skenirane aktivnosti mozga naučnici su mogli tačno predvidjeti na koje od 120 slika se neko usredsredio u 90 posto slučajeva.

Prilikom eksperimenta naučnici su koristili MRI skeneru koji se inače koriste u bolnicama za praćenje aktivnosti mozga i proizveli su kompjuterizovanu tehniku čitanja misli kojom se mogu vidjeti slike onoga o čemu razmišlja osoba koja posmatra sliku.

Dva su naučnika volentirala gledajući slike dok su podaci iz njihovog mozga skenerom bili snimani i povezani tačkicama u sliku. Ova veza između aktivnosti mozga i slike koristila se kako bi se identifikovalo koje je slike vidio koji naučnik.

"Uskoro će biti moguće rekonstruisati sliku vizuelnog iskustva neke osobe na način da će se mjeriti samo aktivnost mozga", rekao je profesor Jack Gallant.

Ova bi tehnika jednog dana mogla poslužiti za izum mašine koja će projicirati misli na monitoru, a mogla bi pomoći u razumijevanju stanja mozga osobe koja je u komi.

Istraživanje je podsjetilo na naučno fantastične filmove u kojima policija može čitati misli ljudi i uhapsiti nekoga zbog "zločina u mislima".

Takva situacija još je daleko, jer trenutno čitač funkcioniše samo putem slika koje su ljudi vidjeli, uostalom potrebni su sati da skeneri usklade sliku sa aktivnošću mozga.

"Dekodiranje moždane aktivnosti sigurno će imati ozbiljne etičke i privatne rasprave za 30 ili 50 godina", zaključio je Gallant.

"Vjerujemo da niko prisilno ne bi trebao biti podvrgnut čitanju misli", savjetovali su ovi naučnici.

(hina.hr)

Obrezivanje štiti i od raka grlića materice!

Obrezivanje može da spriječi zarazu muškara virusom koji, kada se tokom polnih odnosa prenese na žene, kod njih može da izazove rak grlića materice, pokazali su rezultati tri istraživanja objavljena u "Časopisu o zaraznim oboljenjima" (Journal of Infectious Diseases).

Jedno od tih istraživanja obavio je doktor Bertran Over s Univerziteta u Versaju (Francuska) koji je, zajedno s kolegama iz Južnoafričke

Republike, došao do zaključka o novoj zaštitnoj ulozi obrezivanja obavivši ispitivanje na više od 1.200 muškaraca koji su posjećivali jednu kliniku u toj zemlji, prenijela je agencija Reuters.

Tim rezultatima se, kako su istakli naučnici okupljeni oko Overa, može objasniti zašto su žene čiji su partneri obrezani manje izložene opasnosti da obole od raka grlića materice. Druga dva istraživanja su obavili američki naučnici.

Kondicioni trener Steaue dobio otkaz jer je musliman

Kondicioni trener Steaue iz Bukurešta, Turčin, Juksel Jesilova uložio je protest Svjetskoj fudbalskoj federaciji (FIFA), nakon što je otpušten zbog toga što je musliman.

Vlasnik Steaue Đidi Bekali otpustio je Jesilova 13. decembra, navodeći da je klubu "dono-

sio lošu sreću zbog svoje religije".

"Steauea je hrišćanski tim, i imali smo lošu sreću zbog nje. Ne želim da ga vidim ovdje. Ne možemo imati muslimana u klubu koji ima krst na svom autobusu i na dresovima", rekao je Bekali, prenosi Radio Slobodna Evropa.

Majkl Džekson prešao u islam i postao Mikael

Pop kralj Majkl Džekson prešao je u islam i promijenio je ime u Mikael, prenosi Dejli mejl.

Pedesetogodišnji američki pjevač, koji je ranije bio fotografisan kako nosi tradicionalni arapski ženski veo, navodno je postao musliman na ceremoniji u kući prijatelja u Los Angelesu.

Pjevač, koji je bio vaspitavan kao Jehovin svjedok, rekao je da je sjeo na pod, stavio malu kapu dok je imam vršio obred u domu njegovog prijatelja Stiva Porkara, koji je komponovao muziku

za album Triler. On je rekao da su ga na ovaj korak ohrabрили kanadski tekstopisac Dejvid Vornshi i producent Filip Bubal koji su mu se našli kada "mu nije išlo najbolje".

Izvor je za britanski tabloid San rekao da su njih dvojica sa Majklom razgovarali o vjeri i da misle da su postali bolji ljudi nakon što su prešli u islam, nakon čega je Majkl počeo da razmišlja o toj ideji. Majklov brat Džermejn ranije je izjavio da Džekson razmišlja o prelasku u islam.

POMOĆ ZA MEDRESU

Sve je više firmi i pojedinaca koji žele na neki način podržati i pomoći rad novootvorene medrese u Podgorici. Ovom prilikom navodimo imena nekih od posljednjih donatora:

"Cungu Company".....	500 eur (tanjiri, čaše, kašike...)
Musa Loyal.....	200 eur
Čerem Kanačević.....	200 eur
Rifat Jusufi	240 eur
Fadil Husić.....	100 eur
Mujidin Milajimi	100 eur
Gost iz Makedonije	250 eur
Džematski odbor Stari Bar.....	150 eur
Firma "FADIS" Bar.....	300 eur
Firma "ROLOMONT" Bar	300 eur
Firma "KALAMPER" Bar	300 eur
Firma "RAPEX" Bar.....	100 eur
Firma "MSN-company" Ulcinj.....	100 eur
Čazim Zagora.....	50 eur
Ali Bardhi	50 eur
Selatin Muratović.....	50 eur
H. Šemsudin Bećović	20 eur
Suljo Begzić	20 eur
Sulo Mustafic.....	materijal za školu
Rustem Gokaj	hrana
Esat Lulaj	hrana
H.Nadil Kolavrezi	hrana
H.Refik Gorana	hrana
Faruk Gorana.....	hrana
Asllan Mani	hrana
Lutfi Truma	hrana
H.Mehmet Lika	hrana

KULTURNA BAŠTINA

O turbetima u Crnoj Gori (VI)

Turbeta u Ulcinju II

TURBE ŠAHIT NA VRH PAZARU

Na Vrh Pazaru, u Ulcinju, na uglu zidane ograde, uzidana je piramida, visoka oko jedan i po metar, načinjena od grubog kamena i maltera. Na vrhu joj je čalma (turban) od klesanog kamena. Priča se da je na Pinješ, brdu iznad Ulcinja, bila bitka u kojoj je poginuo jedan šehid. Tu gdje je poginuo, ostao mu je trup, a glava je sama došla na mjesto gdje je sad piramida, pa je tu ukopana.

Priča se i da mu je tu došlo tijelo bez glave, pa je tu i sahranjeno, a glava je ostala na mjestu pogibije. Neki pripovijedaju da mu je glava odsječena na Pinješ, da ju je donio u rukama do mjesta gdje je piramida, da je tu pao i da je tu sahranjen.

Uz istočni zid Vrhpažarske džamije postoje tri stara mezara sa nišanima. Moguće je da je Tihomir Đorđević opisao ovo turbe na ovom lokalitetu. Nišani su ispisani tursko-arapskim pismom. U novije vrijeme ambijent je izmijenjen, posebno prilikom gradnje pomenute džamije, koja je srušena 1979. godine. Vjerovatno i da je tom prilikom pomjeren zid koji pominje T. Đorđević.

O ovim i sličnim primjerima su pisali: V. Čajkanović, Srpski Etnografski Zbornik, Knj. XLI br. 141 i napomenu na str. 540. Vuk S. Karadžić, S, n. pjesme, knj. III, str. 449; M.D. Miličević, Zimnje Večeri, Beograd, 1879, str. 139; A. Hangi, Život i običaji muslimana, str. 224; Gliša Elezović, Južna Srbija, maj i juni 1924, str. 810-811. i dr.

TURBE MURAT DEDAJ U ULCINJU

Na kraju mahale Meraja, idući iz Ulcinja za Polje, nalazi se turbe, u kome je ukopan neki Murat Dedaj, rodom iz Anadolije. Imao je još jednog brata. Obojica su bili pobožni ljudi. Brat mu je otišao u Rodos, (Grčka). Tamo je i umro, i na grobu mu je podignuto veliko turbe. Murat je došao u Ulcinj,

gdje se proćuo pobožnim životom i pravednošću. Iza sebe je ostavio kuću i tri rala zemlje s tim da se prihod od toga daje sirotinji. Na grobu mu je ozdano turbe, koje narod veoma poštuje, obilazi, i pali svijeće. Mnogi dolaze tražeći pomoć radi zdravlja, pokrivajući mu mezar peškirimima. Nekada su se ulcinjski pomorci, otiskujući se na pučinu, zavetovali da će, ako se vrata živi i zdravi, učiniti kurban kod Muratovog turbeta. To su i činili, klali su ovnove, a meso dijelili sirotinji.

Priča se da su za Muratova života, Austrijanci napali Ulcinj. Murat je uzeo tri šibljike i njima počeo da udara po moru, koje se uzburkalo, što je natjeralo Austrijance da pobjegnu. Murat Dedaj turbe nalazi se u dvorištu kuće porodice Manić, koja ga održava. Izgrađeno je od pritezanog kamena, sa unutrašnjim prostorom 4 x 6 metara. Na unutrašnjem dijelu, sa lijeve strane ulaza, četiri su otvora, a sa prednje - dva u obliku trougla. Na zidovima su okačene slike džamija i nekoliko levhi. Na sredini je mezar visine oko pola metra, prekriven čohom i peškirimima. Pod je prekriven ćilimima. Unutrašnjost turbeta je osvijetljena. Krov je četvorosvodni i pokriven ćeramidom. U haremu se nalazi nekoliko mezara sa nišanima.

RESULBEGOVIĆA TURBE

Ovo se turbe nalazi na južnoj strani ulcinjske tržnice. Građeno je u kvadratnoj osnovi, od lijepo klesanog kamena, sa četiri lučna stuba iznad kojih se diže krov heksagonalnog, a nad njime, oktagonalnog oblika, na dvije etaže, pokriveno ćeramidom. Dimenzije turbeta su 4,80 x 4,40 m. Unutrašnji dio prema krovu se svodi u obliku kupole. U njemu se nalaze dva mezara oivičena betonom. Na njima se nalaze dva nišana sa urezanim tekstom, ispisanim lijepim arapsko-turskim pismom. Na jednom od njih je 1236 h. odnosno 1820. a na drugom 1239. h., (823.) Na nišanu koji se nalazi prema Ulici 28. novembar, inače jasno čitljivom, napisano je:

"Huvel baki
Jusuf bek zade
Merhum ve magfur
Ila rahmeti Rabbil gafur
Arslan bek ruhina
Ridaullahul-fatiha
senetun 1236 / 1236", h/1820. /

Tekst sa drugog nišana teže je pročitati zbog složenijeg sklopa riječi u redovima.

Smatra se da je ovo turbe pripadalo ulcinjskom ugledniku Resulbegu...

TURBE PULTI

Nešto niže od postojeće gradske pijace u Ulcinju, nalazila se džamija Meraja. Podigao ju je čuveni pomorski kapetan i gusar Lika Ceni, 1779. godine. U njenom okruženju sačuvano je turbe koje je u predanju poznato kao Pulti. U pomenutoj džamiji, jedan od imama bio je i Malić Pulti. Izgleda da je porodica Pulti bila ulemanska, pa se, najverovatnije, ovo turbe može pripisati nekom dobrotvoru ili ulemi iz ove porodice.

Turbe Pulti je dimenzija 4 x 4 m. i u svemu je slično Resulbegovića turbetu. U njemu se nalaze dva mezara označena uzglavnim tesanim kamenim nišanima, bez natpisa i godine. Na turbetu se nalazi mermerna ploča, po svoj prilici novijeg perioda sa natpisom ispisanim arapsko - turskim pismom, dosta nejasnim, kao i godina, ali je na kraju napisano: Pulti A. Muhamed.

TURBE FANIT U ULCINJU

Turbe Fanit, nalazi se na Pristanu (Rana), ispred Male (gradske) plaže, na jugoistočnom podnožju Starog grada. Ono je u ogradnom zidu u kome se nalaze dva mezara, jedan pored drugog. Priča se da su to bila dva brata, ili otac i sin. Zvali su se Ljud i Jahja. Bili su iz porodice Fani, od koje i sad ima jedna kuća u Draču. Kad su jednom Mlečani napali Ulcinj, neki od njih su uspjeli da se iskrcaju na obalu. Ova dva pravednika se potuku s Mlečićima i u borbi poginuo. Čim su izdahnu, more se toliko ustalalo da se Mlečani, koji su se bijahu iskrcali, nijesu mogli vratiti na svoje lade, i budu pobijeni. Ljud i Jahja su sahranjeni na Pristanu, i na grobovima im je sagrađeno turbe, koje je docnije porušeno, a njihova su tijela ostala pored morske obale u ogradnom zidu, gdje se i danas nalaze. Do 1920. godine ovo turbe je nadgledao Cafo Fani,

potomak njihove porodice, koji se tada odselio u Drač.

Danas o turbetu brinu članovi porodice Maksuta Pekua. Grobovi su prekriveni čohom, preko koje su položeni peškiri.

Ulcinjani posebno poštuju ovo turbe koje u toku ljetnje turističke sezone izaziva posebnu pažnju i radoznalost turista koji ga posjećuju, ostavljajući i po koji novčić u njemu.

TURBE U NOVOJ MAHALI

U Ulcinju, u Novoj mahali, nalazi se malo turbe. Na tom mjestu, prema kazivanjima mještana, postojalo je znatno veće i ljepše turbe, ali ga je vlasnik imanja na kojem se nalazilo, srušio. No, ubrzo mu se u snu javio glas, tražeći da se turbe obnovi. Čovjek je to i učinio, izgradivši novo, mnogo manje, koje je podigao uz sami zid kuće.

Bajro Agović

